

นี้เองเป็นเหตุให้สถาบันการเงินของเกาหลีได้อยู่ในความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจ เพราะหากลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้เพราะไม่สามารถหาเงินเพื่อชำระได้ และอาจนำไปสู่ปัญหาสภาพคล่องในสถาบันการเงิน นอกจากนี้ ภาคธุรกิจยังได้รับผลกระทบในด้านการส่งออกด้วย เพราะปริมาณความต้องการบริโภคของโลกที่ลดลงโดยอัตราการเติบโตในภาคการส่งออกในไตรมาสที่ 4 ลดลงเหลือ - 9.9 % และยังคงลดลงในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2552 เหลือเพียง - 24.9 %¹⁸ ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลทางการค้าถึง 14.2 พันล้านเหรียญดอลลาร์ ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคในช่วงครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. 2551 จนถึงต้นปี พ.ศ. 2552 ติดลบ 10 ถึง ติดลบ 30 ซึ่งสะท้อนถึงภาวะเศรษฐกิจที่ฝืดเคือง รัฐบาลเกาหลีได้จึงตัดสินใจดำเนินนโยบายลดอัตราดอกเบี้ย เพื่อกระตุ้นการลงทุนและการใช้จ่ายภายในประเทศ ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับสหรัฐอเมริกา ประกอบกับการใช้ทุนสำรองระหว่างประเทศ เพื่อลดความผันผวนของเศรษฐกิจและเสริมสภาพคล่องในระบบ

(2) ไทย¹⁹

แม้ว่าประเทศไทยจะมีสถาบันการเงินที่มีความมั่นคงในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นอันสงัดจากวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 แต่ก็ยังได้รับผลกระทบจากวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ ทั้งการสูญเสียความเชื่อมั่นในการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์จนนำไปสู่การไหลออกของทุนต่างประเทศ และความผันผวนทางเศรษฐกิจ สะท้อนจากสถานะในตลาดหลักทรัพย์ SET ในปี พ.ศ. 2551 ที่ปรับตัวลดลงถึง 50 % จากปี พ.ศ. 2550 เกิดภาวะเศรษฐกิจตึงตัว อัตราดอกเบี้ยอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงระยะสั้นตลาดกรุงเทพ (BIBOR) ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจนมาอยู่ใน 3.91 % ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2551 แต่ยังคงถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกา²⁰ แต่ในภาคอุตสาหกรรมของไทยกลับเจอปัญหาจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวลง โดยเฉพาะเศรษฐกิจในประเทศ

¹⁸ Ibid., 8.

¹⁹ ปณิ ธีศร์ ปทุมวัฒน์, “The Sub-Prime Mortgage Crisis วิกฤตเศรษฐกิจแห่งสหรัฐอเมริกา ตอน วิกฤตการณ์การเงิน เศรษฐกิจครั้งใหญ่แห่งศตวรรษที่ 21,” *จุลนิติ* 6, ฉ. 2 (มีนาคม-เมษายน 2552): 131 – 145, https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/13win/win8.pdf.

²⁰ กรรณีย์ ชีวะตระกูลพงษ์ และ สมประวิณ มั่นประเสริฐ, “ผลกระทบต่อวิกฤตการณ์ซับไพรม์ต่อประเทศไทย,” *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์* 30, ฉ. 117 – 118 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2551): 11 – 12, https://cbsreview.cbs.chula.ac.th/Article/Download_Article.aspx?c=1 &file=YRbef0K3ST8%3D.

มูลค่าสำคัญของไทยอย่างสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย โดยเศรษฐกิจของไทยในปี พ.ศ. 2551 ขยายตัวเพียง 2.6 % ลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2550 ที่ขยายตัวถึง 4.9 % นอกจากนี้ ประเทศไทยยังพึ่งพารายได้จากการส่งออกเป็นหลัก ซึ่ง 70 % ของ GDP ไทยมาจากการส่งออก และ 75 % ของสินค้าที่ส่งออกเป็นสินค้าอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2551 มูลค่าการส่งออกของไทยไปต่างประเทศติดลบ 8.9 % และยิ่งลดลงไปจนถึงไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ. 2552 ในขณะที่การส่งออกของไทยในปี พ.ศ. 2550 เติบโตที่ 12.2 % และนำไปสู่ปัญหาการว่างงานที่เพิ่มสูงขึ้นซึ่งเป็นผลกระทบแบบลูกโซ่จากภาวะการส่งออกที่ลดลง ในปี พ.ศ. 2551 – 2553 ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2552 อยู่ที่ 10 – 20 ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์การตกงานและราคาสินค้าเกษตรสูง และสถานการณ์ชะลอตัวการลงทุนจากต่างชาติในไทย โดยเฉพาะโครงการอสังหาริมทรัพย์ในมาตาปุด ทั้งนี้จุดที่แตกต่างที่สำคัญระหว่างวิกฤตต้มยำกุ้ง ปี พ.ศ. 2540 และวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ ปี พ.ศ. 2551 ผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤตต้มยำกุ้งของไทยส่วนใหญ่เป็นนักลงทุน ธนาคาร บริษัทอสังหาริมทรัพย์ หรือพูดให้ชัดเจนคือนายทุนและคนมีเงินที่ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ ในขณะที่วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ผู้ได้รับผลกระทบที่ชัดเจนคือชนชั้นกลางไปจนถึงคนจน

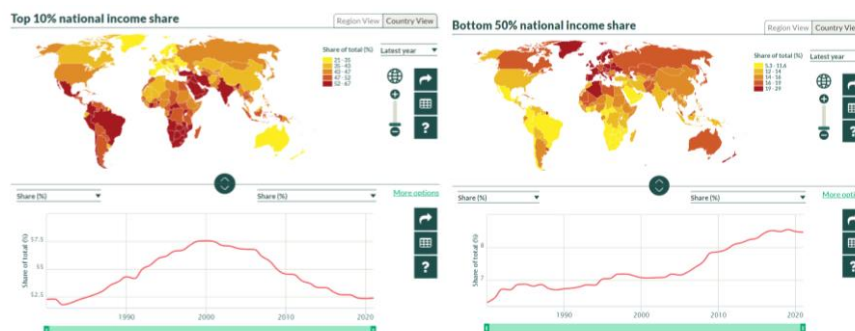
3.2 ความเหลื่อมล้ำ (Inequality)

ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความไม่เท่าเทียม ซึ่งจะถูกใช้เพื่ออธิบายสภาพทางเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่ทั้งนี้ยังมีการกล่าวถึงในมุมอื่นที่สามารถพบได้ทั่วไปในสังคม เช่น เพศ โอกาสทางการศึกษา สาธารณสุข เป็นต้น ความเหลื่อมล้ำถูกหยิบมากล่าวถึงอย่างกว้างขวางอีกครั้งภายหลังจากวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ในปี พ.ศ. 2551 โดยจะพบว่า วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ไม่เพียงได้สร้างผลกระทบขนานใหญ่ต่อระบบเศรษฐกิจ การเงิน การธนาคารทั่วโลก ด้วยสหรัฐอเมริกาเป็นลูกหนี้รายใหญ่ของหลายประเทศและยังมีปริมาณการลงทุนในต่างประเทศเป็นจำนวนมหาศาล ดังนั้นเมื่อเกิดวิกฤตขึ้นและเกิดการถอนทุนคืนจากตลาดหลักทรัพย์และการลงทุนในรูปแบบอื่น ๆ ย่อมมีผลกระทบสืบเนื่องต่อราคาผู้บริโภคในประเทศนั้น ๆ เท่านั้น แต่ยังกระทบต่อนักลงทุนและภาคประชาชนด้วย เพราะความอ่อนแอในการควบคุมการปล่อยสินเชื่อด้วยคุณภาพ การขายหลักทรัพย์ต่าง ๆ ที่เป็นหนึ่งในสาเหตุหลักของวิกฤตครั้งนี้ จึงนำไปสู่โอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนภายหลังวิกฤตฯ ที่แคบลง มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารที่เข้มงวดขึ้น และยังคงเหมือนว่านายทุน นักลงทุน คนรวยจำนวนมากมีรายได้และการสะสมความมั่งคั่งที่ลดลง ที่เหมือนจะนำไปสู่การหดแคบลงของความเหลื่อมล้ำ แต่แท้จริงแล้วผลกระทบที่หนักที่สุดกลับตกอยู่ที่คนจนและชนชั้นกลางที่ประสบกับปัญหาตกงานเป็นจำนวนมหาศาล การมีโอกาและความสามารถในการต่อรองกับ

นายจ้างที่ลดลง เกิดการเลือกปฏิบัติบนฐานของเพศสภาพในการจ้างงานและการทำงาน เป็นต้น ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการขาดโอกาสในการเข้าถึงอาหาร สาธารณสุข การศึกษา ปัญหาการขาดความสามารถในการชำระหนี้ที่อาจนำไปสู่การสะสมหนี้สินในภาคครัวเรือน เป็นต้น จึงยิ่งส่งผลให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทวีความรุนแรงขึ้น มีการศึกษาพบว่าความมั่งคั่งประชาชาติ (National Wealth)²¹ ของโลกนี้ในปี พ.ศ. 2564 มีมูลค่าสูงกว่ารายได้ประชาชาติ (National Income)²² ถึง 6 เท่า หรือราว 598 ล้านล้านเหรียญดอลลาร์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งนั่นหมายความว่าความมั่งคั่งประชาชาติเพียงปีเดียวมีค่าเท่ากับรายได้ประชาชาติถึง 6 ปี เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มความเหลื่อมล้ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 หรือ 3 ปีก่อนเหตุการณ์วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ จะพบว่า สัดส่วนของรายได้ประชาชาติส่วนใหญ่มาจากรายได้ของ Top 10 % ซึ่งมีประชากรกลุ่มนี้อยู่ราว 517 ล้านคน โดยมีสัดส่วนที่สูงกว่า 52 % และคนกลุ่มนี้เองเป็นเจ้าของความมั่งคั่งประชาชาติถึง 76 % ในขณะที่ Bottom 50 % ซึ่งมีประชากรกลุ่มนี้อยู่ราว 2.5 พันล้านคน กลับครอบครองรายได้เพียงแค่ 8.5 % จากสัดส่วนรายได้ประชาชาติและเป็นเจ้าของความมั่งคั่งเพียงแค่ 2 % เท่านั้น และเมื่อพิจารณาจากกราฟของทั้ง 2 กลุ่มจะพบว่า รายได้ที่เกิดจาก Top 10 % ที่มีจำนวนเพียงหยิบมือ้นั้นแม้จะมีจำนวนลดลงซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ในช่วงปี พ.ศ. 2551 (เส้นกราฟหักลง) แต่ก็ยังมีความมั่งคั่งอยู่ในระดับที่ไม่ต่างจากเดิมเท่าใดนัก ในขณะที่รายได้จาก Bottom 50 % ที่แม้จะมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่รายได้ที่สูงขึ้นไม่ได้เป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความมั่งคั่ง เพราะในขณะที่เส้นกราฟของ Top 10 % เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ รายได้ลดลง ความมั่งคั่งจึงลดลง โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2552 ที่ความมั่งคั่งลดลงอย่างชัดเจนจากวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์เพียง 2.32 % เท่านั้น แต่หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2552 – 2554 ความมั่งคั่งก็ติดตัวเพิ่มขึ้นจนเกือบเท่ากับความมั่งคั่งในปี พ.ศ. 2548 แต่กราฟความมั่งคั่งของ Bottom 50 % กลับมีทิศทางตรงข้ามโดยเฉพาะในช่วงวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ ที่คนกลุ่มนี้ได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้ความมั่งคั่งหายไปถึง 23.80 %

²¹ ความมั่งคั่งประชาชาติ (National Wealth) คือมูลค่ารวมของสินทรัพย์ ซึ่งออกเงยจากการสะสมทุนของแต่ละบุคคลในแต่ละประเทศ (นิยามโดย world inequality lab)

²² รายได้ประชาชาติ (National Income) คือรายได้รวมของบุคคลที่พักอาศัยในประเทศนั้น ในระยะเวลา 1 ปี ซึ่งแบ่งเป็นรายได้กลุ่มค่าแรง ค่าจ้าง และรายได้กลุ่มดอกเบี้ยและเงินปันผล (นิยามโดย world inequality lab)

ภาพที่ 3.11 เปรียบเทียบด้านรายได้ประชาชนของคนรวยที่สุดกับคนจนที่สุด ใน World Inequality Database, accessed August 22, 2022.

ภาพที่ 3.12 เปรียบเทียบด้านความมั่งคั่งของคนรวยที่สุดกับคนจนที่สุด ใน World Inequality Database, accessed August 22, 2022.

ทั้งนี้ ในการพิจารณาความเหลื่อมล้ำ จะเน้นที่การพิจารณาในพื้นที่เชิงภูมิภาคมากกว่า พื้นที่ทวีป โทมัส พิเกตตี เจ้าของหนังสือ “ทุนนิยมในศตวรรษที่ 21” (Capital in the Twenty-First Century) อธิบายให้เห็นชัดถึงความสำคัญของการพิจารณาความเหลื่อมล้ำในภูมิภาคเนื่องจากในแต่ละทวีปจะมีระดับความก้าวหน้าและอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เช่น ในยุโรป จะมีบางประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ถือว่าเป็นศูนย์กลางของความเจริญ (Core) ในขณะที่บางประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำ เช่น รัสเซีย ลัตเวีย โครเอเชีย ถือว่าเป็นชายขอบของความเจริญ (Periphery) ดังนั้น การพิจารณาในระดับทวีปจะทำให้การพิจารณาความเหลื่อมล้ำคลาดเคลื่อนไป เช่นตัวอย่างในภาพที่ 3.12 หากพิจารณาภาพรวมของทวีปอเมริกาอาจทำให้ภาพของความเหลื่อมล้ำในอเมริกาคลาดเคลื่อนไปเมื่อในทวีปอเมริกาแบ่งออกเป็นอเมริกาเหนือและลาตินอเมริกา เช่นในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2564 ภาคเอกชนในอเมริกาเหนือมีส่วนความมั่งคั่งสูงกว่ารายได้ประชาชน 6 ปี

ในขณะที่ภาคเอกชนในอเมริกาได้มีส่วนความมั่งคั่งสูงกว่ารายได้ประชาชาติเพียง 4 ปี ดังนั้น พิกเก็ตตีได้เสนอเครื่องมือ “ความแตกต่างของอำนาจซื้อ” (Purchasing Power Parity - PPP) เพื่อใช้ในการคำนวณความเหลื่อมล้ำซึ่งมีความเสถียรกว่าการพิจารณาด้วยอัตราแลกเปลี่ยนเงินต่างประเทศ เช่น ในปี พ.ศ. 2555 อัตราแลกเปลี่ยนเงิน 1 ยูโร = 1.30 ดอลลาร์ ดังนั้น ถ้าประชาชนถือเงิน 1,000 ยูโร ไปซื้อสินค้าในอเมริกาก็จะมีเงินซื้อสินค้าได้เพียง 1,300 ดอลลาร์ แต่ถ้าหากถือเงินจำนวนดังกล่าวมาซื้อสินค้าในยุโรป จำนวนเงินที่จะสามารถซื้อของได้จะเหลือเพียง 1,200 ดอลลาร์ หรือหายไป 10 % เพราะหากเปรียบเทียบมูลค่าเงินตาม International Comparison Program หรือ ICP สินค้าและบริการในยุโรปมีราคาสูงกว่าในอเมริกา 10 % กล่าวโดยสรุปคือ 1.20 ดอลลาร์ มี PPP เท่ากับ 1 ยูโร²³ ทั้งนี้พบว่าในปี พ.ศ. 2560 ประเทศในกลุ่มอเมริกาและยุโรปเป็นกลุ่มประเทศที่มีอำนาจซื้อสูงที่สุดและยังสูงกว่าประเทศในกลุ่มแอฟริกาและเอเชียซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำสูงในการกระจายรายได้และความมั่งคั่งเกือบ 6 เท่า รายงานความไม่เท่าเทียมระดับโลก ปี พ.ศ. 2565 (World Inequality Report 2022) ระบุว่า Bottom 50 % มีอำนาจซื้อเพียง 4,100 ดอลลาร์เท่านั้น โดยห่างจาก Top 10% เกือบ 200 เท่า และหากพิจารณาถึงรายได้ของประชากรในปัจจุบัน จะพบว่าการกระจายรายได้ยังคงมีการกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มคนรวยและนายทุน ทั้งที่โดยทฤษฎีแล้วสัดส่วนในรายได้ประชาชาติควรเป็นของแรงงาน 2 ใน 3 ส่วน และเป็นของทุน 1 ใน 3 สาม แต่ในความเป็นจริงแล้วสัดส่วนเหล่านี้มีความผันผวนอย่างยิ่ง จากตลอดช่วงศตวรรษที่ 20 มีเหตุการณ์สำคัญหลาย ๆ เหตุการณ์ที่นำไปสู่การออกกฎหมายและนโยบายภาษีใหม่ที่มีผลในการควบคุมปริมาณทุนในมือของคนใดคนหนึ่ง ได้แก่ การเกิดขึ้นของสงครามโลกครั้งที่ 1 การปฏิวัติบอลเชวิค ภาวะเศรษฐกิจถดถอยครั้งใหญ่ (The great depression) และสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยสัดส่วนรายได้ของทุนในช่วงทศวรรษที่ 1950 ลดลงมาอยู่ในระดับต่ำ และตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 สัดส่วนทุนกลับเพิ่มสูงขึ้น จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ในปี พ.ศ. 2550 ก็ตาม ทุนก็ยังคงเติบโตมากขึ้นต่อไปเรื่อย ๆ หากย้อนกลับมาดูประเทศในกลุ่มอเมริกาเหนือที่มีอำนาจซื้อสูงสุดก็ยังเป็นประเทศที่ประชาชนได้รับรายได้สูงที่สุดโดยสูงกว่าค่าเฉลี่ยรายได้ของโลก²⁴

²³ พิกเก็ตตี, *ทุนนิยมในศตวรรษที่ 21*, 97

²⁴ ค่าเฉลี่ยรายได้ของโลกอยู่ที่ 102,600 ดอลลาร์ต่อปี, ดูได้ที่ <https://wir2022.wid.world/executive-summary/>

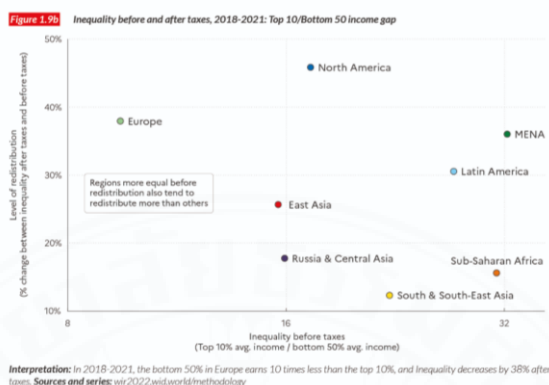
ถึง 315 %²⁵ ในขณะที่ประเทศกลุ่มแอฟริกา เอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลับมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยโลกถึง 50 % หรือสูงกว่านั้น จึงเป็นภาพสะท้อนการกระจุกตัวของการกระจายรายได้ในโลกได้อย่างดี แต่เมื่อมีการพิจารณารายได้เหล่านี้หลังจากหักภาษีแล้วจะพบว่าแม้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่าง Top 10 % กับ Bottom 50 % ในประเทศกลุ่มอเมริกาเหนือลดลงถึง 50 % แต่รายได้ของคนรวยกับคนจนยังคงห่างกันเกือบ 20 เท่าอยู่ที่ ในขณะที่ประเทศในยุโรป แม้ว่าจะสามารถลดความเหลื่อมล้ำได้ไม่ถึง 40 % แต่ช่องว่างระหว่างรายได้ของคนจนและคนรวยกลับห่างกันไม่ถึง 10 เท่า แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นอย่างที่ได้อธิบายไปแล้วภาพเหล่านี้เป็นภาพกว้าง ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในโลกซึ่งแต่ละทวีปจะมีประเทศศูนย์กลางและประเทศชายขอบของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

นอกจากในมิติเชิงภูมิศาสตร์แล้ว คนระหว่างรุ่นยังมีอำนาจซื้อที่แตกต่างกัน โดยจะพบว่าคนใน Gen Z มีอำนาจซื้อต่ำกว่ากลุ่ม Baby Boomer เมื่อเปรียบเทียบจากช่วงอายุที่เท่ากัน อย่างในสหรัฐอเมริกา อำนาจซื้อของคน Gen Z น้อยกว่า Baby Boomer ถึง 86 % ซึ่งเป็นผลจากราคาสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นกว่า 25 % ในช่วงทศวรรษที่ 2000 และกว่า 500 % เมื่อเทียบกับ 30 ปีที่แล้ว ในขณะที่ค่าแรงในช่วงเวลาเดียวกันกลับลดลงกว่า 7.5 % แม้ว่าในช่วงทศวรรษที่ 1970 ค่าแรงจะเพิ่มขึ้นมาแล้วกว่า 80 % ก็ตาม เช่น ราคาบ้านที่สูงขึ้นกว่า 100 % ค่าเทอมระดับมหาวิทยาลัยที่แพงขึ้นกว่า 300 % และค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่แพงกว่าราว 57 % ซึ่งทั้งหมดนี้ยังไม่รวมค่าใช้จ่ายที่ใช้เพื่อยกระดับฐานะทางสังคม เช่น โทรศัพท์ รถยนต์ เครื่องแต่งกาย และอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น เกิดปัญหาหารายได้สวนทางกับรายจ่าย นำไปสู่ปัญหาความสามารถในการเก็บออมลดลง และต้องใช้ระยะเวลาในการทำงานมากขึ้นเพื่อให้มีรายได้เท่ากับ Baby Boomer²⁶ จากข้อมูลนี้แม้ว่าอาจจะไม่สามารถสรุปได้ว่าคนรุ่นใหม่ทำงานเหนื่อยมากขึ้นเพื่อให้ได้คุณภาพชีวิตที่เท่ากับคนรุ่นปู่ตายาย แต่อาจ

²⁵ Lucas Chancel et al., *World Inequality Report 2022* (N.P.: World Inequality Lab, 2022), 26-50, https://wir2022.wid.world/www-site/uploads/2022/03/0098-21_WIL_RIM_RAPPORT_A4.pdf.

²⁶ ConsumerAffairs Research Team, “Comparing the costs of generations,” ConsumerAffairs, last updated August 18, 2022, https://www.consumeraffairs.com/finance/comparing-the-costs-of-generations.html?fbclid=IwAR0-2_5NDm03O4P1i2btKhxLnPSRINSOWDMnDIXKwLNhMtZGVOctfuU8qgw.

พอสรุปได้ว่าเมื่อรายได้ส่วนทางกับรายจ่าย หรือคนรุ่นใหม่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น จึงทำให้ความสามารถในการออมเงินลดลง ดังนั้นโอกาสในการสร้างความมั่งคั่งย่อมลดลงด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 3.13 จำนวนร้อยละความเหลื่อมล้ำที่ลดลง เมื่อรายได้ถูกหักภาษีแล้ว ใน Lucas Chancel et al., *World Inequality Report 2022*, 36.

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำยังเชื่อมโยงกับอัตราการเติบโตของจำนวนประชากรในโลกอีกด้วย โดยสามารถอธิบายได้ผ่าน “กฎแห่งการสะสม” ของพิเกตตีได้ว่า การเติบโตเพียง 1 % แม้ว่าอาจจะดูเหมือนเป็นจำนวนที่เล็กน้อย แต่หากเป็นการเติบโตในระยะยาว ท้ายที่สุดแล้วปริมาณของมันก็จะเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล ยกตัวอย่างเช่น จำนวนประชากรในปี พ.ศ. 2243 ซึ่งคาดว่า มีประชากรเพียง 600 ล้านคน แต่เมื่อเวลาผ่านไปเพียง 300 ปีด้วยอัตราการเติบโตเพียง 1 % นั้น ทำให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 7,000 ล้านคนในปี พ.ศ. 2555 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2876 หรืออีก 300 ปี ประชากรอาจเพิ่มสูงขึ้นไปถึง 70,000 ล้านคน และภายใต้ปัจจัยที่เท่าเทียมกันนั้น อัตราการเติบโตของประชากรที่สูงกว่าจะทำให้ความเหลื่อมล้ำมีแนวโน้มลดลง เพราะเมื่อทุกบ้านยังมีลูกหลานมาก ความมั่งคั่งที่สะสมมาย่อมถูกกระจายให้กับลูกหลานทั้งหมด ไม่ผูกขาดในมือคนใดคนหนึ่งหรือเพียงคนกลุ่มเดียว ดังนั้น เงินทอง มรดกตกทอดจึงถูกลดทอนความสำคัญลงในแง่ของปัจจัยที่จะทำให้คนร่ำรวยขึ้นชั่วพริบตา²⁷

ในทางกลับกันในประเทศหรือในภาวะที่อัตราการเติบโตของประชากรต่ำ ความมั่งคั่งจะมีความสำคัญมากขึ้น เมื่อพิจารณารายทวีปจะพบว่าในช่วงศตวรรษที่ 20 ทวีปเอเชียและแอฟริกา มีอัตราการเติบโตของประชากรสูงมาตลอดที่ 1.5 – 2 % ในขณะที่อัตราการเติบโตของประชากรในทวีปยุโรปตกลงจาก 0.8 % ในช่วงต้นศตวรรษมาที่ 0.4 % ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1910 และยังมี

²⁷ พิกเตตี, *ทุนนิยมในศตวรรษที่ 21*, 108-118.

แนวโน้มลดลงมาที่ 0.1 % ในอีก 40 ปีถัดไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ประเทศในทวีปยุโรปกำลังประสบกับภาวะชะงักงันของการเติบโตของจำนวนประชากร²⁸ นอกจากนี้ ในอเมริกาช่วงทศวรรษที่ 1970 - 1980 มีกระแสการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ของคู่แต่งงานที่มีอาชีพและรายได้ทั้งคู่แต่ไม่มีลูกและยังเน้นการใช้ชีวิตเพื่อแสวงหาความสุขมากกว่าการมุ่งเน้นการสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ตามกรอบค่านิยม “ครอบครัว” ของสังคมทั่วไป หรือที่ถูกรเรียกว่า “DINK” ซึ่งเดิมทีการแต่งงานหรือการใช้ชีวิตคู่โดยไม่มีลูกนั้นเกิดขึ้นในสังคมเป็นปกติอยู่แล้ว โดยคนกลุ่มนี้ถูกเรียกว่า “Yuppie” แต่ด้วยทิศทางและแนวโน้มของคู่แต่งงานที่ไม่มีลูกมีเพิ่มสูงมากขึ้นและมีจำนวนมากขึ้นในสังคมจึงทำให้คนกลุ่มนี้กลายเป็นที่สนใจของนักโฆษณา นักการตลาดที่ใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการเสนอขายสินค้าที่ตอบโจทย์ความต้องการ และยิ่งกลายมาเป็นที่น่าสนใจของภาครัฐในการวางแผนและออกนโยบายที่ตอบสนองสถานการณ์ด้านประชากรศาสตร์ โดยในปัจจุบันกระแส DINK ก็ยังคงปรากฏอยู่ เมื่อพิจารณาจากตัวเลขอัตราการเติบโตของจำนวนประชากรโลก จะพบว่าแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 จากอัตราการเติบโตที่ 2 % สู่ 1.7 % ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 ซึ่งมีผลสอดคล้องกับอัตราการเติบโตของผลผลิตต่อหัวที่มีทิศทางลงในช่วงปี พ.ศ. 2516 - 2518 จาก 4.3 % สู่ 1.2 % และ พ.ศ. 2519 - 2525 จาก 3.4 % สู่ 1.4 %²⁹ หนังสือพิมพ์ลอสแอนเจลิสไทม์ในปี พ.ศ. 2530 ได้ อธิบายถึงสถานการณ์และสาเหตุของปรากฏการณ์ DINK ไว้ว่า ปริมาณแรงงานหญิงที่เพิ่มขึ้นเท่าตัวในอเมริการะหว่างปี พ.ศ. 2508 - 2528 เป็นเหตุที่ทำให้เกิด DINK จากการที่ 2 ใน 3 ของผู้หญิงที่แต่งงานแล้วและอยู่ในวัยแรงงานต่างออกมาหางานทำเพื่อเพิ่มรายได้และด้วยสถานการณ์เงินเฟ้อสูงในขณะนั้น มีเพียงคู่แต่งงาน DINK เท่านั้นที่สามารถอยู่รอดได้เพราะจำนวนรายได้ครัวเรือนของกลุ่ม DINK สูงกว่าครัวเรือนที่มีลูก 1 คนถึง 11,274 ดอลลาร์ หรือ 44.8 % ในขณะที่คนโสดและคู่แต่งงานที่มีลูกจะได้รับผลกระทบอย่างหนัก มีรายงานการวิจัยโดยสถาบันเมือง (The Urban Institute) ระบุว่าครัวเรือนหนึ่งอาจต้องใช้เงินโดยเฉลี่ยถึง 82,400 ดอลลาร์สำหรับเลี้ยงลูก 1 คนจนถึงอายุ 18 ปี³⁰ หรือเท่ากับรายรับทั้งปีของครัวเรือนกว่า 3 ปี ซึ่งภาวะเงินเฟ้อในทศวรรษที่ 1980 เฉลี่ยอยู่ที่ 8 % และแรงงานชายได้รับค่าจ้างต่ำกว่าคนรุ่นพ่อถึง

²⁸ เรื่องเดียวกัน, 114-116.

²⁹ “GDP per capita growth (annual %),” World Bank, accessed August 5, 2022, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?end=1989&start=1971&view=chart>.

³⁰ Nikki Finke, “Dinks--Double Income, No Kids--Is Baby-Boomers’ Newest Moniker,” Los Angeles Times, February 8, 1987, <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1987-02-08-vw-1343-story.html>.

10 % ในปี พ.ศ. 2527 รายรับของครัวเรือนที่มีลูก 1 คนก่อนหักภาษีอยู่ที่ 25,157 ดอลลาร์เท่านั้น ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ครัวเรือนไม่สามารถใช้จ่ายเพื่อบริโภคอาหารนอกบ้านได้บ่อยครั้ง ไม่สามารถซื้อรถยนต์ BMW และไม่สามารถซื้อที่พักอาศัยได้

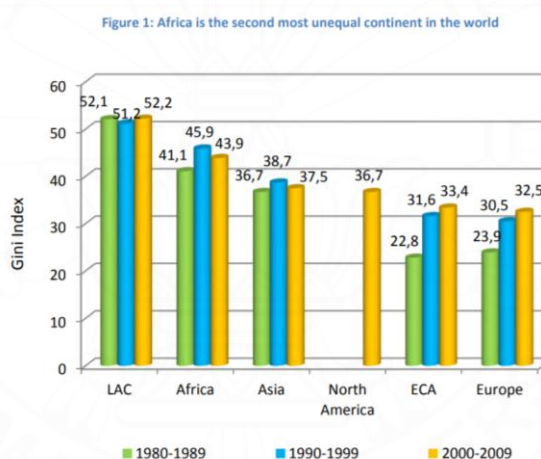
ในขณะที่กลุ่ม DINK จะไม่ประสบปัญหาดังกล่าวและยังสามารถใช้ชีวิตที่มีคุณภาพได้ เทียบเท่ากับคนรุ่นพ่อแม่ ตัดภาพในปัจจุบันที่อัตราการเติบโตของประชากรโลกลดลงจนถึง 1 % ในปี พ.ศ. 2563 สวนทางกับขนาดทุนและความมั่งคั่งที่เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อจำแนกรายภูมิภาคตามข้อมูลของธนาคารโลกชี้ให้เห็นว่าประเทศในกลุ่มแอฟริกาใต้สะฮารา มีอัตราการเติบโตของประชากรสูงสุดที่ 2.6 % ในขณะที่กลุ่มประเทศยุโรปมีอัตราการเติบโตต่ำสุดที่ 0.15 %³¹ หากอ้างอิงตามทฤษฎีของพิเกตตีที่ว่าในภาวะอัตราการเติบโตของประชากรต่ำ ความมั่งคั่งจะมีอิทธิพลขึ้นมา และความเหลื่อมล้ำก็ควรจะสูงในประเทศกลุ่มยุโรปและต่ำในกลุ่มแอฟริกา อ้างอิงจากตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์จีนี (Gini coefficient) ซึ่งเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ใช้วัดความเหลื่อมล้ำในสังคม อ้างอิงจากรายงานของ World Inequality Lab ชี้ให้เห็นว่าตัวเลขความเหลื่อมล้ำในปี พ.ศ. 2563 มีค่าดัชนีจีนีอยู่ที่ 0.67 โดยลดลงจากปี พ.ศ. 2543 ที่ 0.4 %³² ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ที่คนรวยที่สุดในโลกได้รับผลกระทบจากรายได้ที่ลดลง ในขณะที่คนจนที่สุดในโลกมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่อย่างไรก็ดี หากพิจารณาจากตัวเลขจีนีด้านความมั่งคั่งจะพบว่าได้ค่าดัชนีจีนีอยู่ที่ 0.902 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำสุดโต่งจากปริมาณการครอบครองความมั่งคั่งของคนจนที่สุดในโลกที่ครอบครองความมั่งคั่งในโลกในเพียง 1 % ส่วนคนรวยที่สุดในโลกครอบครองความมั่งคั่งโลกถึง 82 %³³ และตามข้อมูลของธนาคารโลกในปี พ.ศ. 2565 ได้ชี้ให้เห็นว่า 10 ประเทศแรกที่มีความเหลื่อมล้ำด้านทรัพย์สินและความมั่งคั่งสูงที่สุดได้แก่ประเทศในกลุ่มแอฟริกาถึง 9 ใน 10 ในขณะที่ 9 ใน 10 ของประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำต่ำที่สุดกลับเป็นประเทศในฝั่งยุโรป ทำให้จึงเป็น

³¹ “Population growth (annual %) - Euro area, North America, Latin America & Caribbean, Europe & Central Asia, East Asia & Pacific, South Asia, Sub-Saharan Africa, South Africa, Middle East & North Africa,” World Bank, accessed August 15, 2022, <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.GROW?end=2020&locations=XC-XU-ZJ-Z7-Z4-8S-ZG-ZA-ZQ&start=1965>.

³² Lucas Chancel et al., *World Inequality Report 2022*, 55-56.

³³ Anthony Shorrocks, James Davies, and Rodrigo Lluberas, *The Global Wealth Report 2021* (N.P.: Credit Suisse Group AG, 2021), 21 - 32, <https://www.credit-suisse.com/about-us/en/reports-research/global-wealth-report.html>.

เช่นนั้น? แอฟริกาได้ชื่อว่าเป็นทวีปที่มีความยากจนติดอันดับโลก ประชากรมากกว่า 100 ล้านคน มีรายรับต่อวันต่ำกว่า 1 ดอลลาร์³⁴ ผลการวิจัยของกลุ่มธนาคารเพื่อการพัฒนาแอฟริกา (African Development Bank Group) เมื่อปี พ.ศ. 2560 ระบุว่า การเข้าถึงโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นในแอฟริกา นอกจากนี้ ภาครัฐที่กระจายทรัพยากรอย่างไม่เท่าเทียม ยังทำให้เกิดการกระจุกตัวของทรัพยากรที่คนกลุ่มน้อยอีกด้วย โดยมีทรัพยากรเพียง 35 – 40 % เท่านั้นที่ถูกกระจายออกไป และปัจจัยที่ควบคุมได้ยากเช่น เพศ กลุ่มชาติพันธุ์ พื้นที่เชิงภูมิศาสตร์ ที่ทำให้การเข้าถึงโอกาสยากมากขึ้น³⁵ และสุดท้ายความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้นี้เอง จะส่งผลให้คนจนขาดโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยขั้นพื้นฐานและทำให้โอกาสในการหลุดจากก้นถ้ำความยากจนเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น³⁶ ในขณะที่ประเทศกลุ่มยุโรป รายงานการเลื่อนชั้นทางสังคมได้ชี้ให้เห็นว่า มีความพยายามในการกระจายความเท่าเทียมในสังคมเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเลื่อนชั้นทางสังคม

ภาพที่ 3.14 เปรียบเทียบดัชนีจีนิในภูมิภาคต่าง ๆ ในช่วง 3 ห้วงเวลา ใน Abebe Shimeles and Tigene Nabassaga, “Why is inequality high in Africa?,” 3.

³⁴ Africa Development Bank, *Income Inequality in Africa* (N.P.: Africa Development Bank, n.d.), 2, https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Generic-Documents/Revised-Income%20inequality%20in%20Africa_LTS-rev.pdf.

³⁵ Abebe Shimeles and Tigene Nabassaga, “Why is inequality high in Africa?.” Working paper series, no. 246 (January 2017): 5, https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/WPS_No_246_Why_is_inequality_high_in_Africa_A.pdf

³⁶ Africa Development Bank, *Income Inequality in Africa*, 1.

วิกฤตการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำด้วย เพราะการแพร่ระบาดของโควิด-19 มีความเชื่อมโยงไปถึงความเหลื่อมล้ำในด้านอื่นด้วย เช่น เพศ สุขภาพ เชื้อชาติ และอื่น ๆ ในด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2563 ที่มีการระบาดของโรค สัดส่วนรายได้ประชาชาติของโลกลดลงอย่างหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกลุ่มยุโรป ลาตินอเมริกา เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งสอดคล้องกับอัตราการตกงานของแรงงานไร้ทักษะหรือแรงงานค่าจ้างต่ำที่เพิ่มขึ้น 37 % และธนาคารโลกคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2564 จะมีคนบนโลกนี้อยู่ในภาวะยากจนแร้นแค้นเพิ่มขึ้นอีก 100 ล้านคน และที่สำคัญ เมื่อ COVID – 19 ส่งผลให้รายได้ลดลง อัตราการตกงานสูงขึ้น ย่อมนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น โอกาสในการเข้าถึงอาหารและการมีที่พักอาศัยที่ราคาปรับตัวสูงขึ้นทุกวัน โอกาสในการศึกษาโดยเฉพาะในรัฐที่ไม่มีการจัดสวัสดิการทางการศึกษาให้กับประชาชน โอกาสในการได้รับบริการสาธารณสุขซึ่งเป็นบริการที่มีราคาสูง เป็นต้น

กระแสความเหลื่อมล้ำและความไม่พอใจต่อความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นในสังคม ภายหลังจากวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ที่ยิ่งใหญ่เหตุการณ์หนึ่งคือ Occupy Wall Street เกิดขึ้นในยุคประธานาธิบดีบารัค โอบามา โดยเป็นเหตุการณ์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเหตุการณ์ Arab Spring ในปี พ.ศ. 2553 ได้เริ่มต้นจากกระทุ้งบนเว็บไซต์เท่านั้น นับว่าเป็นเหตุการณ์ประท้วงที่ไร้แกนนำที่ชัดเจนครั้งแรกในศตวรรษที่ 21 ที่ขับเคลื่อนผ่านอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียอย่าง Facebook Twitter เพื่อต่อต้านความไม่เท่าเทียมและการทุจริตของภาครัฐ รวมถึงความไม่พอใจต่ออิทธิพลของภาคการเงินที่มีเหนือการเมือง จนนำไปสู่การออกนโยบายโดยรัฐที่เอื้อต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงิน มีการใช้เงินภาษีของประชาชนเพื่ออุ้มภาคการเงิน ด้วยแนวคิดที่ว่า “it’s too big to fall” เพราะหากการเงินล้ม เศรษฐกิจก็จะล้มตาม ในขณะที่สถาบันการเงินมีการจ่ายโบนัสจำนวนมหาศาลให้กับผู้บริหารและนักการเงิน ซึ่งคนกลุ่มนี้ใช้ American Dream มาหลอกलोให้คนเป็นหนี้จากการลงทุนหรือกู้สินเชื่อที่ไม่มีวันใช้คืนได้หมด รวมทั้งความล้มเหลวของสถาบันการเงินในการประเมินความน่าเชื่อถือของสินทรัพย์จนนำไปสู่วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์อย่างที่ผ่านมา กลุ่มผู้ประท้วงได้มีการนัดรวมตัวประท้วง ณ สถานที่ที่มีความสำคัญและเป็นศูนย์กลางด้านการเงินอย่างเมืองแมนฮัตตัน และในเวลาต่อมาเหตุการณ์การประท้วงดังกล่าวยังสร้างแรงกระเพื่อมในโลกจนนำไปสู่การประท้วงที่ศูนย์กลางด้านการเงินในอีกหลายประเทศทั่วโลก เช่น ญี่ปุ่น ฮองกง อิตาลี เมื่омองจากมุมมองของนักวิชาการ จะพบว่าเหตุการณ์ Occupy Wall Street ไม่ใช่เหตุการณ์ต่อต้านระบบทุนนิยม แต่เป็นความพยายามในการแสดงออกของคนในสังคมที่ได้รับกระทบจากความเหลื่อมล้ำหรือที่กลุ่มผู้ประท้วงนิยามตัวเองว่าเป็นคนจำนวน “99 %” เพื่อ

เรียกร้องให้สังคมโลกให้ความสำคัญกับความเหลื่อมล้ำให้มากขึ้น³⁷ โดยคนจำนวน “99 %” นี้ต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ขาดการเข้าถึงโอกาสทางสังคมโดยที่รัฐไม่ช่วยเหลือ ซึ่งจะยิ่งทำให้คน “99 %” ยากจนลงเรื่อย ๆ ในขณะที่คน “1 %” ซึ่งเป็นคนที่รวยที่สุดในสังคมเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานของภาคการเงินกลับกินหรืออยู่สบายและสะสมความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำที่ถ่างกว้างขึ้น

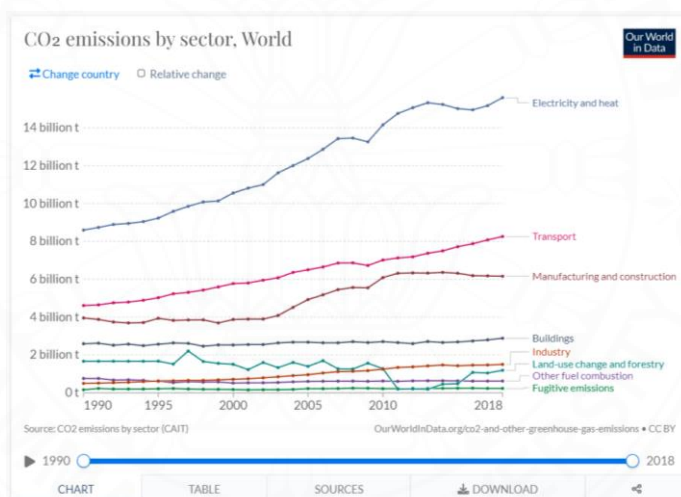
ไม่เพียงความเหลื่อมล้ำข้างต้นที่ได้กล่าวไปแล้วเท่านั้น ความไม่เท่าเทียมในการปล่อยก๊าซคาร์บอน (Carbon inequality) ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำที่มีความเชื่อมโยงกับวิกฤตการณ์ด้านสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ยังกลายเป็นประเด็นใหม่ที่ถูกพูดถึงในมิติด้านความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตของมนุษย์ เช่น การเดินทางด้วยเครื่องบิน การใช้ไฟฟ้า การเผาถ่านหินเพื่อทำการเกษตร เป็นต้น รวมทั้งกิจกรรมการผลิตในภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม ล้วนส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมของโลก ซึ่งเมื่อธรรมชาติเสียสมดุล ภัยพิบัติทางธรรมชาติจึงเกิดขึ้นตามมา ทั้งภัยแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล อากาศเป็นพิษ แหล่งน้ำปนเปื้อนสารเคมี ฤดูกาลเปลี่ยนแปลง กระแสน้ำอุ่นเปลี่ยนทิศซึ่งมีผลต่อการก่อตัวของพายุ การอพยพของสิ่งมีชีวิตในทะเลและน้ำแข็งขั้วโลกละลาย เป็นต้น และยังส่งผลให้ประชากรโลกโดยเฉพาะคนจนได้รับผลกระทบมากที่สุด รายงานการศึกษาจาก Oxfam ระบุว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนคนเสียชีวิตจากภัยพิบัติธรรมชาติในระดับความรุนแรงที่เท่ากันแล้ว คนในประเทศยากจนตายมากกว่าคนในประเทศร่ำรวยถึงกว่า 45 เท่า³⁸ หรือในกรณีของประเทศอินเดียที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพียง 8.8 ตันต่อปีต่อคน อาจต้องประสบกับปัญหา GDP ต่อหัวลดลง 31 % ในปี พ.ศ. 2553 อันเนื่องมาจากสภาวะโลกร้อน ซึ่งหากไม่มีปัญหาโลกร้อน เศรษฐกิจอินเดียอาจเติบโตกว่าได้มากกว่านี้³⁹ และยังมีงานศึกษาอีกหลายชิ้นที่ชี้ให้เห็นว่าทุกปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่สูงขึ้น มีผลทำให้รายได้ประชาชาติต่อหัวลดลง และงานศึกษาในภูมิภาค

³⁷ “Occupy Wall Street ต่อสู้เพื่ออะไรกันแน่?” voice online, ปรับปรุงเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2554, <https://www.voicetv.co.th/read/24144>.

³⁸ John Vidal, “Climate change will overload humanitarian system, warns Oxfam,” The Guardian, April 21, 2009, <https://www.theguardian.com/environment/2009/apr/21/climate-change-natural-disasters>.

³⁹ Lydia DePhillis, “Climate change makes poor countries poorer, widening global inequality, researchers say,” CNN Business, April 22, 2019, <https://edition.cnn.com/2019/04/22/economy/inequality-climate-change/index.html>.

เอเชียแปซิฟิก 4 ประเทศได้แก่ เวียดนาม ไทย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งให้เห็นว่า GDP ของทั้ง 4 ประเทศดังกล่าวจะลดลงหากสภาวะภูมิอากาศเลวร้ายขึ้น โดย GDP อาจหายไปปีละ 6.7 % ในช่วง 100 ปีข้างหน้า⁴⁰ ทั้งนี้ สถิติการปล่อยก๊าซเรือนกระจกระดับโลกในปี พ.ศ. 2561 (ภาพที่ 3.15) พบว่าก๊าซส่วนใหญ่เกิดจากกิจกรรมการใช้ไฟฟ้าและความร้อน รว 15.59 พันล้านตัน รองลงมาเป็นก๊าซที่ปล่อยออกมาจากการขนส่ง รว 8.26 พันล้านตัน⁴⁰ และเมื่อพิจารณาจากสถิติการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่อประชากร (tCO₂e/cap) พบว่านับแต่ปี พ.ศ. 2544 อัตราการปล่อยก๊าซเพิ่มสูงขึ้นจนถึงปี พ.ศ. 2552 หลังจากวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ที่อัตราการปล่อยก๊าซตกลงมาที่ 27.8 tCO₂e/cap ก่อนจะปรับตัวเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2553 และเริ่มมีทิศทางลดลงอีกครั้งจนถึงในปี พ.ศ. 2562 อัตราการปล่อยก๊าซลดลงมาที่ 28.3 tCO₂e/cap และประเทศส่วนใหญ่ที่มีการปล่อยก๊าซสูงมักเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจที่โต เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ แคนาดา เยอรมนี เป็นต้น ซึ่งปลดปล่อยราว 37 -164 tCO₂e/cap⁴¹

ภาพที่ 3.15 ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในระดับโลกโดยแบ่งรายอุตสาหกรรม ใน Ritchie, Hannah and Max Roser “Emissions by sector,”

⁴⁰ Hannah Ritchie and Max Roser, “Emissions by sector,” our world in data, accessed August 25, 2022, <https://ourworldindata.org/emissions-by-sector>.

⁴¹ “Top 10% average personal carbon footprint,” World Inequality Database, accessed August 10, 2022, https://wid.world/world/#lpfghg_p90p100_z/QD;WO/2018/eu/k/p/yearly/l/false/26.804/32/curve/false/country.

ประเด็นในเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำ (Reduced inequalities) และการเพิ่มความเท่าเทียมทางเพศ (Gender equality) ยังเป็นประเด็นที่องค์การสหประชาชาติ (United Nation : UN) ได้กำหนดเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ในปี พ.ศ. 2573 ซึ่งประเทศสมาชิกได้ร่วมลงนามรับรองและนำไปกำหนดเป็นประเด็นการพัฒนาในประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2558 โดยในปี พ.ศ. 2565 องค์การสหประชาชาติพบว่าในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID – 19 ส่วนอย่างสำคัญที่ทำให้ประชากรโลกยากจนลง เปรียบเทียบกับช่วงก่อนการแพร่ระบาดของ COVID – 19 ประชากรโลกโดยเฉลี่ย 13 % มีรายได้น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้ประชาชาติเฉลี่ย แม้ว่ารายได้ขั้นต่ำในบางประเทศเริ่มปรับขึ้นในปี พ.ศ. 2563 แล้วก็ตาม แต่ COVID - 19 ทำให้ความก้าวหน้าในการลดความเหลื่อมล้ำถอยหลังลง นอกจากนี้ในเรื่องของรายได้แรงงาน ในปี พ.ศ. 2562 รายได้เฉลี่ยลดลงจากปี พ.ศ. 2557 ราว 2.77 % ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ที่เพิ่มขึ้นในขณะที่ยานาจต่อรองของแรงงานต่อนายจ้างลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานในกลุ่มประเทศเอเชียกลางและเอเชียใต้ กลุ่มประเทศโอเชียเนีย และกลุ่มประเทศยุโรปและอเมริกาเหนือ⁴² ในมิติของความเท่าเทียมทางเพศ มีสถิติที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการผลักดันให้ผู้หญิงไปอยู่ตำแหน่งระดับสูงในหน่วยงานหรือองค์กร โดยพบว่าค่าเฉลี่ยระดับโลกในปี พ.ศ. 2563 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 ราว 4.04 % ในขณะที่มีผู้หญิงในโลกถึง 1.4 ล้านคน โดยเฉพาะในประเทศรายได้ปานกลาง – ต่ำ กำลังประสบกับปัญหาขาดอิสรภาพเหนือร่างกายในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID – 19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ในกรณีที่ไม่สามารถออกไปทำงานนอกบ้านได้ และไม่มีเงินในการหาหมอมารวมทั้งการป้องกันการตั้งครรภ์ จึงนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมทั้งประสบปัญหาการถูกคุกคามหรือถูกเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเพศเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน

3.2.1 ตัวอย่างเหตุการณ์ความไม่พอใจที่ปะทุจากความเหลื่อมล้ำในสังคม

จากความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ปรากฏอยู่ มีหลายสาเหตุที่ทำให้เกิดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่รวยที่สุดกับคนที่จนที่สุด เช่น การสะสมความมั่งคั่ง การดำเนินธุรกิจที่มุ่งเน้นต้นทุนที่ต่ำที่สุดเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่สูงที่สุด หรือแม้กระทั่งการที่แต่ละคนมีต้นทุนชีวิตที่ไม่เท่าเทียมกัน หากจะกล่าวถึงภาพยนตร์ที่บอกเล่าถึงเรื่องราวการใช้สิทธิพลทางการเมืองเพื่อให้

⁴² United Nations, *The Sustainable Development Goals Report 2022* (New York: United Nations, 2022), 47, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2022.pdf>.

ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจ คงจะเล็งไม่ได้ที่จะพูดถึงภาพยนตร์เรื่อง “Thank you for smoking” ซึ่งเป็นภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2548 ที่พูดถึงเรื่องของบริษัทยาสูบเข้าหาผู้มีอำนาจในรัฐบาล ในการออกนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อบริษัทยาสูบ ซึ่งการที่ภาคธุรกิจมีเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับรัฐบาล ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาเนื่องจากรัฐคือผู้ถืออำนาจในการให้สัมปทานแก่เอกชน รวมทั้งมีอำนาจในการ ออกร่างกฎหมายที่อาจเป็นได้ทั้งคุณและโทษต่อเอกชน ดังนั้น ภาคธุรกิจกับภาครัฐจึงมีความสัมพันธ์ กันในทางใดทางหนึ่ง จากกรณีของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) อดีตนักธุรกิจชื่อดังที่ร่ำเรียนมาศาสล มีเครือข่ายกับนักธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ งานศึกษาร่วมระหว่างมหาวิทยาลัย มิชิแกน สเตท มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น และ China Europe International Business School ระบุว่าเครือข่ายธุรกิจของทรัมป์กว่า 60 บริษัทขนาดใหญ่ในกลุ่ม S&P 500 ได้รับผลประโยชน์จากมูลค่า หุ้นที่เพิ่มสูงกว่าปกติกว่า 3.7 % หรือราว 2.5 พันล้านดอลลาร์ ในช่วงที่มีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2559 ในขณะที่เมื่อทรัมป์ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแล้ว รายรับบริษัทยังเพิ่มขึ้นอีก 9 % งานวิจัยยังพบ อีกว่าบริษัทต่าง ๆ ที่มีความใกล้ชิดกับทรัมป์ได้รับประโยชน์มากมายจากการได้รับโครงการและ สัมปทานจากภาครัฐกว่า 50 % ซึ่งมีมูลค่าราว 5 % ของสินทรัพย์ของบริษัท นอกจากนี้ยังไม่ตกเป็น เป้าหมายในการตรวจสอบจากภาครัฐอีกด้วย นอกจากการเอื้อประโยชน์กันระหว่างนายทุน กับนักการเมืองแล้ว ภายใต้ระบบการเมืองเผด็จการรวบอำนาจซึ่งใช้ระบบทุนนิยมในการขับเคลื่อน เศรษฐกิจยังส่งผลต่อโครงสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยกรณีศึกษาเรื่องของความเหลื่อมล้ำในโลก ที่น่าสนใจ ได้แก่ (1) ชิลี และ (2) ตุรกี

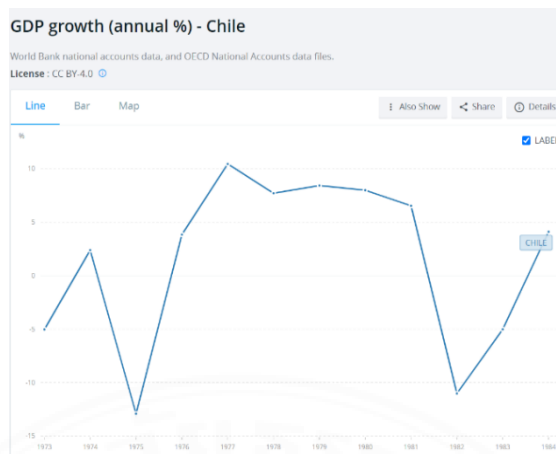
3.2.1.1 ชิลี⁴³

ชิลีเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในทวีปอเมริกาใต้ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีความเหลื่อมล้ำ ด้านรายได้และความมั่งคั่งสูงติดอันดับโลก แต่ชิลีกลับเป็นประเทศที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ที่ดีที่สุดในภูมิภาค ธนาคารโลกจัดอันดับให้ชิลีเป็นประเทศที่มีรายได้สูง ในปี พ.ศ. 2555 ยังได้รับการ ยกย่องว่าเป็น 1 ใน 5 ประเทศที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงที่สุดของโลก จากความต้องการ ภายใน อัตราการจ้างงาน ค่าจ้างแรงงานและเงินทุนจากต่างชาติที่เพิ่มสูงขึ้น ดัชนีกิจกรรมทาง เศรษฐกิจขยายตัวสูงเกือบ 7 % โดยเป็นอานิสงค์จากการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่ขยายตัวสูงสุด และอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นนับแต่การรัฐประหารโดยนายพล

⁴³ Sandra Gathmann, “What’s the flip side to Chile’s economic success,” Start Here, Al Jazeera English, March 11, 2020, https://www.youtube.com/watch?v=Y-JKy_9Pfbg&feature=youtu.be.

ปิโนเชต์นี้ถูกขนานนามว่า “มหัศจรรย์แห่งชิลี” (Miracle of Chile) แต่อย่างไรก็ดีแม้ว่าชิลีจะมีเศรษฐกิจที่ดีจนมีผู้อพยพชาวอเมริกาหลักหมื่นไหลทะลักเข้ามาในชิลีเพื่อแสวงหางานที่ดีและคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ท่ามกลางเศรษฐกิจที่เติบโต ความเหลื่อมล้ำในชิลีกลับยิ่งถ่างกว้างออกไปเป็นเท่าตัว ชิลีเป็นประเทศที่มีอัตราความเหลื่อมล้ำสูงที่สุดในกลุ่มประเทศ OECD โดยความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในประเทศชิลีได้สะท้อนออกมาผ่านกระแสความไม่พอใจรัฐบาลชุดปัจจุบันจากการประกาศขึ้นอัตราค่าโดยสารรถไฟฟ้าเพียง 1 บาท (4 เซนต์) และในขณะที่ประชาชนประท้วง รัฐบาลกลับยิ่งใช้กำลังในการกดปราบประชาชนจนกลายเป็นความรุนแรงจนมีคนเสียชีวิต หากพิจารณาถึงความรุนแรงของเหตุการณ์นี้แม้ดูผิวเผินจะคิดว่าเป็นปัญหาจากน้ำผึ้งหยดเดียว แต่ในความเป็นจริงแล้วความไม่พอใจของชาวชิลีสะสมมานานแล้วจากความพยายามของรัฐบาลที่ปรับใช้แนวคิดเสรีนิยม (Free Market Model) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ย้อนกลับไปในยุคของรัฐบาลทหารนายพลออกุสโต ปิโนเชต์ (Augusto Pinochet) ภายหลังจากรัฐประหารล้มรัฐบาลซัลวาดอร์ อาเอยนเด (Salvador Allende) ในปี พ.ศ. 2516 ชิลีประสบกับปัญหาภาวะเงินเฟ้อกว่า 300 % ในขณะที่ GDP ต่อหัว ตดลง 14 %⁴⁴ ประชาชนยากจนมากถึงขนาดที่ไม่สามารถซื้อสินค้าพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อยังชีพได้ ขณะนั้นนายพลปิโนเชต์ต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้รับเอาแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์จากกลุ่ม The Chicago Boys ซึ่งเป็นกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์หนุ่มรุ่นใหม่ชาวชิลีที่ไปศึกษาและรับเอาแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์จากอเมริกา ประเทศแห่งเสรีภาพ ทุนนิยม และประชาธิปไตยในช่วงทศวรรษที่ 1970 และนักเศรษฐศาสตร์ชื่อดังคนหนึ่งในกลุ่ม The Chicago Boys คือ มิลตัน เฟรเดอแมน (Milton Friedman) เจ้าพ่อตลาดเสรี ในช่วงแรกคำแนะนำในการดำเนินนโยบายตลาดเสรี ที่ให้มีการปรับลดกฎเกณฑ์ในการดำเนินธุรกิจ และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของ The Chicago Boys ยังได้ผลดี เศรษฐกิจของชิลีเติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด ชิลีได้มีการทำข้อตกลงความร่วมมือทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ มีการยกเลิกนำเข้า แปรรูปรัฐวิสาหกิจตามแนวทางของเสรีนิยม ในปี พ.ศ. 2553 ชิลีเข้าร่วม OECD เป็นประเทศแรกในกลุ่มประเทศอเมริกาใต้ การดำเนินนโยบายดังกล่าวช่วยให้เศรษฐกิจของชิลีเติบโตอย่างมาก ในช่วง พ.ศ. 2560 – 2561 GDP ของชิลีพุ่งสูงขึ้นกว่า 2 หมื่นล้านดอลลาร์ ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกันกลับตดลง

⁴⁴ “GDP growth (annual %) – Chile,” World Bank, accessed November 15, 2022, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=CL>.

ภาพที่ 3.16 สภาพเศรษฐกิจชิลีก่อนการนำนโยบายตลาดเสรีมาปรับใช้ - GDP ติดลบ 14 % ใน “GDP growth (annual %) – Chile,”.

ภาพที่ 3.17 สภาพเศรษฐกิจชิลีภายหลังจากที่นำนโยบายตลาดเสรีมาปรับใช้ - GDP ปรับตัวขึ้นมาที่ 4 % ในปี 2018 โดยมีมูลค่าถึง 2 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ใน Sandra Gathmann, “What’s the flip side to Chile’s economic success,”.

แม้ว่าภาพใหญ่ของเศรษฐกิจชิลีดูสมบูรณ์แบบและน่าดึงดูดสมชื่อ Miracle of Chile แต่เมื่อพิจารณาถึงบริบทภายในประเทศกลับพบว่ามีปัญหาและความยากจนสูงมาก เนื่องจากราคาสินค้าอุปโภค-บริโภคที่ปรับตัวสูงขึ้นทำให้รายรับไม่พอกับรายจ่าย สถาบันสถิติแห่งชาติชิลีประเมินว่า 80 % ของคนชิลีใช้เงินแบบเดือนชนเดือน ไม่มีเงินเก็บออม ซึ่งรายรับที่ได้มาล้วนหมดไปกับค่าใช้จ่ายจำเป็นพื้นฐานตั้งแต่ค่าอาหาร ค่าน้ำมัน ค่าเช่าที่พักอาศัย ค่าใช้จ่ายสำหรับบริการสาธารณะ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า การศึกษา การสาธารณสุข ปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบลูกโซ่จากการที่รัฐแปรรูปบริการเหล่านี้เป็นรัฐวิสาหกิจ อยางการให้มหาวิทยาลัยของรัฐแปรรูปออกนอกกรอบ แม้ว่าในทางทฤษฎีจะเป็นการเพิ่มการแข่งขันให้กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในการพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นในขณะที่ค่าเล่าเรียนถูกลง ซึ่งจะช่วยกระจายโอกาสทางการศึกษา

ให้กับประชาชนในซิดี แต่ในความเป็นจริง ค่าเล่าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยไม่มีการปรับตัวลง อีกทั้งค่าเล่าเรียนยังคิดเป็น 41 % ของรายรับของชาวซิดีซึ่งถือว่าสูงที่สุดในบรรดากลุ่มประเทศ OECD ทำยที่สุดการแปรรูปมหาวิทยาลัยนอกจากจะไม่ช่วยให้เกิดการกระจายโอกาสทางการศึกษาที่แท้จริงแล้ว ยังมีนักศึกษาที่หลุดออกจากระบบการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยถึง 50% บางคนยังเป็นหนี้จากการเรียนด้วย ในขณะที่สวัสดิการสำหรับประชาชนที่รัฐจัดหาให้กลับด้อยคุณภาพลง เช่น การจ่ายเงินบำนาญผู้สูงอายุที่ได้รับเพียง 180 ดอลลาร์ ต่อเดือน ซึ่งไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายชีพขั้นพื้นฐาน การที่ราคาสินค้าอุปโภค-บริโภคแพงและสวัสดิการของรัฐไม่รองรับต่อความเดือดร้อนของประชาชน ยิ่งทำให้ชาวซิดีประสบปัญหาคุณภาพชีวิตและปัญหาเศรษฐกิจของครัวเรือน คนซิดีจึงหันมาใช้บัตรเครดิตแทนเงินสดเป็นส่วนใหญ่เพื่อหมุนเงินให้ทันต่อการใช้งาน และความเหลื่อมล้ำนี้เป็นประเด็นสำคัญที่กลุ่มผู้ประท้วงใช้เป็นประเด็นหลักในการต่อต้านรัฐบาล สำหรับการเป็นชนชั้นกลางตามคำนิยามของรัฐบาลซิดีจะต้องเป็นผู้ที่มีรายรับต่อเดือนไม่น้อยกว่า 180 ดอลลาร์ หรือหากนับเป็นครัวเรือน (สมาชิก 4 คน/ครัวเรือน) จะต้องเป็นครัวเรือนที่มีรายรับไม่น้อยกว่า 630 ดอลลาร์ ต่อเดือน ซึ่งรายรับเท่านี้กลับไม่เพียงพอต่อการยังชีพ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าชนชั้นกลางและคนจนล้วนมีสภาพที่ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่กลุ่มคนที่รวยที่สุดในประเทศ กลับมีรายรับต่อเดือนตั้งแต่ 1,080 ดอลลาร์ ขึ้นไป

(2) ตูนิเซีย

เหตุการณ์อาหรับสปริง คือเหตุการณ์การลุกขึ้นมาต่อต้านรัฐบาลที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศอาหรับซึ่งมีจุดเริ่มต้นในเมืองซิดี บูซิด (Sidi Bouzid) ประเทศตูนิเซีย จากเหตุการณ์การเสียชีวิตของนายโมฮัมเหม็ด บัวอาซีซี พ่อค้าขายผลไม้จุดไฟเผาตนเองเพื่อประท้วงรัฐบาลจากการที่ตนเองถูกเจ้าหน้าที่รัฐเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการค้าขายที่เจ้าหน้าที่ยึดไป ในเดือนธันวาคม 2553 และเหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การลุกขึ้นมาประท้วงของประชาชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ในประเทศกลุ่มอาหรับ เช่น ประเทศอียิปต์ ซีเรีย เยเมน ลิเบีย แม้ว่าภาพเหตุการณ์อาหรับสปริงจะสะท้อนภาพความไม่พอใจของประชาชนต่อรัฐบาลเผด็จการจากการทุจริตของภาครัฐ เช่นที่เกิดขึ้นในตูนิเซียที่นำไปสู่การขับไล่รัฐบาลนายชิน อัล อาบิติน เบน อาลี (Zine El Abidine Ben Ali) ให้ลงจากอำนาจ แต่ในความไม่พอใจนั้นยังมีปัจจัยด้านเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ตกต่ำแอบแฝงอยู่ จากการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศถดถอย อัตราการว่างงานที่สูงโดยเฉพาะนักศึกษาจบใหม่ ไม่มีงานทำ ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ที่สูง ยิ่งกระตุ้นให้คนในประเทศออกมาต่อต้านรัฐบาลมากยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. 2551 มีคนรุ่นใหม่ในแอฟริกาตอนเหนือและในพื้นที่ตะวันออกกลางที่เพิ่งจบการศึกษาว่า 25 % ตกงานซึ่งสูงกว่า

ค่าเฉลี่ยของโลกในเวลานั้นที่ต่ำกว่า 15 % โดยส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาชั้นสูงที่คาดหวังว่าเมื่อเรียนจบแล้วจะมีงานที่ดีทำ และมีรายได้ที่ดีเพื่อจุนเจือครอบครัว ทั้งหมดนี้ถูกมองว่าเป็นปัญหาจากการใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ที่เอื้อให้กับนายทุนและธุรกิจขนาดใหญ่ ในขณะที่ประชาชนถูกผลักทิ้งไว้ข้างหลัง ตกงาน ไร้การเหลียวแลจากภาครัฐ คุณภาพชีวิตย่ำแย่ และท้ายที่สุดมีเพียงชนชั้นผู้ปกครองและนายทุนใหญ่เท่านั้นที่อยู่รอด และภาพเหล่านี้ปรากฏทั่วภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาตอนเหนือ ในช่วงเวลาเพียง 4 ปี จากปี พ.ศ. 2550 ราคาอาหารในอียิปต์เพิ่มขึ้นเท่าตัว

ในขณะที่ตูนิเซียซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจสูงประเทศหนึ่ง โดยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ 5 % ต่อปี ดัชนีจีดีพีเป็นตัวชี้วัดความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลงจาก 36.1 ในปี พ.ศ. 2543 ไปเป็น 30.7 ในปี พ.ศ. 2552 นอกจากนี้ยังได้รับการรับรองจากธนาคารโลกว่าเศรษฐกิจของตูนิเซียถือว่าเป็นต้นแบบที่น่าสนใจของประเทศในภูมิภาคเดียวกัน กลับถูกประเมิณจากนักวิเคราะห์การเมืองของตูนิเซีย นายโมฮัมเหม็ด-ดา ฮัมมามี (Mohamed-Dhia Hammami) ว่าภายหลังจากการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เป็นไปในแนวทางแบบเสรีนิยมใหม่ที่รัฐบาลนำมาปรับใช้ตามเงื่อนไขการกู้เงินจากหน่วยงานอย่างธนาคารโลกและ IMF ระดับความยากจนในยุคของ เบน อาลี ต่ำกว่าความเป็นจริง 20 % มีกิจการของรัฐกว่า 200 แห่งถูกแปรรูปเป็นของเอกชน มีการปรับโครงสร้างภาษีและข้อกำหนดการลงทุน ในขณะที่สวัสดิการสังคมกลับไม่มีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อตอบสนองความต้องการประชาชนเหมือนในยุคที่ผ่านมา⁴⁵ และทั้งหมดนี้ดูเหมือนจะเป็นผลจากนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่

ย้อนกลับไปในทศวรรษที่ 1980 ที่กลไกเชิงสถาบันด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างธนาคารโลก (World Bank) หรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้เสนอเครื่องมืออย่างกฎหมายระหว่างประเทศและกลไกเชิงสถาบันต่าง ๆ ในประเทศแถบอาหรับและแอฟริกา เช่น ซูดาน โมร็อกโก อียิปต์ ตูนิเซีย เพื่อนำไปสู่การแปรรูปกิจการของรัฐสู่มือเอกชน การปรับลดค่าแรงของแรงงาน การปรับโครงสร้างภาษี ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของตูนิเซียเองโดยประธานาธิบดี Habib Bourguiba ที่อิงนโยบายของฝรั่งเศสสมัยที่ยังเป็นเจ้าอาณานิคมในตูนิเซียเอง และมีผลทำให้กิจการของรัฐถูกแปรรูปเป็นเอกชนในรูปแบบของคณะมนตรีเพื่อการปรับโครงสร้างกิจการของรัฐสู่เอกชน หรือ CAREPP (Commission d'Assainissement et de Restructuration

⁴⁵ Abubakr Al-Shamahi, "How economic hardship fuelled the Arab Spring 10 years ago," Al Jazeera, December 17, 2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/12/17/bread-and-gas-economic-boost-needed-after-arab-spring>.

des Entreprises à Participation Publique) และในปี พ.ศ. 2532 ธนาคารโลกได้อนุมัติเงินกู้ 130 ล้านดอลลาร์เพื่อดำเนินการปรับโครงสร้างดังกล่าว และในช่วงเวลาเพียง 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ตูนิเซียเกิดการลงทุนทั้งในและต่างประเทศมากมาย รวมทั้งการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ กว่า 90 % ของสินค้าส่งออกถูกส่งออกไปยังประเทศในกลุ่มยุโรป ในช่วงทศวรรษที่ 1990 มีตำแหน่งงานว่างเกิดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมากแต่ส่วนมากเป็นตำแหน่งงานที่ต้องการแรงงานทักษะต่ำค่าจ้างถูก ในขณะที่แรงงานส่วนใหญ่ในท้องตลาดกลับมีคุณสมบัติ “สูงกว่า” ความต้องการจ้างของตลาด นอกจากนี้แรงงานในตูนิเซียกลับพบกับสภาพความไม่เป็นธรรม องค์การแรงงานระหว่างประเทศ รายงานว่ามีแรงงานกว่า 200,000 รายที่ถูกจ้างงานในตูนิเซีย แต่ราว 70 % ถูกจ้างในรูปแบบแรงงาน สัญญาจ้างชั่วคราวในโรงงานสิ่งทอ ขณะที่ 20 % กลับถูกจ้างด้วยเงื่อนไขที่ต่ำกว่ามาตรฐาน และเมื่อสหภาพยุโรปเริ่มเปิดการค้าเสรีระหว่างตูนิเซียและประเทศในกลุ่มสมาชิก นำไปสู่การเคลื่อนย้ายทุนอย่างเสรี โดยในยุครัฐบาล Ben Ali ตูนิเซียมีหนี้สาธารณะเพิ่มสูงขึ้นจาก 6.8 พันล้านดอลลาร์เป็น 21.7 พันล้านดอลลาร์ และปัจจุบันหนี้สาธารณะของตูนิเซียอยู่ที่ 52 % นอกจากนี้ การแปรรูปกิจการของรัฐยังเป็นการลดทอนอำนาจต่อรองของแรงงานในการเรียกร้องรายได้และเงื่อนไขการจ้างงานที่เป็นธรรม

Tunisia			
Year	Corruption Ranking	Unemployment Rate (%)	Ease of Doing Business
2010	59/175	12.8	40
2016	75	15.5	77
1998-2016	54.74	10.89	61.67
Average			

Source: Tradingeconomics.com 5/16/17

ภาพที่ 3.18 ข้อมูลการจัดอันดับคอร์รัปชัน อัตราการว่างงานและการกีดกันการดำเนินธุรกิจในตูนิเซีย ใน Panos Mourdoukoutas, “'Arab Spring' In Vain: Tunisia And Egypt Remain Corrupt,” Forbes, May 20, 2017, <https://www.forbes.com/sites/panosmourdoukoutas/2017/05/20/arab-spring-in-vain-tunisia-and-egypt-remain-corrupt/?sh=340b5d47b9c3>.

วิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ในสหรัฐอเมริกาช่วงปี พ.ศ. 2551 ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กระแสประท้วงต่อต้านรัฐบาลรุนแรงขึ้น the Compagnie des Phosphates de Gafsa หรือ CPG บริษัทขุดแร่ฟอสเฟตที่เก่าแก่แห่งหนึ่งในตูนิเซียที่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2439 ได้เลิกจ้างแรงงานกว่า 10,000 คน ซึ่งการประท้วงดังกล่าวได้ลุกลามจนเกิดการประท้วงของประชาชนกลุ่มอื่น ๆ เช่น ข้าราชการ ครู คนตกงานในตูนิเซียเพื่อต่อต้านรัฐบาล มีการล้อมปราบประชาชนจำนวนมาก มีผู้ชุมนุม

ถูกจำคุกหลายร้อยคน และมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งการประท้วงดังกล่าวเหมือนเป็นปฐมบทสำหรับกระแสต่อต้านรัฐบาลและนำมาสู่การล้มรัฐบาลเบน อาลี ในเวลาต่อมา นอกจากนี้ แผนนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1980 – ต้นทศวรรษที่ 2000 ที่ทำให้เศรษฐกิจของตูนิเซียเติบโต กลับเพิ่มความความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจให้เพิ่มขึ้น

แม้ว่านับแต่ปี พ.ศ. 2555 มีการลงทุนจากต่างชาติเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นผลจากการลงนามในข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างยุโรปและตูนิเซียเป็นจำนวนมาก รวมทั้งการลงทุนการเป็นหุ้นส่วนทางการเงิน หุ้นส่วนด้านเศรษฐกิจ และด้วยระยะเวลาเพียง 5 ปี การปฏิรูปเศรษฐกิจของตูนิเซียดำเนินไปได้ด้วยเงินกู้จากต่างประเทศอย่างในปี พ.ศ. 2557 ธนาคารโลกได้อนุมัติเงินกู้ 1.2 พันล้านดอลลาร์ และในปี พ.ศ. 2559 IMF อนุมัติเงินกู้ 2.9 พันล้านดอลลาร์ แต่อย่างไรก็ดี สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจในประเทศและการจ้างงานกลับไม่ดีขึ้น ในปี พ.ศ. 2553 คนที่มีงานทำกว่าครึ่งถูกจ้างแบบชั่วคราว และได้รับรายได้น้อยกว่าลูกจ้างประจำ 25 – 40 % และยังมีความเสี่ยงต่อการถูกเลิกจ้างได้ทุกเมื่อ ส่วนคนว่างงานกลับเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ปี พ.ศ. 2559 ตูนิเซียมีอัตราการว่างงานสูงถึง 15.5 % เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2553 ถึง 2.7 % โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ตอนในและจังหวัดทางตอนใต้ที่มีอัตราการว่างงานสูงกว่า 50 % OECD ประเมินว่าคนรุ่นใหม่กว่า 40 % ที่กำลังเผชิญสภาวะตกงาน⁴⁶ อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ในประเทศอียิปต์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีพื้นฐานทางสังคมและการเมืองที่คล้ายคลึงกับตูนิเซีย และยังได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์การประท้วงในตูนิเซียเพื่อต่อต้านรัฐบาลเผด็จการ จะพบว่าภายหลังจากการปฏิรูปเศรษฐกิจจะนำมาสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่สูงขึ้น อีกทั้งยังประสบปัญหาทุจริตภาครัฐ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ และอัตราการตกงานที่สูงขึ้นด้วยเช่นกัน คนทั่วไปไม่มีเงินเพียงพอที่จะเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างอาหารและที่พักอาศัย ในยุคของประธานาธิบดีฮุสเนอ มูบารัค ได้มีการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่เอื้อให้กลุ่มทุนและชนชั้นสูงซึ่งนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เพิ่มสูงขึ้น โดยประธานาธิบดีมูบารัคเมื่อพ้นตำแหน่งแล้วมีความมั่งคั่งเพิ่มสูงขึ้นถึง 7 หมื่นล้านดอลลาร์ และยังไปกว่านั้น โอกาสในการทำธุรกิจในอียิปต์แย่กว่าในตูนิเซียเมื่อพิจารณาจากภาพที่ 3.19 นอกจากนี้ ด้วยสายสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างทหารและกลุ่มการเมืองในอียิปต์ ทำให้เกิดการ

⁴⁶ Edna Bonhomme, “The Evolution of Neoliberalism in Tunisia 1980-2017,” newsocialist, January 24, 2018, <https://newsocialist.org.uk/the-evolution-of-neoliberalism-in-tunisia/>.

เอื้อประโยชน์ในการทำธุรกิจของกองทัพทั้งโรงพยาบาล โรงงานผลิตปูน ซีเมนต์ รถยนต์ รวมทั้งการจ้างงานทหารเกณฑ์⁴⁷

Egypt			
Year	Corruption Ranking	Unemployment Rate (%)	Ease of Doing Business
2010	98/175	10.1	110
2016	108	12.6	122
1996-2016	84.95	10.89	118.78
Average			

Source: Tradingeconomics.com 5/16/17

ภาพที่ 3.19 ข้อมูลการจัดอันดับคอร์รัปชัน อัตราการว่างงานและการกีดกันการดำเนินธุรกิจในอียิปต์ ใน Panos Mourdoukoutas, “‘Arab Spring’ In Vain: Tunisia And Egypt Remain Corrupt,”.

3.3 การเลื่อนชั้นทางสังคม (Social Mobility)⁴⁸

การเลื่อนชั้นทางสังคม เป็นแนวคิดในการพิจารณาถึงปัจจัยที่เอื้อต่อการเลื่อนชั้นทางสังคม โดยส่วนใหญ่เป็นการพิจารณาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นลูกกับคนรุ่นพ่อแม่ รวมทั้งในมุมของโอกาสทางการศึกษา การเข้าถึงบริการทางสาธารณสุข เป็นต้น โดยการเลื่อนชั้นทางสังคม มีทั้งการเลื่อนขึ้น (Upward) ซึ่งหมายถึงการมีปัจจัยที่เอื้อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การมีความสามารถในการเข้าถึงโอกาสทางสังคม และมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น หรือการที่คนรุ่นลูกจะมีชีวิตที่ดีกว่าคนรุ่นพ่อแม่ได้อย่างไร ซึ่งอาจกระทำได้ผ่านการศึกษา การแต่งงาน การมีหน้าที่การงานที่ดี หรือการมีรายได้ที่สูงขึ้น โดยการเลื่อนขึ้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานะที่ความเหลื่อมล้ำทางสังคมลดลง และการเลื่อนลง (Downward) ซึ่งเป็นสถานะที่คุณภาพชีวิตถูกลดระดับลง ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากการตกงาน การหย่าร้าง การหลุดออกจากระบบการศึกษา เป็นต้น และอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในรูปแบบของการเลื่อนชั้นทางสังคมภายในช่วงชีวิตหนึ่ง (Intragenerational mobility) และการเลื่อนชั้นทางสังคมข้ามรุ่น (Intergenerational mobility) โดยปัจจัยในการพิจารณาว่าในสังคมนั้นมีแนวโน้มที่คนในสังคมจะสามารถเลื่อนชั้นทางสังคมได้

⁴⁷ “The Arab spring: made in Tunisia, broken in Egypt,” The guardian, January 16, 2014, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/jan/16/leader-2-arab-spring-tunisia-egypt>.

⁴⁸ World Economic Forum, *The Global Social Mobility Report 2020*.

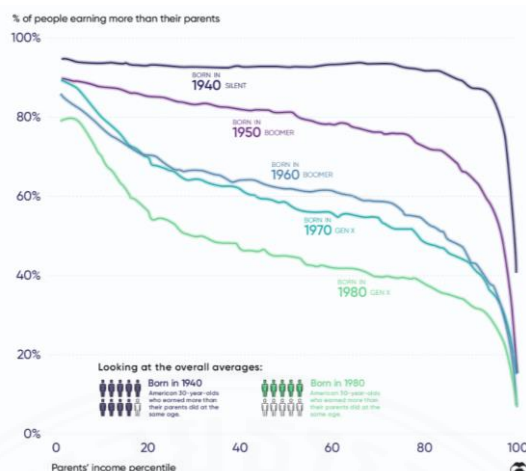
มากนักย่อเท่าใด อาจพิจารณาได้จาก 6 ปัจจัย ได้แก่ ระบบสาธารณสุข การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา คุณภาพและความเท่าเทียมทางการศึกษา ระบบการเรียนรู้ตลอดชีพ ระบบประกันสังคม การเข้าถึงเทคโนโลยี โอกาสในอาชีพการงาน ค่าแรงที่ยุติธรรม เงื่อนไขในการทำงาน และปัจจัยเชิงสถาบัน ที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุม เช่น บริการสาธารณะและสวัสดิการทางสังคม และแม้ว่าการมีรายได้ที่สูงขึ้นจะหมายถึงความสามารถในการเข้าถึงโอกาสที่สูงตามไปด้วย แต่ในบางครั้งการมีรายได้ที่สูงขึ้นอาจไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการเลื่อนชั้นทางสังคม เพราะยังมีปัจจัยอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น การมีรายได้สูงแต่ประกอบอาชีพที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมนั้น และในหลายประเทศที่มี GDP ต่อหัวสูง อย่างคูเวต สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ แต่กลับไม่มีสถานะที่เอื้อให้เกิดการเลื่อนชั้นทางสังคมได้เท่ากับประเทศที่มี GDP ต่อหัวต่ำกว่า เช่น สเปน ฟินแลนด์ โปรตุเกส รวมทั้งในหลายสังคม การมีชีวิตที่ดีขึ้นได้อาจต้องใช้เวลานาน - ยาว ไม่เท่ากัน ซึ่งเป็นผลจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ในส่วนของการเลื่อนชั้นข้ามรุ่น ส่วนหนึ่งยังมีปัจจัยในด้านการส่งต่อทั้งการส่งต่อมรดกตกทอดที่สืบทอดมารุ่นต่อรุ่น และการส่งต่ออิทธิพลด้านรายได้ของคน ๆ หนึ่ง กล่าวคือ ในส่วนของการส่งต่อมรดกตกทอด ทั้งมรดกในรูปแบบของทรัพย์สินเงินทองความมั่งคั่งแล้ว ยังมีการส่งต่อมรดกในรูปแบบของสถานะทางสังคม เครือข่ายเพื่อนฝูง เครือข่ายทางธุรกิจ เป็นต้น โดยเครือข่ายเหล่านี้เมื่อส่งต่อให้กับคนรุ่นถัดไปแล้วก็จะยังสร้างประโยชน์และโอกาสที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามกฎแห่งการสะสมของพิเกตตีที่ได้อธิบายไปแล้ว (การเติบโต 1% ในระยะเวลายาวนานถึง 30 - 40 ปี จะสร้างมูลค่าที่มหาศาลได้)

ในส่วนของการส่งต่ออิทธิพลด้านรายได้ จะพบว่าในบางสังคมรายได้ของคนรุ่นพ่อแม่มีผลต่อรายได้ของคนรุ่นลูก และรายได้ของคนรุ่นพ่อแม่เองจะเป็นตัวชี้วัดว่าคนรุ่นลูกจะสามารถเลื่อนชั้นทางสังคมที่สูงกว่าคนรุ่นพ่อแม่ได้หรือไม่ จากงานศึกษาในรายงานการเลื่อนชั้นทางสังคมระดับโลก (Global Social Mobility Report 2020) พบว่าประเทศเดนมาร์ก สวีเดน นอร์เวย์ และฟินแลนด์ ซึ่งเป็นประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย (Scandinavian countries) ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่ดีที่สุดในด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของรัฐ โดยเฉพาะเดนมาร์ก ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาของเด็กด้วยการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา ถูกจัดอันดับว่าเป็นประเทศที่ใช้เวลานานที่สุดโดยเฉลี่ย 2 - 3 รุ่นคน ในการที่จะมีรายได้ในระดับค่าเฉลี่ยหากเกิดในครอบครัวรายได้ต่ำ โดยสะท้อนผ่านเส้นโค้งเดอะเกรทเกตส์บี้ (The Great Gatsby Curve) ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าสัมประสิทธิ์จีนิและค่าความยืดหยุ่นของรายได้ระหว่างคนรุ่นพ่อแม่และคนรุ่นลูก (Intergenerational income elasticity) ที่รายได้ของคนรุ่นพ่อแม่ทั้ง 4 ประเทศไม่มีผลหรือมีผลน้อยมากต่ออัตราเงินเดือนของคนรุ่นลูก นอกจากนี้ สถานะความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ยังต่ำอีกด้วย โดย Bottom 50% ของประเทศเหล่านี้ มีรายได้เฉลี่ยที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยในระดับโลก ในขณะที่ Top 10% นั้นมีรายได้เฉลี่ย

ต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของโลก แตกต่างจากประเทศมหาอำนาจด้านเศรษฐกิจอย่างสหรัฐอเมริกา ที่แม้จะมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ ประชากรมีรายได้ต่อหัวที่ 53,303 เหรียญดอลลาร์ แต่เมื่อถูกจัดอยู่ในเส้นโค้งเดอะเกรทสปี กลับพบว่าโอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมในสหรัฐอเมริกาเป็นไปได้ยากกว่าประเทศอื่น ๆ อย่างญี่ปุ่น แคนาดา โดยต้องใช้เวลาอย่างน้อย 5 ช่วงอายุคนกว่าที่จะมีรายได้ในระดับที่เท่ากับรายได้เฉลี่ย และสหรัฐอเมริกาเองยังประสบกับปัญหาการจ่ายค่าแรงไม่เป็นธรรม การขาดสวัสดิการสังคมที่ดีที่จะช่วยเหลือประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสาธารณสุข ซึ่งส่งผลกระทบต่ออายุขัยเฉลี่ยของคนอเมริกัน โดยทั้งหมดนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลจากความสามารถในการส่งต่อมรดกความมั่งคั่งและอิทธิพลทางรายได้ และความพยายามในการแก้ไข ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมของภาคีรัฐมากกว่าที่จะเป็นผลจากขนาดเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในแต่ละประเทศไม่ได้เป็นผลจากขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่หรือเล็ก เพียงเท่านั้น แต่อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและการสร้างสถานะทางสังคมที่เอื้อให้เกิดการเลื่อนชั้นทางสังคมโดยง่ายก็ยังมีความสำคัญ มีงานศึกษาที่บ่งชี้ให้เห็นว่า ในภาวะที่อัตราการเจริญทางเศรษฐกิจตกต่ำ รวมทั้งในสังคมที่ความสามารถในการเลื่อนชั้นทางสังคมต่ำ จะส่งผลให้มรดกตกทอด สถานะทางสังคม ชนชั้นทางสังคม ฐานะของตระกูลมีความสำคัญขึ้นมา⁴⁹ ซึ่งพิเกตตีเองได้สร้างสมมติฐานว่า ในสถานการณ์ที่อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำ ผลตอบแทนต่อทุนอาจสูงกว่าอัตราการเติบโต ($r > g$ โดย r = อัตราผลตอบแทนต่อทุน, g = อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ) ซึ่งมีผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการกระจายความมั่งคั่งเพิ่มสูงขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงมีส่วนช่วยให้คน ๆ หนึ่งสามารถเลื่อนชั้นทางสังคมที่สูงกว่าคนรุ่นพ่อแม่ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ลงได้⁵⁰

⁴⁹ Roy Van der Weide and Ambar Narayan, “Intergenerational mobility across the world: Where socioeconomic status of parents matters the most (and least),” CEPR, July 2, 2018, <https://cepr.org/voxeu/columns/intergenerational-mobility-across-world-where-socioeconomic-status-parents-matters>.

⁵⁰ พิกเก็ตตี, *ทุนนิยมในศตวรรษที่ 21*, 118-120.

ภาพที่ 3.20 กราฟแสดงสัดส่วนจำนวนคนรุ่นลูกที่ได้เงินเดือนสูงกว่าคนรุ่นพ่อแม่ และเปอร์เซ็นต์เงินเดือนของคนรุ่นพ่อแม่ ใน Marcus Lu, “Is the American Dream over? Here's what the data says,”.

งานศึกษาของ World Economic Forum ยังระบุอีกว่า ความไม่เท่าเทียมทางโอกาส และการเลื่อนชั้นทางสังคมที่ต่ำ เป็นตัวถ่วงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยมีการประเมินว่า เศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรอาจเสียหายกว่าปีละ 140 ล้านปอนด์ หากยังคงมีอัตราการเลื่อนชั้นทางสังคมที่ต่ำ นอกจากนี้ การเลื่อนชั้นทางสังคมที่ต่ำยังไปมีผลในทางลบต่อความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอีกด้วย โดยสะท้อนผ่านส่วนแบ่งรายได้ของแรงงานที่ลดลงสวนทางกับสัดส่วนรายได้ของทุนที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น ยิ่งประเทศใดมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่ำ โอกาสในการเป็นคนจนข้ามรุ่นยังมีสูงขึ้น และผลการศึกษานี้ก็ยังสามารถใช้อธิบายกฎ r>g และกฎแห่งการสะสมของฟิเกิตตีได้ด้วย จึงไม่น่าแปลกใจที่ทำไม Top 1 % จะมีรายได้เพิ่มขึ้นถึง 158 % ในระยะเวลาเพียง 40 ปี ในขณะที่ Bottom 90 % กลับมีรายได้เพิ่มขึ้นเพียง 24 %⁵¹ โดยความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้นี้ยังทำให้ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนและคนรวยกว้างกว้างยิ่งขึ้น สะท้อนจากจำนวนประชากรโลกที่ยังตกอยู่ในสภาวะความยากจนจากการส่งต่อความยากจนข้ามรุ่น เกือบ 700 ล้านคนในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นผลจากการขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา บริการสาธารณสุข โดยธนาคารโลกได้กำหนดว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าวันละ 2.15 ดอลลาร์ถือว่าเป็นผู้มีความยากจน และส่วนใหญ่ของผู้มีความยากจนจะอยู่ในกลุ่มประเทศแอฟริกาใต้ สหราชอาณาจักร และเอเชียใต้

⁵¹ World Economic Forum, *The Global Social Mobility Report 2020*, 11.

แนวคิด American Dream ยังเป็นแนวคิดที่สนับสนุนให้เกิดการเลื่อนชั้นทางสังคม ด้วยเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการไล่ล่าชีวิตที่ดี มีคุณภาพ มีอิสรภาพในการเลือกและตัดสินใจ และยังเป็นแนวคิดที่สนับสนุนกลไกทุนนิยมในสหรัฐอเมริกา เพื่อให้คนทำงานหนักแลกค่าแรงที่จะนำมาซื้อสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการในการบริโภค และการบริโภคเหล่านี้จะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการผลิตสินค้าในรูปแบบใหม่ ๆ ในขณะเดียวกันก็ช่วยเพิ่มความมั่งคั่งให้กับนายทุนด้วย แต่อย่างไรก็ดีแนวคิดในการทำงานหนักเพื่อแลกกับค่าแรงที่สูงขึ้นที่จะนำมาใช้ยกระดับคุณภาพชีวิตในปัจจุบันทำได้ยากมากขึ้นเพราะอัตราเงินเฟ้อปัจจุบันสูงขึ้นกว่าในอดีต ในปี พ.ศ. 2563 มีเพียง 79 % ของคนกลุ่ม Gen X (เกิดปี พ.ศ. 2523) ที่เกิดในครอบครัวยากจนได้รับเงินเดือนสูงกว่าคนรุ่นพ่อแม่ หรือกล่าวให้ชัดคือ Gen X 100 คน มีเพียงแค่ 79 คนที่ได้เงินเดือนมากกว่าพ่อแม่ ซึ่งต่างจาก Baby Boomer (เกิดปี พ.ศ. 2503) ที่เกิดในครอบครัวยากจนมีโอกาสได้รับเงินเดือนสูงกว่าคนรุ่นพ่อแม่ถึง 86 % หรือหากเปรียบเทียบในคนรุ่นเดียวกันอย่าง Gen X (เกิดปี พ.ศ. 2513 และ 2523) จะพบว่าไม่ว่าจะเกิดในครอบครัวระดับใดล้วนมีโอกาสน้อยที่จะได้รับเงินเดือนสูงกว่าคนรุ่นพ่อแม่ อย่างไรก็ตาม แม้คนปัจจุบันมีกำลังในการจ่ายสูงกว่าคนในอดีตโดยเมื่อเทียบกับค่าแรงต่อชั่วโมงในปี พ.ศ. 2561 สูงกว่าค่าจ้างในปี พ.ศ. 2507 กว่า 11.74 % แต่ด้วยอัตราเงินเฟ้อและราคาสินค้าและบริการที่เพิ่มสูงขึ้น ก็ยังรั้งให้ความเหลื่อมล้ำยังคงอยู่และรุนแรง นอกจากนี้ บทบาทของสภาพแรงงานที่อ่อนแอลงเมื่อเทียบกับบทบาทในช่วงทศวรรษที่ 1970 และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน เช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เทคโนโลยีเครื่องจักรกล ยังเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้อำนาจในการต่อรองของแรงงานลดลงโดยเฉพาะแรงงานที่มาจากครอบครัวคนจนที่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ที่เพิ่มขึ้นที่สะท้อนผ่านสัดส่วนรายได้ประชาชาติ โดยสัดส่วนรายได้ประชาชาติในปี พ.ศ. 2513 และปี พ.ศ. 2551 ของคนรวยเพิ่มสูงขึ้น 71.43 % ในขณะที่รายได้จากคนชนชั้นกลางและคนจน มีสัดส่วนในรายได้ประชาชาติลดลง⁵² และเมื่อคนจนมีเงินน้อยลง โอกาสของคนรุ่นลูกในการได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นก็ยังลดลงและท้ายที่สุดจะกลายเป็นวงจรที่คนจนจะไม่สามารถหลุดพ้นความยากจนได้ ยกเว้นจะใช้ช่องทางอื่นในการเลื่อนชั้นทางสังคม เช่น การแต่งงาน โดยเฉพาะการแต่งงานกับชาวต่างชาติในประเทศร่ำรวย ในไทยมีงานศึกษาหลายชิ้น

⁵² Marcus Lu, “Is the American Dream over? Here's what the data says,” World Economic Forum, September 2, 2020, <https://www.weforum.org/agenda/2020/09/social-mobility-upwards-decline-usa-us-america-economics/#:~:text=The%20American%20Dream%20is%20the,seemingly%20deteriorated%20in%20recent%20decades>.

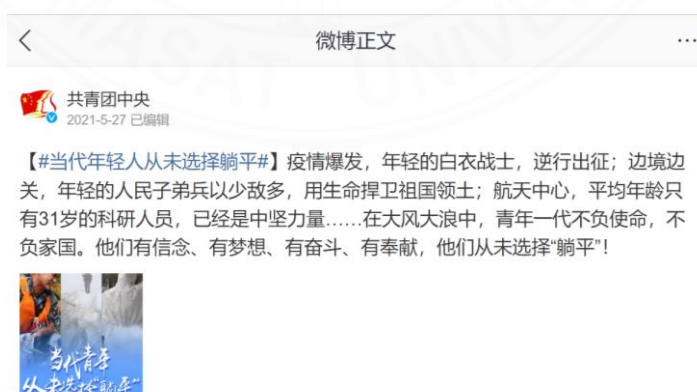
ที่ชี้ให้เห็นถึงแนวคิดและวัฒนธรรมในการแต่งงานกับชาวต่างชาติเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเพื่อเลื่อนชั้นทางสังคมมากกว่าแต่งงานเพื่อความรัก โดยเฉพาะกับหญิงชาวบ้านในขณะที่หญิงชนชั้นกลางกลับมีแนวคิดอีกแบบกล่าวคือด้วยหญิงชาวบ้านจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ด้อยกว่าหญิงชนชั้นกลาง ดังนั้นในสายตาของหญิงชาวบ้าน ปัจจัยเรื่องเงินจึงมีความสำคัญกว่า แต่ทั้งนี้ไม่ได้แปลว่าการแต่งงานจะเป็นทางออกสำหรับการเลื่อนชั้นทางสังคม เมื่อมีปัจจัยด้านรสนิยมเข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ คนที่สังกัดลำดับชั้นทางสังคมที่แตกต่างกัน จะมีทัศนคติในการมองโลก วิธีการใช้ชีวิต และรสนิยมที่แตกต่างกัน ดังนั้น คนที่อยู่คนละลำดับชั้นทางสังคมถึงแม้ว่าจะรักกัน แต่มีโอกาสที่จะขาดความเข้าใจ วิธีการมองโลกแตกต่างกัน รสนิยมแตกต่างกันสูงกว่าคู่ที่มาจากลำดับชั้นทางสังคมเดียวกัน หรือหากจะปรับตัวอาจต้องใช้ความพยายามสูงกว่า หรือเหนียวแน่นกว่า⁵³ งานศึกษาของทิพย์สุตา ปรีดาพันธุ์ ที่ศึกษาเรื่องความเป็นอยู่ของหญิงไทยหลังแต่งงานกับชาวต่างชาติ พบว่ามีคนไทยเพียง 50 % เท่านั้นที่รวยขึ้นหลังแต่งงานกับชาวต่างชาติ แต่กว่า 70 % กลับต้องประสบกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว⁵⁴

กระแสหนึ่งที่ปรากฏขึ้นในสังคมที่คนรุ่นใหม่ในหลายประเทศเริ่มตระหนักถึงความเหลื่อมล้ำที่ปรากฏในสังคม และนำไปสู่การตั้งคำถามถึงคุณภาพชีวิตในประเทศที่ตัวเองอาศัยอยู่ที่มีทั้งความกดดันและการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจนและคนชนชั้นกลางที่ดิ้นรนแค่นั้นก็ไม่สามารถเอาชนะคนรวยได้เลย หรือแม้กระทั่งการเข้าถึงโอกาสในชีวิตในการศึกษาและการทำงานที่คนจนต้องเรียนหนักเพื่อให้ได้โอกาสในการทำงานในบริษัทชั้นนำเพื่อใช้เป็นใบเบิกทางเลื่อนชั้นทางสังคม แต่คนรวยกลับสามารถใช้ทางลัดผ่านการใช้เงินอุดหนุนหรือการใช้เครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลดังที่เกิดขึ้นในจีนในปัจจุบัน แม้ว่าที่ผ่านมาการขยันทำงาน การที่มีความขยันอดทนจะเป็นภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของคนจีน แต่อย่างไรก็ดี 摆烂 (Bai Lan) หรือ “ปล่อยให้น่าไป” ได้กลายเป็นกระแส Quiet Quitting ที่เกิดขึ้นในจีนในปัจจุบันจากความท้อแท้ในการใช้ชีวิต เพราะต่อให้ดิ้นรนแค่นั้นก็ไม่มีทางประสบความสำเร็จในชีวิตได้ รวมทั้งเป็นผลจากความกดดันในชีวิตทั้งการเรียนและการทำงาน ความคาดหวังจากครอบครัวและสังคม กระแส Quiet Quitting เริ่มต้นจากกลุ่ม Lying Flat (躺平主义) ที่ต้องการต่อต้านวัฒนธรรมการทำงานแบบ 9-9-6

⁵³ วณัฐย์ พุฒนา, “ความรักชนะทุกอย่างจริงไหม? ความโรแมนติกข้ามฐานะมีจริงหรือเปล่า,” the matter, 2 พฤศจิกายน 2561, <https://thematter.co/social/love-win-class-matter/63963>.

⁵⁴ นันทชนก วงษ์สมุทร, “มีเซย์ฝรั่ง ไซตักถึงข้าวสารเสมอ,” บีบีซีไทย, 17 กันยายน 2560, <https://www.bbc.com/thai/thailand-41252033>.

ซึ่งหมายถึงการทำงานตั้งแต่ 9 โมงเช้าจนถึง 3 ทุ่มตลอดทั้ง 6 วันต่อสัปดาห์ ที่นำไปสู่ความเครียดจากการแข่งขันการทำงานและความคาดหวังจากครอบครัว โดยกระแสดังกล่าวไปแพร่กระจายในสื่อโซเชียลมีเดียของจีน มีการรวมกลุ่มกันของคนกว่า 9,000 คนที่สนใจการดำเนินชีวิตแบบ Lying Flat แต่สุดท้ายรัฐบาลจีนได้แบนกลุ่มดังกล่าวออกจากโซเชียลมีเดียไปเพราะแนวคิดดังกล่าวขัดแย้งกับแนวคิดที่รัฐบาลจีนผลักดันมาตลอด โดยรัฐบาลจีนได้พยายามผลักดันแนวคิดการทำงานหนักให้เป็นคุณธรรมของชาติผ่านสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ที่กล่าวออกอากาศผ่านโทรทัศน์ในปี พ.ศ. 2561 แต่ทั้งนี้ การทำงานหนักและขยันขันแข็ง อาจไม่ได้เป็นผลจากการส่งเสริมคุณค่าโดยรัฐบาลเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลจากแรงกดดันในสังคมและความคาดหวังจากครอบครัวด้วย ศาสตราจารย์เหียน เฟย แห่งมหาวิทยาลัยชิงหัวอธิบายว่า “สังคมของคนชั้นกลางคือสังคมที่ต้องคอยรักษาสถานะทางสังคมของตนเองไม่ให้หลุดจากความเป็นชนชั้นกลางและเพื่อให้ลูกหลานยังคงอยู่ในสถานะชนชั้นกลางหรือสถานะที่ดีขึ้นกว่าเดิม” โดยคนกลุ่มดังกล่าวที่ดิ้นรนและพยายามไม่ให้สถานะทางเศรษฐกิจตกต่ำลงเหล่านี้ถูกเรียกว่า “เนี่ยฮวน” (Neiyuan) แต่กลุ่ม Lying Flat กลับต้องการใช้ชีวิตบนเส้นทางของตัวเองที่ไม่ต้องลงสนามแข่งขันที่ดุเดือด อย่างที่เกิดขึ้นในสังคมตั้งแต่การเรียน การสอบแข่งขัน การทำงาน การแต่งงาน และการสร้างครอบครัว แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากกระแส Lying Flat จะพบว่าแม้จะถูกมองว่าเป็นกระแสของพวกขี้แพ้ หรือไม่ก็เป็นความพยายามของชนชั้นกลางที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจอยู่แล้วในการสร้างกระแสในสังคม เพราะต่อให้มัน ๆ นอน ๆ ไม่ทำงานแต่ครอบครัวยังมีเงินดูแลได้ ในขณะที่คนทั่วไปที่ไม่ได้มีฐานะครอบครัวที่ร่ำรวยไม่สามารถจะใช้ชีวิตดังกล่าวได้ แต่หากมองในอีกมุมหนึ่ง Lying Flat อาจเป็นหนทางเดียวในการกบฏต่อแนวคิดหลักในสังคมของคนที่เราเลือกที่จะสามารถทำได้

ภาพที่ 3.21 โพสต์ทางการของรัฐบาลจีนใน Weibo ที่ถูกปล่อยออกมาเพื่อต่อต้านแนวคิด Lying Flat ซึ่งมีใจความว่า "คนรุ่นใหม่ไม่เคยเลือกที่จะใช้ชีวิตแบบนั่งๆนอนๆ" ใน 共青团中央, “当代年轻人从未选择躺平,” Weibo, May 27, 2021, <https://m.weibo.cn/status/4641543677805188>.

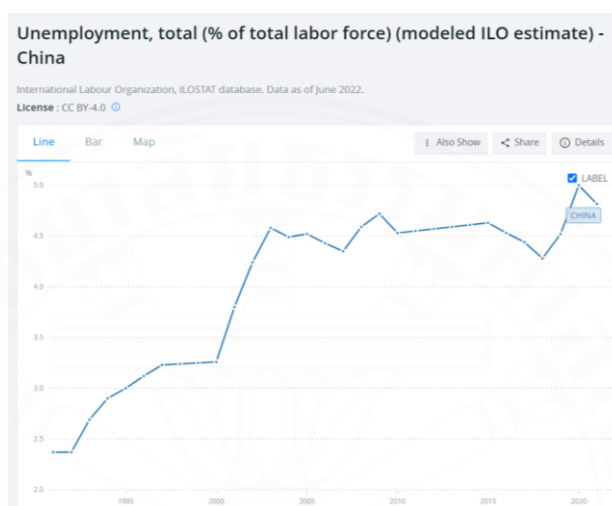
สาเหตุหลักที่ทำให้คนรุ่นใหม่ในจีนเลือกที่จะใช้ชีวิตแบบ Lying Flat มีอยู่ 3 ประการด้วยกัน ได้แก่ (1) เรียนจบไปก็ตกงาน กล่าวคือ ต่อให้จ่ายค่าเทอมที่มีราคาแพง โดยเฉพาะค่าเทอมโรงเรียนเอกชนซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีความได้เปรียบสำหรับการหางานที่ดี ๆ แต่เมื่อเรียนจบและออกไปหางานทำแล้วกลับพบว่าตนเองมีทักษะที่ไม่เพียงพอเพราะตลาดแรงงานได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วอย่างก้าวกระโดด จึงนำไปสู่ปัญหาการว่างงานในจีน⁵⁵ โดยอัตราการว่างงานในจีนในปี พ.ศ. 2563 พุ่งสูงถึง 5 % และยังทำให้รู้สึกท้อแท้กับอนาคตของตนเอง (2) ภาระด้านค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข จากภาวะเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต รวมถึงค่าใช้จ่ายสำหรับสุขภาพและสาธารณสุขสูงตามไปด้วย และ (3) ราคาที่พักอาศัยที่แพงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากภาวะเงินเฟ้อในภาคอสังหาริมทรัพย์ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ราคาอสังหาริมทรัพย์ในประเทศจีนพุ่งสูงขึ้น โดยเฉพาะในเมืองใหญ่กว่า 100 % เช่น มหานครปักกิ่ง พุ่งขึ้น 114 % นครเซี่ยงไฮ้ สูงขึ้นกว่า 154 % และเมืองเซินเจิ้นซึ่งอยู่ทางใต้ของจีน มูลค่าบ้านเพิ่มขึ้นไปเกือบ 3 เท่าตัว⁵⁶ ดังนั้น ลำพังเงินเดือนแต่ละเดือนและเงินเก็บออมจากเงินเดือนจึงไม่เพียงพอต่อการซื้อบ้าน นอกจากนี้ด้วยทัศนคติด้านความมั่นคงในชีวิตการแต่งงาน ผู้ชายที่มีที่พักอาศัยเป็นของตัวเองจึงมีโอกาสในการแต่งงานที่สูงกว่าคนที่ไม่มี ดังนั้น คนรุ่นใหม่จึงเกิดความรู้สึกท้อแท้ในชีวิต เพราะผ่านแรงกดดันมาตั้งแต่การเรียนแต่เมื่อต้องเข้าสู่โลกของการทำงานแล้วกลับหางานที่เหมาะสมไม่ได้ตกงาน หรือต้องทำงานที่ค่าจ้างน้อยแทน

การใช้ชีวิตแบบ Lying Flat ยังถูกมองว่าเป็นสาเหตุของปัญหาการลดลงของอัตราการเกิดของประชากร ซึ่งเมื่อย้อนไปในช่วงก่อนทศวรรษที่ 1970 อัตราการเกิดของประชากรจีนพุ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องกว่า 1 พันล้านคนจนนำไปสู่การกำหนดนโยบาย “ลูกคนเดียว” (One Child Policy) เพื่อคุมอัตราการเกิดใหม่ในจีนในช่วงทศวรรษที่ 1980 ซึ่งได้ผลดีจนสามารถควบคุมจำนวนประชากรได้และได้ยกเลิกนโยบายดังกล่าวไปในปี พ.ศ. 2559 แต่อย่างไรก็ดี อัตราการประชากรที่เกิดใหม่อีกกลับไม่เพิ่มขึ้นอย่างที่รัฐบาลตั้งใจซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และปัญหาสังคมผู้สูงวัยได้ในอนาคต แต่ปัญหาเหล่านี้กลับเป็นเรื่องของอนาคตในขณะที่

⁵⁵ Christy Yip and Genevieve Woo, “From 996 to ‘bai lan’: Why China’s young workers are choosing to ‘rot’ than work hard,” channelnewsasia, last updated September 3, 2022, <https://www.channelnewsasia.com/cna-insider/996-bai-lan-china-youths-workers-rot-work-slacker-2917476>.

⁵⁶ “The Great Fall Of China's Housing Market: Who Will Pay The Price?” Insight, CNA Insider, September 26, 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=jNRtOEufJQc>.

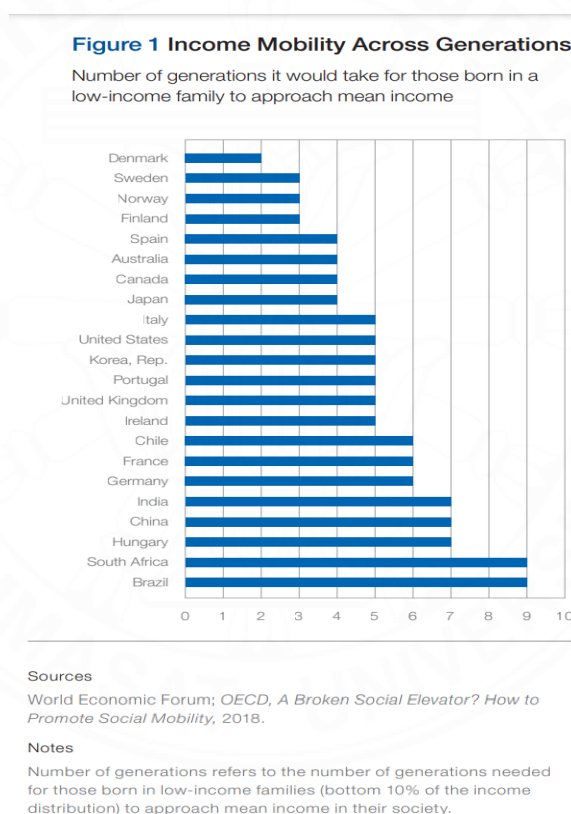
ปัจจุบันคนจีนมีความกังวลต่อฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองที่ลำพังดูแลตัวเองยังลำบาก การมีลูกคนที่สองจึงเป็นการเพิ่มภาระด้านค่าใช้จ่ายรวมไปจนถึงผลกระทบต่อโอกาสในการทำงานของผู้หญิงที่หากมีลูกอาจถูกเลือกปฏิบัติจากนายจ้างได้ ทำให้คนจีนส่วนใหญ่เลือกที่จะไม่มีลูกคนที่สองหรือชะลอการมีลูกเพิ่มออกไป

ภาพที่ 3.22 อัตราการว่างงานในจีนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 - 2563 ใน “Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate) – China,” World Bank, accessed August 15, 2022, <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=CN>.

จีน ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีอันดับการมีโอกาสนในการเลื่อนชั้นทางสังคมต่ำ จากรายงานการเลื่อนชั้นทางสังคมในระดับโลก ปี พ.ศ. 2563 โดย World Economic Forum จัดให้จีนอยู่ในลำดับที่ 45 จาก 82 ประเทศที่มีโอกาสเลื่อนชั้นทางสังคม แต่อย่างไรก็ดี การได้รับการยอมรับนับหน้าถือตาในสังคมไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านเศรษฐกิจปัจเจกบุคคลแต่เพียงปัจจัยเดียว เพราะแม้ว่าอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจีนจะเติบโตอย่างรวดเร็วและประชากรจีนมีรายได้ต่อหัวที่สูงขึ้น แต่ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ยังสูง อีกทั้งฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีมาแต่เดิมกลับยังมีผลในการกำหนดฐานะทางเศรษฐกิจของปัจเจกบุคคลในปัจจุบัน กล่าวคือ คนรุ่นพ่อแม่มีรายได้เท่าไรย่อมมีผลกับเงินเดือนของคนรุ่นลูกในอนาคตซึ่งในประเทศจีน ความสัมพันธ์ระหว่างเงินเดือนของคนรุ่นพ่อแม่ กำหนดชะตาเงินเดือนของคนรุ่นลูกถึง 60 % ในขณะที่ในประเทศที่ความเหลื่อมล้ำต่ำอย่างเดนมาร์กหรือฟินแลนด์ ที่เงินเดือนคนรุ่นพ่อแม่มีผลต่อการกำหนดเงินเดือนลูกเพียง 15 %

เท่านั้น⁵⁷ หรือหากกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ โอกาสที่คนจีนที่เกิดจากครอบครัวยากจน จะมีโอกาสต่ำที่ได้งานที่จ่ายค่าตอบแทนสูงเทียบเท่ากับคนจีนที่มาจากตระกูลร่ำรวย ดังนั้น โอกาสของคนจีนคนนั้นในการเป็นคนจนข้ามรุ่นจะมีถึง 60 % หรืออาจต้องใช้เวลากว่า 7ชั่วอายุคนกว่าที่จะสามารถหลุดออกจากวงจรคนจนข้ามรุ่นได้สำเร็จ ต่างจากประเทศเดนมาร์กที่ใช้เวลาเพียง 2 ชั่วอายุคน (ภาพที่ 3.23) นอกจากนี้ ยิ่งคนเกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะด้อยเท่าไร ก็ยิ่งยากที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตมากเท่านั้น เพราะความสามารถในการเข้าถึงโอกาสในด้านต่าง ๆ ของคนแต่ละชนชั้นไม่เท่ากันซึ่งจะมีผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในระยะยาวและส่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละคนแตกต่างกัน

ภาพที่ 3.23 อัตราการเลื่อนชั้นข้ามรุ่นของแต่ละประเทศ ใน World Economic Forum, *The Global Social Mobility Report 2020*, 10.

นอกจากนี้ จีนยังมีประเด็นความเท่าเทียมทางโอกาสในการศึกษา แม้ว่าประเทศจีนจะมีคุณภาพทางการศึกษาที่ดีและมีมหาวิทยาลัยของจีนติดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกอย่าง

⁵⁷ World Economic Forum, *The Global Social Mobility Report 2020*, 9.

มหาวิทยาลัยชิงหัว (Tsinghua University) หรือมหาวิทยาลัยปักกิ่ง (Peking University) แต่ความเสมอภาคในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาระหว่างพื้นที่เมืองและพื้นที่อื่น ๆ ที่ไม่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจยังคงมีความแตกต่างสูง นอกจากนี้ ประเด็นการจ่ายค่าจ้างที่เป็นธรรมของจีนยังคงมีปัญหาและนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โดยรายรับของ Bottom 50 % ของจีนคิดเป็นสัดส่วนเพียง 12 % ของรายรับของ Top 50 % ของจีน⁵⁸ ในทางกลับกันเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีคะแนนในการเลื่อนชั้นทางสังคมสูงและมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ต่ำอย่างเดนมาร์ก จะพบว่า ในบรรดากลุ่ม G20 เดนมาร์กเป็นประเทศที่มีโอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมดีที่สุด โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาซึ่ง World Economic Forum มองว่าการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้คนสามารถเลื่อนชั้นทางสังคมได้ โดยเดนมาร์กมีการกำหนดคุณภาพทางการศึกษาที่ดีและจัดสรรอย่างเสมอภาคและเข้าถึงได้ง่ายกว่าประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังมีการขยายโอกาสในการหางาน จัดสิ่งแวดล้อมและกำหนดเงื่อนไขในการทำงานที่ดี และมีการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

⁵⁸ World Economic Forum, *The Global Social Mobility Report 2020*, 23.

บทที่ 4

การสะท้อนบริบททางสังคมผ่านละครโทรทัศน์ชุด F4

4.1 ข้อมูลพื้นฐานและเนื้อเรื่อง

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ละครโทรทัศน์ชุด F4 เป็นละครโทรทัศน์ที่ทำซ้ำและดัดแปลง โดยได้โครงเรื่องมาจากการ์ตูนญี่ปุ่น เรื่อง Hana Yori Dango (花より男子) โดยผู้แต่ง Kamio Youko มีทั้งสิ้น 37 ตอน และได้รับรางวัล Shogakukan Manga Award ครั้งที่ 41 ในปี พ.ศ. 2538 สาขาการ์ตูนเด็กสาว ต่อมาถูกนำมาแปลเป็นฉบับภาษาไทยในชื่อ “สาวแกร่งแรงเกินร้อย” โดยสำนักพิมพ์สยามอินเตอร์คอมิกส์

ต่อมา ละครโทรทัศน์ชุด F4 ได้ถูกนำมาดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ในภาคใต้หวันในชื่อ Meteor garden เมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยบริษัท Comic Ritz International Production นำแสดงโดย Barbie Hsu, Jerry Yan, Vic Chou, Ken Chu และ Vanness Wu ซึ่งเป็นภาคที่ได้รับความนิยมสูงสุดในเอเชีย จึงทำให้ในเวลาต่อมา ปี พ.ศ. 2548 ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเจ้าของลิขสิทธิ์การ์ตูน ได้นำไปดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ในชื่อ Hana Yori Dango นำแสดงโดย Mao Inoue, Jun Matsumoto, Shun Oguri, Shota Matsuda และ Tsuyoshi Abe ในปี พ.ศ. 2552 ประเทศจีนและเกาหลีใต้ ได้นำไปดัดแปลงด้วยเช่นกัน โดยในภาคจีนใช้ชื่อว่า Meteor shower นำแสดงโดย Shuang Zheng, Haoming Yu, Vision Wei, Hans Zhang และ Zixiao Zhu และ ภาคเกาหลีใช้ชื่อว่า Boys Over flowers นำแสดงโดย Lee Min-ho, Koo Hye-sun, Kim Hyun-jung, Kim Bum และ Kim Joon ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2561 จีนได้ทำซ้ำอีกภาคหนึ่งในรูปแบบละครโทรทัศน์ นำแสดงโดย Dylan Wang, Shen Yue, Darren Chen, Conner Leong และ Caesar Wu และสุดท้าย ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทย โดยบริษัท GMM Grammy ได้ซื้อลิขสิทธิ์การ์ตูนดังกล่าว และดัดแปลงในรูปแบบละครโทรทัศน์ในชื่อ หัวใจรักสี่ดวงดาว (F4 Thailand : Boys Over flowers) นำแสดงโดย วชิรวิชญ์ ชีวอารี, เมธิวิน โอภาสเอี่ยมขจร, จิรพรรณ สุทธิวนิชศักดิ์, หิรัญกฤษฎ์ ช่างคำ และต้นตะวัน ต้นติเวชกุล นอกจากนี้ ยังมีการนำไปดัดแปลงเป็นภาคอื่น ๆ เช่น ภาคอเมริกา โดยบริษัท WillKinn Media ดัดแปลงในชื่อ Boys before friends ภาคอินเดีย โดยบริษัท BBC Worldwide ดัดแปลงในชื่อ Kaisi Yeh Yaariaan ภาคอินโดนีเซีย ดัดแปลงในชื่อ Siapa Takut Jatuh Cinta

ตารางที่ 4.1 รายละเอียดละครโทรทัศน์ชุด F4 ในภาคภาษาต่างประเทศที่มีการทำซ้ำและดัดแปลงเนื้อเรื่องจากการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง “Hana Yori Dango”

ภาค	ชื่อละครโทรทัศน์	ปีที่ออกอากาศ	ชื่อบริษัทผู้ผลิต	จำนวนตอน
ไต้หวัน	Meteor garden	2001	Comic Ritz International Production	27
ญี่ปุ่น	Hana Yori Dango	2005	Tokyo Broadcasting System	9
จีน	Meteor shower	2009	Hunan Radio and Television	36
เกาหลี	Boys Over flowers	2009	Group 8	25
จีน	Meteor garden	2018	Mango Entertainment	50
ไทย	F4 Thailand : Boys Over flowers	2021	GMM TV	16

ที่มา: “รู้มั๊ย ที่ผ่านมา F4 มีกี่เวอร์ชัน? รวมทุกเวอร์ชันของซีรีส์ F4 รักใสใสหัวใจสีดวง จนถึงล่าสุด #F4Thailand,” jeab, 17 กันยายน 2563, <https://www.jeab.com/life/trendy-life/f4-version-until-f4-thailand>.

ทั้งนี้ ในส่วนของกลุ่มเป้าหมายผู้ชมเมื่อพิจารณาจากการจัดเรตติ้ง (rating) จะพบว่า ในภาคการ์ตูนซึ่งเป็นต้นฉบับ ถูกจัดเป็นเรต PG-13 หรือเป็นการ์ตูนที่เหมาะสมกับเด็กที่อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป แต่อย่างไรก็ดีในภาคเกาหลีและภาคไทยที่ผู้เขียนนำเอามาศึกษานั้นถูกจัดเนื้อหาอยู่ในเรตที่แตกต่างกันโดยภาคเกาหลีถูกจัดอยู่ในเรต 16+ หรือมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีเป็นต้นไป ส่วนภาคไทยถูกจัดอยู่ในเรต 13+ หรือมีเนื้อหาเหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป รวมทั้งพิจารณาจากตัวนักแสดงซึ่งจะพบว่านักแสดงที่เล่นจะมีชื่อเสียงในวงการบันเทิงอย่างมาก อย่างในภาคเกาหลี Lee Min-ho เป็นนักแสดงขวัญใจวัยรุ่นที่มีผลงานแรกและผลงานก่อนที่จะมาแสดงใน F4 ภาคเกาหลีเป็นละครโทรทัศน์ที่มีบริบทในโรงเรียนและนักเรียน หรือ Kim Bum ที่เป็นนักแสดงหลักในกลุ่ม F4 ที่มีผลงานภาพยนตร์เรื่องก่อนหน้านี้ที่มีบริบทเกี่ยวข้องกับโรงเรียนเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังมี Kim Hyun-jung และ Kim Joon ซึ่งเป็นสมาชิกวงดนตรีของเกาหลีที่มีชื่อเสียงอย่าง SS501 และ T-Max ตามลำดับ ในส่วนของภาคไทย นักแสดงหลักเป็นวัยรุ่นที่มีผลงานในวงการบันเทิงเช่นเดียวกันอย่าง วชิรวิชญ์ และ เมธิวิน ที่โด่งดังจากละครโทรทัศน์ชุด

Together the series เพราะเรารักกัน และต้นตะวัน ซึ่งมีผลงานในวงการบันเทิงและยังเป็นน้องสาวของนักแสดงวัยรุ่น ต้นหน ต้นติเวชกุล ที่โด่งดังจากละครโทรทัศน์ชุด Hormone วัยว้าวุ่น ดังนั้นด้วยเรื่องราวของละครโทรทัศน์ชุด F4 ที่มีการใช้บริบทเกี่ยวกับโรงเรียน นักเรียน และความรักวัยรุ่น ประกอบกับความนิยมของดารานักแสดงที่เป็นที่รู้จักและมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มวัยรุ่นเป็นหลัก และการจัดเรตติ้งที่ทำให้หนุ่มสาวได้ผู้จัดต้องการผลิตละครโทรทัศน์ออกมาเพื่อขายให้กับกลุ่มผู้ชมที่เป็นวัยรุ่นตอนต้นจนถึงวัยรุ่นตอนปลายเป็นหลัก จึงทำให้เนื้อหาสาระใน F4 ทั้งศิลปะ วัฒนธรรม การแต่งกาย แฟชั่น รูปแบบการใช้ชีวิต การใช้ความรุนแรง การใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ รวมทั้งแนวคิดทัศนคติของตัวละครล้วนสามารถเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นได้เป็นหลัก และอาจพัฒนากลายเป็นบทสนทนาหนึ่งในชีวิตประจำวันของกลุ่มวัยรุ่นได้

4.1.2 ตัวละครหลัก

ชื่อตัวละครหลักอ้างอิงจากชื่อตัวละครในฉบับการ์ตูนภาคญี่ปุ่น ซึ่งเป็นต้นฉบับเดิมก่อนที่จะถูกนำมาดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน

4.1.2.1 มิกิโนะ สึกุชิ (Makino Tsukushi)

นางเอกเป็นหนึ่งในนักเรียนที่มีภูมิหลังมาจากครอบครัวฐานะปานกลางท่ามกลางนักเรียนที่มีภูมิหลังมาจากครอบครัวชนชั้นนำ สึกุชิเข้าเรียนที่โรงเรียนผู้ดีตามความต้องการของมารดาเนื่องจากลูกหลานเพื่อนร่วมงานของบิดาล้วนเรียนในโรงเรียนชั้นนำ และต่อมากลายเป็นศัตรูของกลุ่ม F4

เมื่อพิจารณาถึงชื่อของนางเอกจะพบว่า ชื่อของตัวละครในภาคเกาหลี (Jan-di) และภาคไทย (กอหญา) รวมถึงภาคญี่ปุ่นที่เป็นต้นฉบับ (Tsukushi) ล้วนมีความหมายว่า “วัชพืช” และด้วยความหมายของชื่อนี้เองกลายเป็นจุดที่มารดาของพระเอกใช้เหยียดและเปรียบเทียบกับความด้อยต่ำของนางเอกและครอบครัว และที่สำคัญ ชื่อของนางเอกยังสอดคล้องกับบุคลิกที่มีความแน่วแน่ และเข้มแข็งอดทนต่อการถูกกลั่นแกล้งจากกลุ่ม F4 และนักเรียนในโรงเรียนด้วย

4.1.2.2 โดเมียวจิ สึคาสะ (Domyouji Tsukasa)

พระเอก เป็นหัวหน้ากลุ่ม F4 มีภูมิหลังมาจากครอบครัวที่ร่ำรวย เจ้าของเครือธุรกิจ Domyouji Financial Empire ถูกมารดาเลี้ยงดูด้วยความห่างเหิน เย็นชา และขาดอิสรภาพในการใช้ชีวิต ใช้ชีวิตเพื่อรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ส่งผลให้สึคาสะ กลายเป็นเด็กอารมณ์ร้อน ชอบใช้ความรุนแรง ควบคุมโรงเรียนและนักเรียนทั้งโรงเรียนผ่านการใช้ใบแดง

ในการกำหนดเป้าหมายที่ต้องถูกกลั่นแกล้งหรือก่อกวน (Bullying) จนกว่าจะยอมลาออกจากโรงเรียนไป ซึ่งสุดท้ายสึคาสะได้ตกหลุมรักสึกุชิ นางเอกที่เป็นหนึ่งในนักเรียนที่ได้รับใบแดงจากกลุ่ม F4

เมื่อพิจารณาถึงชื่อของพระเอก โดเมียวจิ สึคาสะ (Domyoji Tsukasa) จะพบว่านามสกุลของตัวละครตรงกับชื่อของขนมดังโงะชนิดหนึ่ง (道明寺) และยังมีความเชื่อมโยงกับชื่อเรื่อง Hana Yori Dango ที่สามารถแปลได้ 2 ความหมาย ความหมายแรกคือ “ผู้ชายที่งดงามเหนือกว่าดอกไม้” ซึ่งเป็นชื่อของการ์ตูน และความหมายที่สองคือ “ขนมดังโงะดีกว่าดอกไม้” ซึ่งเป็นสำนวนของญี่ปุ่น ที่แปลว่าแม้ขนมดังโงะจะไม่สวยงามเท่าดอกไม้ แต่ช่วยให้มีชีวิตรอดได้ ดังนั้นอย่ามัวแต่ชื่นชมดอกไม้ที่มีเพียงแค่ความสวยงามเพียงอย่างเดียว แต่จงให้ความสนใจสิ่งที่ทำให้มีปากอึดท้องก่อน

4.1.2.3 ฮานาซาวา รุย (Hanazawa Rui)

รุยเป็นหนึ่งในสมาชิกกลุ่ม F4 เป็นเพื่อนสนิทของสึคาสะและเป็นทายาทคนเดียวของตระกูลฮานาซาวา จึงถูกเลี้ยงดูอย่างเข้มงวดซึ่งส่งผลให้รุยเป็นเด็กที่มีความสุขุมรักสันโดษ และถูกเรียกว่ามีอาการออทิสติก โดยจะเปิดรับแค่เพื่อนสนิท และชิซูกะ โทโดว (Shizuka Todou) ซึ่งเป็นรักแรกของเขาเท่านั้น รุยเป็นตัวละครที่มีความสามารถด้านดนตรี โดยเฉพาะไวโอลิน และในบรรดาสมาชิกกลุ่ม F4 แล้ว รุยยังเป็นเพียงตัวละครเพียงตัวเดียวที่สึกุชิมีความประทับใจ และรุยยังเป็นอีกตัวละครที่มีนามสกุลที่พ้องกับคำว่า “ดอกไม้” ในภาษาญี่ปุ่น และยังเป็นที่มาของการเล่นคำในสำนวนของญี่ปุ่น “ขนมดังโงะดีกว่าดอกไม้” (Hana Yori Dango) ที่ได้อธิบายแล้วในข้อ 4.1.2.2

4.1.2.4 นิชिकाโด โซวจิโร (Nishikado Soujiro)

โซวจิโรเป็นสมาชิกของกลุ่ม F4 ที่มีความเจ้าชู้ เป็นเพลย์บอย และยังเป็นตัวละครที่คอยไกล่เกลี่ยความขัดแย้งภายในกลุ่มร่วมกับมิมาสะกะ อะคิระ เป็นตัวละครที่มีภูมิหลังครอบครัวเจ้าของธุรกิจจัดพิธีชงชา ดังนั้น โซวจิโร จึงเป็นตัวละครที่ใช้เวลาไปกับการฝึกฝนพิธีกรรมชงชาเป็นหลัก ซึ่งตัวละครนี้ในภาคอื่น ๆ มีความเกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม และมีความเจ้าชู้

4.1.2.5 มิมาสะกะ อะคิระ (Mimasaka Akira)

อะคิระเป็นอีกสมาชิกของกลุ่ม F4 โดยมีภูมิหลังจากครอบครัวที่เป็นผู้มีอิทธิพล ครอบครัวกิจการจำหน่ายสินค้าขนาดใหญ่ มีบุคลิกสุขุม ความเป็นผู้ใหญ่ ในหลาย ๆ ภาคตัวละครนี้มีความเกี่ยวข้องกับอิทธิพลมืดตามที่แต่ละสังคมจะนิยาม

ภาพที่ 4.1 ตัวละครหลักทั้ง 5 ตัวในต้นฉบับการ์ตูน (ญี่ปุ่น) ใน Mari Mari, “6 Manga Like Hana Yori Dango [Recommendations], ” honeyanime, October 24, 2017, <https://honeysanime.com/6-manga-like-hana-yori-dango-recommendations/>.

4.1.3 เนื้อเรื่องย่อ

โครงเรื่องเดิมซึ่งเป็นเนื้อหาหลักในการ์ตูนญี่ปุ่น Hana Yori Dango กล่าวถึง เด็กสาว หรือ มากิโนะ สึกุชิ ที่เกิดมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนที่ได้รับโอกาสและต้องเข้าไปเรียน ในโรงเรียนคนรวย หรือ Eitoku High School ตามที่มารดาต้องการ เพื่อให้มารดาไม่รู้สึกล้นหน้า เพื่อนร่วมงานของบิดาที่ส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนชั้นนำได้ ซึ่งสึกุชิไม่ได้มีความสุขกับการเข้าไป เรียนในโรงเรียนคนรวยแห่งนั้น เพราะตนเองมีวิถีชีวิต แนวคิด และวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีความ ทางเศรษฐกิจที่แตกต่างไปจากนักเรียนคนอื่นในโรงเรียนอย่างชัดเจน และการเข้าเรียนในโรงเรียน คนรวยแห่งนั้น ได้นำพาสึกุชิไปพบกับนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า “F4” ซึ่งประกอบไปด้วย โดเมียวจิ สึคาสะ ทายาทธุรกิจพันล้าน ฮานาซาวะ รุย ชายสุขุมและมีโลกส่วนตัวสูง นิชิคาโด โชวจิโร คาสโนวาวราวเสนท์ และเป็นทายาทในตระกูลที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการจัดพิธีชงชาซึ่งเป็นพิธีกรรม เก่าแก่ของญี่ปุ่น มิมาซากะ อะคิระ ทายาทตระกูลผู้มีอิทธิพล ที่มีความสุขและมีความเป็นผู้ใหญ่ ที่สุด โดยกลุ่ม F4 นี้เป็นผู้มีอิทธิพลในโรงเรียนและควบคุมโรงเรียนด้วยการใช้ใบแดงในการกำหนด เป้าหมายที่ต้องถูกกำจัดหรือถูกกลั่นแกล้ง คนที่ทำให้หัวหน้ากลุ่ม F4 ไม่พอใจจะได้รับใบแดงไป และ การกลั่นแกล้งจะยุติลงเมื่อเป้าหมายนั้นลาออกจากโรงเรียนไป ซึ่งสึกุชิเรียนอยู่ในโรงเรียนดังกล่าว อย่างสงบสุข จนกระทั่งวันหนึ่ง เพื่อนสนิทเพียงคนเดียวในโรงเรียนของเด็กสาวรีบวิ่งจนพลาด ตกบันไดและทำให้สึคาสะตกบันไดไปด้วย สึคาสะไม่พอใจและตั้งใจจะแจกใบแดงให้ แต่สึกุชิออก รับหน้าปกป้องเพื่อนสนิท จึงทำให้ตนเองได้รับใบแดงแทน

การเริ่มต้นกลั่นแกล้งสีกุชิเริ่มต้นขึ้น ตั้งแต่การทำให้อับอาย การทำร้ายร่างกาย ไปจนถึงการคุกคามทางเพศ โดยที่ครูอาจารย์ในโรงเรียนไม่สนใจ ไม่เข้าไปช่วยแก้ไขปัญห และปล่อยให้ยังมีการกลั่นแกล้งกันต่อไป แต่สีกุชิต่อสู้ต่อความไม่เป็นธรรมนั้นและไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลของกลุ่ม F4 พร้อมกับการยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือโดยรูป ที่ทำให้สีกุชิเกิดความประทับใจและตกหลุมรัก และในขณะที่เดียวกันรูปก็ประทับใจสีกุชิและเริ่มเกิดความรู้สึกรักในเวลาต่อมา และในขณะที่เดียวกัน สีคาสะเองก็ประทับใจสีกุชิด้วยเช่นกัน และเหตุนี้เองได้นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม F4 ด้วยกันเอง นอกจากนี้ เมื่อความรักระหว่างเด็กสาวและหัวหน้ากลุ่ม F4 เริ่มก่อตัว มารดาของสีคาสะกลับไม่เห็นด้วยต่อความรักของเด็กทั้ง 2 คน เนื่องจากความแตกต่างระหว่างชนชั้นและสถานะทางสังคม และนำไปสู่การคลุมถุงชนระหว่างสีคาสะและทายาทตระกูลธุรกิจขนาดใหญ่ชื่อดัง ด้วยที่มีเป้าหมายที่จะขยายขนาดและอิทธิพลทางธุรกิจของตระกูล สุดท้ายด้วยการยื่นหยัดต่อสู้ของสีกุชิและสีคาสะจึงทำให้ทั้ง 2 คน ลงเอยกันในที่สุด

เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของแต่ละภาค จะพบว่ามีการใช้โครงเรื่องหลัก โครงเดียวกัน รวมทั้งมีการสอดแทรกเนื้อหาและประเด็นที่สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางฐานะชนชั้น ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การใช้ความรุนแรงของตัวละคร แต่มีการปรับและดัดแปลงรายละเอียดเนื้อหาบางส่วนเพื่อให้เข้ากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งชื่อของตัวละครด้วย โดยที่ได้กล่าวในข้างต้นเป็นชื่อตัวละครในภาคญี่ปุ่น โดยเมื่อเทียบระหว่างชื่อตัวละครของแต่ละภาค สามารถแบ่งได้ตามตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดชื่อตัวละครในต้นฉบับ (ภาคญี่ปุ่น) ภาคเกาหลี และภาคไทย

ชื่อตัวละครหลักต้นฉบับ	ชื่อตัวละครหลักภาคเกาหลี	ชื่อตัวละครหลักภาคไทย
Makino Tsukushi	Geum Jandi	กอนฮยู
Domyouji Tsukasa	Goo Joonpyo	ชาม
Hanazawa Rui	Yoon Jihoo	เร็น
Nishikado Soujiro	So Yijeong	กวิน
Mimasaka Akira	Song Woobin	เอ็มเจ

ที่มา: สรุปโดยผู้เขียน

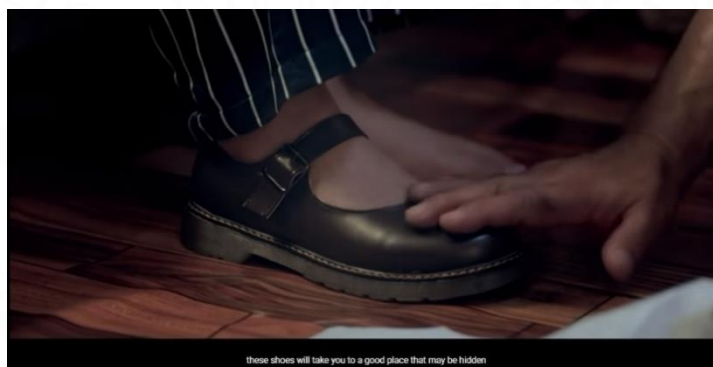
ในส่วนเนื้อหาของ มีการปรับเปลี่ยนบทพูดของตัวละครในบางฉาก เช่นฉากที่พูดถึงรองเท้า โดยในต้นฉบับการ์ตูนภาคญี่ปุ่น บทที่พูดถึงรองเท้าเป็นบทของ ชิซูกะ โทโดว ซึ่งเป็นรักแรกของรูป ในขณะที่ภาคไทย เป็นภาคที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าครอบครัวและความอดทนซึ่ง

จะนำไปสู่การผ่านพ้นอุปสรรค และการประสบความสำเร็จ ได้มีการปรับบทสนทนาโดยให้การพูดถึง รองเท้าดังกล่าวถูกพูดถึง 2 ครั้ง โดย 2 ตัวละคร ได้แก่ สันชัย บิดาของกอล์ฟ และมิรา รักแรกของเร็น ส่วนในภาคเกาหลี บทพูดนี้เป็นของมินซอฮยอน ตัวละครหญิงที่เป็นรักแรกของคิมจีฮู ซึ่งถูกพูดถึง ทั้งสิ้น 2 ครั้งในตอนี่ 2 ซึ่งเป็นตอนที่มินซอฮยอนใส่รองเท้าให้จันดี และตอนที่ 3 เป็นตอนที่ มินซอฮยอนมอบรองเท้าให้จันดีเป็นของขวัญอำลา

ภาคญี่ปุ่น (หนังสือการ์ตูน) ตอนที่ 10 หน้าที่ 11

ลึทซึ : “Such wonderful shoes” (รองเท้าสวยจังค่ะ)

โทโดว : “I was told often in Europe, “wear good shoes, and those shoes will take you to good places.”” (ตอนที่อยู่ยุโรป มักจะมีคนบอกฉันว่า “การใส่รองเท้าที่ดี ๆ จะช่วยนำเราไปในที่ที่ดี ๆ”)

ภาพที่ 4.2 ภาพสันชัย เอารองเท้านักเรียนคู่ใหม่ให้กอล์ฟ ใน “[Eng Sub] F4 Thailand : หัวใจรักสี่ดวงดาว BOYS OVER FLOWERS | EP.1 [5/5],”.

ภาคไทยตอนที่ 1 (นาทียี่ 59.46 – 01.00.13)

สันชัย : “อดทนอีกนิดนะลูกนะ คือตอนนี้พ่อกับแม่ก็ให้ลูกได้แค่นี้แหละ แต่พ่อ เชื่ออยู่อย่างนะ คือ ไอ้เรื่องโรงเรียนที่มันอึดอัดอะไรเนี่ยนะ ไอ้รองเท้าคู่นี้ละลูก มันจะพาลูกไปหา ที่ ๆ ดี ๆ ที่มันซ่อนอยู่จนเจอ”

ภาคไทยตอนที่ 2 (นาทียี่ 55.10 – 55.38)

มิรา : “ใส่รองเท้าคู่นี้แล้วกันนะ”

กอล์ฟ : “อย่าดีกว่าค่ะ รองเท้าแพงขนาดนี้ ไม่เหมาะกับหนูหรอก”

มิรา : “พื้บอกแล้วไง ว่ามันไม่มีคำว่าเหมาะหรือไม่เหมาะ เวลาเลือกรองเท้าเนี่ยะ มันสำคัญมาก ๆ เลยนะ เธอเคยได้ยินไหมว่า รองเท้าที่ดี ๆ จะพาเราไปในที่ที่ดี ๆ”

ภาพที่ 4.3 มินซอฮยอนเอารองเท้าส้นสูงให้กิมจันดี ใน *Boy over flowers*, directed by Jeon Ki-sang (2009).

ภาคเกาหลีตอนที่ 2 (นาทีที่ 01.07.25 – 01.07.42)

กิมจันดี : “มันสวยมากเลยคะ”

มินซอฮยอน : “รองเท้าสำคัญที่สุดแล้วละคะ สำหรับผู้หญิงเรา”

กิมจันดี : “ทำไมหรอคะ?”

มินซอฮยอน : “เพราะว่ารองเท้าดี ๆ จะพาเราไปยังที่ดี ๆ ใจละ”

ภาคเกาหลีตอนที่ 3 (นาทีที่ 01.03.40 – 01.03.51)

กิมจันดี : “นี่มัน... ให้ฉันหรอคะ”

มินซอฮยอน : “ฉันเคยบอกแล้วใช่ไหม ว่ารองเท้าคือสิ่งที่สำคัญที่สุด ฉันหวังว่ารองเท้าคู่นี้ จะพาคุณจันดีไปยังที่ดี ๆ นะ”

ตอนที่สี่สาสะไปเยี่ยมบ้านของสีกุชิ จะพบว่าในต้นฉบับการ์ตูนภาคญี่ปุ่น ครอบครัวของสีกุชิมีการเตรียมอาหารเย็นด้วยตนเองและมีการเคารพนอบน้อมต่อสี่สาสะ โดยแม้ว่าสี่สาสะจะไม่ได้แสดงท่าทีที่เคารพต่อครอบครัวสีกุชินัก แต่ไม่ได้สะท้อนภาพความเป็นชนชั้นสูงที่ชัดเจนได้เท่ากับภาคเกาหลีที่ครอบครัวของกิมจันดีนั่งพื้นและแสดงความนอบน้อมต่อกุญพโยที่นั่งอยู่บนเก้าอี้ ซึ่งทั้งภาคญี่ปุ่นและภาคเกาหลี มีการแสดงถึงอำนาจที่เหนือกว่าของตัวละครนำชายต่อครอบครัวฝ่ายหญิง รวมไปถึงการนอบน้อมต่อสถานะทางสังคมและอำนาจเงินของ

ตัวละครนำชายด้วยและทั้ง 2 ภาคมีความแตกต่างจากภาคไทยโดยสิ้นเชิง ที่รามล้อมวงกินหมูจุ่มร่วมกับครอบครัวของกอหญาและเล่นเกมสล็อตถึงความอบอุ่นของครอบครัว

ภาพที่ 4.4 ฉากที่พระเอกไปเยี่ยมบ้านนางเอก (ต้นฉบับ) ใน “Hana Yori Dango,” NEL, August 25, 2019, <https://ww5.manganelo.tv/chapter/manga-js957553/chapter-10>.

ภาพที่ 4.5 ฉากที่พระเอกไปเยี่ยมบ้านนางเอก (ภาคเกาหลี) ใน *Boy over flowers*, directed by Jeon Ki-sang (2009).

ภาพที่ 4.6 ฉากที่พระเอกไปเยี่ยมบ้านนางเอก (ภาคไทย) ใน “[Eng Sub] F4 Thailand : หัวใจรักสี่ดวงดาว BOYS OVER FLOWERS | EP.4 [5/5],”.

4.2 F4 ชุตรักฉบับใหม่หัวใจสีดวง (F4 ภาคเกาหลี)

4.2.1 บริบทความเหลื่อมล้ำทางสังคม

Hell Joseon หรือ นรกโซซอน เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในเกาหลีใต้ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2558 จนถึงปัจจุบัน โดยสะท้อนให้เห็นถึงความไม่พอใจของประชาชนต่อสถานการณ์และบริบททางวัฒนธรรมในประเทศ ทั้งระบบอาวุโส ระบบปีตาธิปไตย วิกฤตวัยกลางคน (Middle Class Crisis) ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ความไม่เป็นธรรมในสังคม ระบบทุนนิยมที่ครอบงำเศรษฐกิจของประเทศ ประกอบกับสถานการณ์การเมืองในต่างประเทศ เช่น การออกจากสหภาพยุโรปของอังกฤษ (Brexit) การชนะการเลือกตั้งของอดีตประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ การประท้วงของผู้ชุมนุมในฮ่องกง และยังเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ก้าวกระโดดของเกาหลีใต้จากการที่ได้รับการถ่ายโอนเทคโนโลยีจากญี่ปุ่นช่วงปีทศวรรษที่ 1970 เป็นช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์น้ำมัน (Oil Shock) ที่ราคาน้ำมันพุ่งสูงขึ้นเนื่องจากกลุ่ม OPEC ประกาศลดกำลังการผลิตน้ำมันลงเมื่อราคาน้ำมันพุ่งขึ้น ญี่ปุ่นไม่สามารถแบกรับภาระราคาน้ำมันสูงได้จึงถ่ายโอนอุตสาหกรรมหนักออกไปยังประเทศกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ หรือ NICs (Newly Industrialised Countries) และจากเหตุการณ์นี้ จึงนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและธุรกิจของคนกลุ่มหนึ่ง หรือกลุ่มแชบอล (Chaebol - 재벌) ซึ่งมีอยู่เพียง 1 % ของบริษัททั้งหมดในเกาหลีใต้ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็น Top 1 % ของเกาหลีใต้ เช่น กลุ่มธุรกิจซัมซุง (Samsung) ของตระกูลคิม (Kim) กลุ่มบริษัทแอลจี (LG) ของตระกูลกู (Koo/Goo) หรือกลุ่มบริษัทฮยอนแด มอเตอร์ (Hyundai Motor Company) ของกลุ่มตระกูลชเว (Choi) ในปี พ.ศ. 2559 กลุ่มแชบอล และมีการจ้างงานเพียง 17 % แต่กลับมีมูลค่าส่วนแบ่งการตลาดถึง 77 % ของมูลค่าทางการตลาดทั้งหมด

เมื่อคนเพียงหยิบมือหนึ่งได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากรัฐ ผ่านการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมหนักและการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งในเวลาต่อมาได้ปรับตัวมาสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง และเริ่มมีการสะสมทุนอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 40 ปี จึงยิ่งทำให้มูลค่าความมั่งคั่งของกลุ่มแชบอลเพิ่มสูงมากยิ่งขึ้น ในขณะที่คนรุ่นใหม่ที่เกิดและเติบโตนอกกลุ่มแชบอล ต้องเริ่มสะสมทุนและความมั่งคั่งด้วยตนเองผ่านกระบวนการคัดสรรทั้งการเรียนที่ต้องเรียนมากกว่าวันละ 14 ชั่วโมงทั้งในโรงเรียนปกติและโรงเรียนกวดวิชา การสอบเข้ามหาวิทยาลัย Top 3 หรือ SKY ได้แก่ มหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล (Seoul National University) มหาวิทยาลัยเกาหลี (Korea University) และมหาวิทยาลัยยอนเซ (Yonsei University) และการทำงานที่ต้องทำกับบริษัทในเครือแชบอลเท่านั้น รวมไปถึงสภาพเงื่อนไขและสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่มีความกดดันสูง โดยประเทศเกาหลีใต้เป็นประเทศที่มีชั่วโมงการทำงานสูงเป็นลำดับ 5 ในการจัดอันดับ

ของ Kisi¹ (คนเกาหลีใต้ทำงานเกือบ 2,000 ชั่วโมงต่อปี หรือกว่า 50 ชั่วโมง) ซึ่งสวนทางกับคำแนะนำขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organisation - ILO) ที่แนะนำว่า ชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมไม่ควรเกินกว่า 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในขณะที่มีวันลาหยุดพักผ่อนขั้นต่ำตามกฎหมายเพียง 15 วันต่อปี นอกจากนี้ ในช่วงทดลองงานยังต้องมีการแข่งขันระหว่างเพื่อนร่วมงานเพื่อให้ได้เซ็นสัญญาจ้างกับบริษัท และการแข่งขันที่ดุเดือดและเข้มข้นนี้เอง ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะความกดดันและความตึงเครียดของคนเกาหลี โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ประกอบกับ อัตราคนว่างงานในเกาหลีใต้ที่สูงถึงร้อยละ 3.9 ในปี พ.ศ. 2563 ยิ่งภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้อัตราการจ้างงานลดลง 6.5 – 7.1 % และราคาส่งหาทรัพยากรที่พุ่งสูงขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตโซลที่มีมูลค่าสูงกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำต่อชั่วโมงของเกาหลีใต้กว่า 600 เท่า รวมไปถึงความอดทนอดกลั้นและการยอมรับความแตกต่างในสังคม ดังจะเห็นได้จากการประท้วงระหว่างกลุ่มสตรีนิยม (Feminist) และกลุ่มต่อต้านสตรีนิยม (Anti-Feminist) ในเกาหลีใต้จนนำไปสู่ชัยชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดีเกาหลีใต้ของนายยุนซอกยอล เมื่อต้นปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา รวมทั้งปรากฏการณ์การเผชิญหน้าระหว่างกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ที่เข้าร่วมเทศกาล ‘Seoul Queer Culture Festival’ และกลุ่มต่อต้านสตรีนิยม (Anti-Feminist) ที่มีจำนวนมากกว่ากลุ่ม LGBTQ+ เพื่อต่อต้านกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 ปรากฏการณ์เหล่านี้จึงส่งผลให้คนรุ่นใหม่ มีแนวคิดต้องการย้ายออกจากประเทศของตนเอง

ภาพที่ 4.7 การประท้วงของกลุ่มต่อต้าน LGBTQ+ ในเกาหลีใต้เมื่อเดือนกรกฎาคม 2565 ใน “‘เขาบอกว่าเกาหลีใต้ไม่มีเกย์’ ปีตาทิปไตย แอนไทเฟม โฮโมโฟเบีย อคติทางเพศในประเทศพัฒนาแล้ว,” the momentum, 19 กรกฎาคม 2565, <https://themomentum.co/gender-southkorea-homophobia/>.

¹ “Cities with the Best Work-Life Balance 2021,” kisi, accessed October 10, 2022, <https://www.getkisi.com/work-life-balance-2021>.

ผลสำรวจโดยสถาบันเพื่อการพัฒนาผู้หญิงแห่งเกาหลี (Korean Women's Development Institute) ถูกเผยแพร่ในการประชุมว่าด้วยนโยบายความเสมอภาคทางเพศ ครั้งที่ 119 (Korean Women's Development Institute's 119th Gender Equality Policy Forum) ได้สะท้อนให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่มากกว่า 3 ใน 4 มองว่าประเทศเกาหลีเป็นนรกสำหรับพวกเขา และมีความคิดที่จะย้ายออกจากประเทศเกาหลี ซึ่งผลสำรวจนี้ได้เก็บข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนทั่วไปที่เป็นชนชั้นกลางที่พอมีกำลังทรัพย์ในการใช้ชีวิตและเข้าถึงโอกาสทางสังคมต่าง ๆ แต่พวกเขาก็ยังไม่มีความสุขในชีวิตและต้องการย้ายออกจากประเทศของตัวเอง และเมื่อพิจารณาจากภาพรวมความเหลื่อมล้ำในประเทศเกาหลีใต้ (ภาพที่ 4.8) จะยิ่งอธิบายภาพความเหลื่อมล้ำในเกาหลีใต้ และปรากฏการณ์นรกโซซอนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2565 คนชนชั้นกลางในเกาหลีใต้ถือครองสัดส่วนรายได้เพียง 37.5 % และมีความมั่งคั่งเพียง 35.9 % ในขณะที่ Top 10 % ถือครองสัดส่วนรายได้ถึง 46.5 % และมีความมั่งคั่งรวมกันถึง 58.5 % ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความห่างของช่องว่างระหว่างรายได้และความมั่งคั่งระหว่างคนชนชั้นกลางที่สะสมทุนเท่าใดก็เกยหน้าอำพาทได้ยากส่วนคนรวยก็มีสายพานให้ต่อทอดยาวออกไปได้เรื่อย ๆ ไม่สิ้นสุด สอดคล้องกับคำอธิบายของพิเกตตี นักเศรษฐศาสตร์ที่ได้อธิบายไว้ว่าการต่อยอดความมั่งคั่งที่มีอยู่เดิม จะช่วยเพิ่มพูนความมั่งคั่งได้มากกว่าการมีรายได้ที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามกฎแห่งการสะสม ดังนั้น การที่มีรายได้ที่สูงขึ้นจึงไม่ได้ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แต่การกระจายความมั่งคั่งจะช่วยให้ช่องว่างความเหลื่อมล้ำหดแคบลง นำมาสู่คำศัพท์ใหม่ที่ใช้อธิบายสถานการณ์การอพยพออกจากประเทศเกาหลีว่า “Tal Jo” แปลว่า หนีจากนรก ในช่วงอดีตประธานาธิบดีมุน แจ อิน ซึ่งเป็นยุคที่ชาวเกาหลีใต้มีความหวังในการล้มตาอำพาท ฟันฟูเศรษฐกิจของประเทศ และมีอัตราการตกงานสูง ปรากฏว่าในช่วงดังกล่าวมีชาวเกาหลีใต้อพยพย้ายถิ่นฐานแล้วกว่า 2,500 คน เฉลี่ยปีละกว่า 600 คน เพิ่มขึ้นจากยุคของอดีตประธานาธิบดีปาร์ค กึน ฮเย กว่า 98 %

Table 1: Inequality outlook

	Income		Wealth	
	Avg. Income (PPP €)	Share of total (%)	Avg. Wealth (PPP €)	Share of total (%)
Full population	33,000	100%	179,700	100%
Bottom 50%	10,600	16.0%	20,200	5.6%
Middle 40%	30,900	37.5%	161,100	35.9%
Top 10%	153,200	46.5%	1,051,300	58.5%
Top 1%	485,200	14.7%	4,571,400	25.4%
Top 10% to Bot. 50% Income gap			1 to 14	
Female labor share			32%	
GHG footprint			14.7 tCO ₂ / pers.	
Transparency index			10.5 / 20	

Interpretation: See glossary for definitions of concepts and indicators.

Sources and series: see wir2022.wid.world/methodology.

ภาพที่ 4.8 เปรียบเทียบมูลค่ารายได้และความมั่งคั่งของคน 4 กลุ่ม ใน Lucas Chancel et al., *World Inequality Report 2022* (N.P.: World Inequality Lab, 2022), 219, https://wir2022.wid.world/www-site/uploads/2022/03/0098-21_WIL_RIM_RAPPORT_A4.pdf.

4.2.2 แนวคิดชนชั้นทางสังคม

Broken Social Ladder หรือ บันไดทางสังคมหัก ยังเป็นอีกประเด็นที่ถูกพูดถึงในสังคมเกาหลีได้อย่างกว้างขวาง และเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิด “นรกโซซอน” และ “N-po generation”² (N 포세대) ขึ้น เดิมทีสังคมเกาหลีมีความเชื่อในเรื่องของชนชั้นอย่างชัดเจนตามทฤษฎี “ชนชั้นช้อน (Spoon Class Theory - 수저계급론)” ซึ่งเป็นแนวคิดที่แพร่หลายใน

² “N-po generation” (N 포세대) หรือ “รุ่นแห่งการล้มเลิกไม่มีที่สิ้นสุด” เป็นคำแทนคนเกาหลีรุ่นใหม่ที่อยู่ใต้วัยจบใหม่และวัยทำงานที่กำลังเผชิญปัญหาการแข่งขันและแรงกดดันในสังคม ภาวะรายได้สวนทางรายจ่าย การแบกรับความคาดหวังของสังคม จนนำไปสู่การยอมแพ้ต่อชีวิตและโชคชะตา ขาดแรงจูงใจในการแข่งขันในการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิต เช่น การแต่งงาน

ยุคโซซอนที่เชื่อว่าคนเราเกิดมาวาสนาต่างกัน เหมือนกับที่บางคนคาบช้อนเงินช้อนทองมาเกิด และวาสนาที่ต่างกันนี้ยังมีผลต่อความสำเร็จในชีวิตและการเข้าถึงโอกาสของแต่ละคนที่แตกต่างกันด้วย โดยเปรียบเทียบแต่ละชนชั้นเป็นช้อน 4 ประเภท ได้แก่

1) ช้อนทอง หรือ Golden Spoon (금수저) ถือเป็นช้อนที่มีมูลค่าสูง และมีความอ่อนตัวไม่สามารถใช้งานได้จริง จึงใช้แทนภาพของชนชั้นที่ไม่ต้องใช้แรงงานและเป็นชนชั้นสูงสุดในสังคม หากเปรียบเทียบกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน จึงเปรียบได้กับกลุ่มแซบบอล ซึ่งเป็นกลุ่มคนเพียง 1 % ของประเทศ แต่คนกลุ่มนี้กลับมีอำนาจในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล และทิศทางเศรษฐกิจของประเทศ คนกลุ่มนี้ถือครองเศรษฐกิจของประเทศไว้ราว 80 % มีความมั่งคั่งมากกว่า 5,500 ล้านวอน และมีรายได้ราว 550 ล้านวอนต่อปี

2) ช้อนเงิน หรือ Silver Spoon (은수저) เป็นช้อนที่ไม่มีมูลค่าสูงเท่าช้อนทอง แต่เป็นช้อนที่ยังมีมูลค่าอยู่ และถูกใช้งานในวังหลวงเพื่อทดสอบสารพิษในพระกระยาหารของพระมหากษัตริย์และสมาชิกราชวงศ์ จึงถูกใช้แทนภาพของชนชั้นกลางที่ไม่มีทรัพย์สินมากมายแต่อยู่อย่างสุขสบาย ไม่ลำบากมากจนเกินไป ซึ่งในบริบททางสังคมปัจจุบันสามารถเปรียบได้กับกลุ่มปัญญาชน พนักงานบริษัท ผู้ประกอบการธุรกิจ ข้าราชการ หรือ White Collar โดยเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากที่สุดในสังคมเกาหลี คนกลุ่มนี้มีความมั่งคั่งราว 1,000 ล้านวอน และมีรายได้ราว 80 ล้านวอนต่อปี

3) ช้อนทองแดง หรือ Copper Spoon (동수저) เป็นช้อนที่มีมูลค่าต่ำ ถูกเปรียบเทียบกับภาพของชนชั้นที่มีรายได้ต่ำ หรือกลุ่มรากหญ้า มีสภาพความเป็นอยู่อย่างลำบาก เพราะมีรายได้ต่ำ เพียงพอแก่การเลี้ยงชีพแบบวันต่อวัน หากเทียบกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน อาจเทียบได้กับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน หรือ Blue Collar ที่มีทักษะต่ำ เช่น คนขับรถ พนักงานเสิร์ฟ คนในชนชั้นนี้มีความมั่งคั่งราว 500 ล้านวอน และมีรายได้ราว 55 ล้านวอนต่อปี

4) ช้อนดิน หรือ Soil Spoon (흙수저) เป็นช้อนที่ใช้เทียบกับชนชั้นที่ต่ำที่สุดในสังคม เนื่องจากดินเป็นสิ่งสกปรก การใช้ช้อนจากดินเพื่อรับประทานอาหารจึงสะท้อนชีวิตที่ไร้หนทางจนไม่มีทางเลือกอื่นใดแล้ว แต่จำเป็นต้องใช้ช้อนดินตักอาหารเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด เมื่อเปรียบเทียบกับบริบทสังคม คนในชนชั้นช้อนดินจึงเปรียบเสมือนกรรมกร หรือ Blue Collar ที่ใช้แรงงานในการหาเลี้ยงชีพ มีรายได้ต่ำ อดมื้อกินมื้อ ขาดโอกาสในความก้าวหน้าและการเข้าถึง

โอกาสในสังคม ขาดอำนาจในสังคม เช่น คนงานก่อสร้าง คนในชนชั้นนี้มีความมั่งคั่งน้อยกว่า 110 ล้านวอน และมีรายได้ต่ำกว่า 20 ล้านวอนต่อปี³

4.2.3 การปะทะกันระหว่างคนจนและคนรวย

เนื้อหาในสื่อเกาหลีทั้ง ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ รวมไปถึงการ์ตูน และเพลง ได้ถ่ายทอดชีวิต ความขัดแย้งและการปะทะกันระหว่างคนจากชนชั้นชั้นซ้อนทองและชนชั้นชั้นซ้อนดิน อย่างชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ “Parasite” หรือ ชนชั้นปรสิต ที่มีการถ่ายทอดภาพ ความขัดแย้งของคน 2 ชนชั้น ผ่านมุมมองด้านอาชีพ สภาพที่พักอาศัย แนวคิด กิจกรรมประจำวัน และการเอาชีวิตรอด ละครโทรทัศน์เรื่อง The Golden Spoon ที่ถ่ายทอดชีวิตของคนจากชนชั้น ซ้อนดินที่เกิดมามีฐานะ ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีวิต แต่ชีวิตพลิกผันได้เข้าไปมีความเชื่อมโยงกับคนจาก ชนชั้นชั้นซ้อนทอง ละครโทรทัศน์เรื่อง Anna ที่ถ่ายทอดชีวิตของแม่บ้านที่ทำงานให้กับครอบครัวเศรษฐี แต่สวมรอยเป็นลูกสาวของคนรวยเพื่อได้เข้าให้ได้โอกาสทางสังคม หรือเพลงจากวงบอยแบนด์ชื่อดัง จากเกาหลีได้อย่างวง BTS (Bangtan Sonyeondan) เช่น เพลง The Most Beautiful Moment in Life ที่บอกเล่าชีวิตของเด็กชายคนหนึ่งที่ถูกกลืนโลกแห่งความจริงที่ยังยึดติดอยู่กับมาตรฐานและความคาดหวังของสังคม และรู้สึกท้อแท้ต่อการไขว่คว้าความฝันและความสำเร็จในชีวิต และ เพลง Wings ที่ถ่ายทอดเรื่องราวของการเลือกเส้นทางชีวิตตามความต้องการและความฝันของตัวเอง แม้ว่าเส้นทางที่เลือกจะไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม รวมไปถึงจนถึงละครโทรทัศน์ชุด F4 (ภาคเกาหลี) ที่ได้ยกมาเป็นกรณีศึกษา ได้มีการถ่ายทอดเรื่องราวและภาพของคนจากชนชั้นชั้นซ้อนทอง และชนชั้นชั้นซ้อนดินอย่างชัดเจนด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ในละครโทรทัศน์ดังกล่าว ได้ถ่ายทอดเรื่องราว ของกิมจินดีและกลุ่ม F4 ซึ่งกิมจินดีเป็นภาพตัวแทนของคนยากจน หากเทียบกับทฤษฎีชนชั้นชั้นซ้อน จะถือว่าเป็นคนในชนชั้นชั้นซ้อนทองแดง เนื่องจากบริบทและสภาพเศรษฐกิจทางบ้านกิมจินดีที่แม้จะมีหนี้สินและอยู่อาศัยในบ้านขนาดเล็กคับแคบ แต่มีธุรกิจรับซักรีดขนาดเล็กที่พอจะช่วยให้ที่บ้านมีกิน มีใช้ ในขณะที่กลุ่ม F4 เป็นภาพแทนของ Top 1 % ในสังคม หรือกลุ่มแซบบอล โดยเฉพาะกุงุนพโย ทายาทชินฮวากรูป ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ที่มีการดำเนินธุรกิจในหลายประเภทกลุ่มสินค้า ตั้งแต่โรงเรียน โรงแรม ห้างสรรพสินค้า เครื่องใช้ไฟฟ้า โทรคมนาคม รถยนต์ เป็นต้น และที่สำคัญ มารดาของกุงุนพโยมีแผนในการขยายธุรกิจผ่านการหมั้นหมายระหว่างกุงุนพโยและลูกสาวทายาท

³ “ทฤษฎี 4 ช้อน ทอง-เงิน-ทองแดง-ดิน ความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นในเกาหลีใต้ ที่คนไทย มองข้าม,” มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระราชูปถัมภ์, สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565, <https://home.maefahluang.org/17703412/kr>.

บริษัทลงทุนระดับโลกเจเคกรุ๊ป ซึ่งเป็นบริษัทแซบบอลอีกแห่งหนึ่งที่เป็นผู้สนับสนุนเงินลงทุนให้กับอเมริกา ดำเนินธุรกิจบ่อน้ำมันและรีสอร์ท นอกจากนี้ยังมี ยุนจีฮู หลานชายอดีตประธานาธิบดีเกาหลี เจ้าของมูลนิธิศิลปวัฒนธรรม ทีมฟุตบอลยุโรป และทีมเบสบอลในเมเจอร์ลีก โซอึจอง หลานชาย นักสู้ปลดแอกที่มีชื่อเสียงทางประวัติศาสตร์ เป็นนักปั้นที่อายุน้อยที่สุดและยังเป็นศิลปินที่ได้รับการคัดเลือกจากยูเนสโกด้วย ซึ่งครอบครัวเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงผลงานทางศิลปะโบราณเก่าแก่ซึ่งมีมูลค่ามหาศาล ชงอูบิน ทายาทบริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่ในเกาหลี มีอำนาจในการควบคุมมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ และยังเป็นตระกูลผู้มีอิทธิพลเก่าแก่ที่มีธุรกิจสถานบันเทิงในเกาหลีมากกว่าครึ่งหนึ่ง โดยในละครยังแสดงภาพให้เห็นถึงความมีอภิสิทธิ์บางประการระหว่างคนรวยที่สุดในโรงเรียนซึ่งเป็นผู้มีอำนาจและนักเรียนคนอื่นซึ่งรวมถึงคนจนอย่างนางเอกที่ถือว่าเป็น Bottom 99 % อย่างการที่ใส่หรือไม่ใส่ชุดนักเรียน โดยกว่า 95 % ของโรงเรียนกำหนดให้นักเรียนแต่งเครื่องแบบโรงเรียน และแต่ละโรงเรียนยังมีเครื่องแบบที่ไม่เหมือนกัน รวมทั้งชุดเครื่องแบบนักเรียนในฤดูใบไม้ผลิและฤดูหนาวยังแตกต่างกันด้วย ซึ่งราคาชุดนักเรียนในเกาหลีใต้ ในปี พ.ศ. 2557 อยู่ที่ประมาณ 200 - 400 ดอลลาร์ต่อชุด ซึ่งราคานี้ยังไม่รวมกับค่าเครื่องแต่งกายอื่น ๆ ที่โรงเรียนกำหนด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเรียนอื่น ๆ ที่ต้องใช้ นับแต่ปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา ราคาเครื่องแบบนักเรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นผลมาจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นทั้งราคาวัตถุดิบ ค่าเช่าสถานที่ในการขายสินค้า รวมทั้งการจ้างดารานักแสดงและไอดอลมาเป็นนายแบบและนางแบบ ดังนั้น ค่าชุดนักเรียนที่โรงเรียนกำหนดนั้นย่อมกลายเป็นภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองด้วย ซึ่งแม้ว่าในละครนางเอกจะได้รับทุนการศึกษาและได้เครื่องแบบนักเรียนฟรีจากโรงเรียน แต่นักเรียนคนอื่นในสังคมเกาหลีกลับต้องจ่ายค่าเครื่องแบบเอง

ภาพที่ 4.9 สถานการณ์ราคาชุดนักเรียนที่เพิ่มสูงขึ้นในเกาหลี ปี พ.ศ. 2557 ใน “Korea Today - School uniform costs becoming a financial burden 천정부지 교복값 논란,” Korea Today, Arirang Issue (Current Affairs), February 17, 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=h3-l-EqY6jc>.

ภาพที่ 4.10 เปรียบเทียบคนรวยและคนจนผ่านตัวละคร ใน *Boy over flowers*, directed by Jeon Ki-sang (2009).

ครอบครัวนางเอกต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัวในสถานการณ์ที่ครอบครัวตกงาน ไม่สามารถทำธุรกิจร้านซักรีดต่อไปได้ และยังคงเจอปัญหาเจ้าหนี้ทวงหนี้ นางเอกจึงต้องมาช่วยครอบครัวทำงานอย่างหนักเพื่อหาเงินและทำให้ไม่สามารถแบ่งเวลาไปกับการเรียนได้อย่างเต็มที่ สวนทางกับครอบครัวคนรวยที่ไม่ต้องคำนึงถึงปากท้องและชีวิตความเป็นอยู่ แต่เน้นไปที่การสะสมความมั่งคั่งผ่านการขยายขนาดธุรกิจ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมชั้นคือ การที่ Top 10 % หรือแซบอล 1 % ที่ไม่ต้องดิ้นรนกับการใช้ชีวิตเท่ากับที่ Bottom 90 % หรือ 99 % ต้องประสบทั้งแรงกดดันทางสังคม การเรียน การแย่งงาน ประสบภาวะตกงานและไม่มีรายได้ รวมทั้งการแบกรับหนี้สิน อีกทั้งยังเสี่ยงต่อการถูกจ้างอย่างไม่เป็นธรรมและการถูกล่อลวงและล่วงละเมิดด้วย

ภาพที่ 4.11 ประมวลภาพครอบครัวนางเอกที่ต้องช่วยกันแบ่งเบาภาระ ช่วยกันทำงานเพื่อหารายได้เพิ่ม ใน *Boy over flowers*, directed by Jeon Ki-sang (2009).

นอกจากนี้ ยังมีฉากที่แม่พระเอกไปบ้านนางเอกเพื่อขอให้ครอบครัวนางเอกที่มีฐานะยากจนกว่าเล็กอยู่กับพระเอก และเหยียดหยามว่านางเอกคือวัชพืช ซึ่งคำพ้องกับชื่อนางเอก “จันดี” ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงแนวคิดชนชั้นทางสังคมผ่านบริบทในละคร รวมทั้งอคติที่คนจน คนชนชั้นล่างต้องเจอ

ตอนที่ 10 (นาทีที่ 29.33 – 32.42)

แม่พระเอก : “ฉันขอเข้าเรื่องเลยแล้วกันนะคะ”

แม่นางเอก : “คุณคงยุ่งมาก เข้าประเด็นเลยก็ดีค่ะ”

แม่พระเอก : “ฉันเชื่อว่าเมื่อคนเราเกิดมาจะมีโลกที่ต้องเผชิญหน้าแตกต่างกันออกไป จุนพโย ไม่ใช่เด็กที่จะต้องแบกรับเฉพาะเกาหลีใต้หรือเอเชีย แต่เป็นโลกทั้งใบ”

พ่อนางเอก : “แน่นอนสิครับ ก็ธุรกิจชินฮวากรูป มันระดับโลกเลยนี่”

แม่พระเอก : “ในฐานะแม่ ฉันจะทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกชายไปถึงจุดนั้น นั่นคือหน้าที่ของฉันในฐานะแม่”

แม่นางเอก : “ใช่ค่ะ คุณต้องทำแบบนั้นอยู่แล้ว”

แม่พระเอก : “ถ้าคุณอยากเลี้ยงจันดีให้ดี”

แม่นางเอก : “ค่ะ ฉันเองในฐานะแม่ ก็จะพยายามเลี้ยงจันดีให้คู่ควรกับคุณชายจุนพโย”

แม่พระเอก : “ฉันไม่ได้หมายความว่าแบบนั้นค่ะ ฉันแค่กำลังพูดถึงต้นทุนในสนามกอล์ฟ รู้ไหมคะว่าอะไรสำคัญที่สุดในการปลูกหญ้า”

พ่อนางเอก : “อาหารหรือครับ”

แม่พระเอก : “มันคือการกำจัดวัชพืชต่างหากค่ะ มันเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้องถอนรากถอนโคนวัชพืชไร้ค่าพวกนั้น เพื่อไม่ให้มันเติบโตไปพร้อมกับหญ้า”

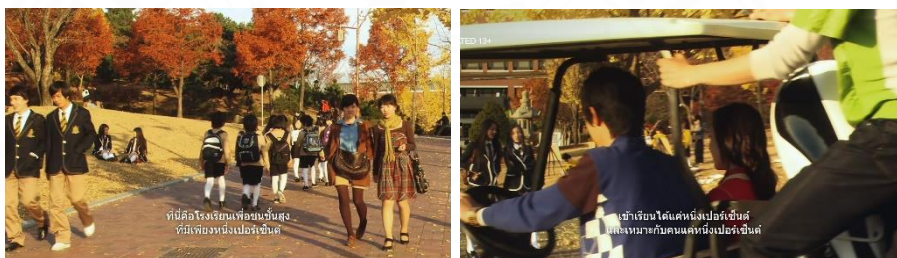
พ่อพระเอก : “คุณหมายความว่า...”

แม่นางเอก : “คุณกำลังหมายความว่า จันดีของเราคือวัชพืชซึ่งนั่นหรือคะ”

แม่พระเอก : “ฉันดีใจที่พวกคุณเข้าใจที่ฉันสื่อค่ะ ปกติแล้วการกำจัดวัชพืชพวกนั้นคุณจะต้องฉีดยาฆ่าแมลง แต่ในกรณีนี้... เลขาจง”

เลขาจง : “ครับ” (หยิบกระเป๋าทึบบรรจุเงิน) “ทั้งหมดสามร้อยล้านวอนครับ”

นอกจากประเด็นเรื่องชนชั้นและเศรษฐกิจในครอบครัวแล้ว กลุ่ม F4 ยังสะท้อนให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ที่แยกจากกันไม่ขาดระหว่างแฮบอิล นักการเมือง และผู้มีอิทธิพลซึ่งในความเป็นจริงแล้วแฮบอิลใช้สายสัมพันธ์กับนักการเมืองในทางลับในการแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ จากฉากเริ่มต้นของละครที่กล่าวถึงความสำคัญของชินฮวากรู๊ปและที่มาของโรงเรียนชินฮวาที่ก่อตั้งโดยบริษัทแฮบอิล โดยมีความเกี่ยวข้องกับการใช้เส้นสายทางการเมือง มีการตรากฎหมายพิเศษเพื่อรับรองโรงเรียน สถานะทางสังคมที่ได้รับการรับรองหากจบการศึกษาจากโรงเรียนและมหาวิทยาลัยชินฮวา มีการเน้นย้ำสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนชินฮวาที่เป็นคนชนชั้นสูง คนที่รวยที่สุดเพียง 1 % ของเกาหลี ซึ่งแตกต่างจากคนปกติทั่วไปที่ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อส่งลูกเรียนในระดับที่สูงขึ้น

ภาพที่ 4.12 บรรยากาศในโรงเรียนชินฮวา *Boy over flowers*, directed by Jeon Ki-sang (2009).

ตอนที่ 1 (นาทิตั้ง 01.12 – 02.40)

ผู้บรรยาย : “นับตั้งแต่เศรษฐกิจของเกาหลีได้เริ่มพัฒนาขึ้น พวกเขาทั้งรักษาสถานการณ์เป็นบริษัทที่ยอดเยี่ยมที่สุด รวมทั้งยังเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งสามารถไต่ระดับไปถึงการเป็นที่รู้จักระดับโลกในนามของกลุ่มบริษัทข้ามชาติ ซึ่งใช้ชื่อว่า ชินฮวา ตั้งแต่เครื่องใช้ไฟฟ้า โรงกลั่นน้ำมัน รถยนต์ การขนส่ง ไปจนถึงโทรคมนาคม ถ้าคุณคือประชากรของเกาหลีได้ คุณอาจจะไม่รู้ชื่อของประธานาธิบดี แต่คุณไม่มีทางไม่รู้จักชื่อบริษัทชินฮวาซึ่งร่วมสร้างอาณาจักรจนกลายเป็นกลุ่มบริษัทที่ใหญ่ที่สุดของเกาหลี ในวันที่พวกเขาเพิ่มมูลค่าการส่งออกได้ถึงหนึ่งล้านล้านวอนเป็นครั้งแรก และได้เข้าพบกับประธานาธิบดี ผู้ก่อตั้งบริษัทชินฮวากลับปฏิเสธเหรียญเกียรติยศ และเอ่ยปากกับประธานาธิบดีว่า “ท่านครับ ได้โปรดอนุญาตให้ผมก่อตั้งโรงเรียนที่ลูกหลานของผมจะได้เข้าเรียนด้วยเถาะครับ” และนั่นถือเป็นจุดกำเนิดของโรงเรียนชินฮวา โรงเรียนแห่งแรกในประวัติศาสตร์ของเกาหลี ที่ได้รับการหนุนหลังโดยประธานาธิบดี ผู้ที่เคยเชื่ออย่างหนักแน่นว่าระบบเศรษฐกิจนั้นสำคัญกว่าการศึกษา ถึงขั้นตรากฎหมายพิเศษขึ้นมาเพื่อรองรับโรงเรียนแห่งนี้ จนกระทั่งมีคำกล่าวที่ว่า ถ้าหากคุณไม่มีชื่อโรงเรียนชินฮวาแปะอยู่บนใบประวัติของคุณแล้วละก็ อย่าเสียเวลาส่งใบสมัคร

งานมาเลย ที่นี่คือโรงเรียนเพื่อชนชั้นสูง ที่มีเพียงหนึ่งเปอร์เซ็นต์ เข้าเรียนได้แค่หนึ่งเปอร์เซ็นต์ และเหมาะกับคนแค่หนึ่งเปอร์เซ็นต์ จนได้รับการขนานนามว่า โรงเรียนลูกผู้ดี สำหรับบุคคลทั่วไป แม้จะกรอกใบสมัครเรียนตั้งแต่แรกเกิดก็ยังไม่สามารถเข้าอนุบาลซินฮวาได้ แต่ถ้าหากเข้าได้แล้วล่ะก็ จะได้รับสายตรงเข้าสู่ชั้นประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย รวมไปถึงระดับมหาวิทยาลัยอีกด้วย ประเด็นนี้เป็นที่น่าอิจฉาของนักเรียนและผู้ปกครองทั่วประเทศที่ต้องทนทุกข์กับการทำงานหนักเพื่อส่งลูกเข้าเรียนมหาวิทยาลัย”

แชบอลเป็นกลุ่มที่ได้ประโยชน์จากการย้ายทุนและฐานการผลิตของญี่ปุ่นในช่วงทศวรรษที่ 1970 ในปัจจุบัน แชบอลปรากฏอยู่ในทุกกลุ่มธุรกิจและทุกกลุ่มอุตสาหกรรมตั้งแต่เครื่องใช้ไฟฟ้า การเดินทางขนส่ง โรงเรียน โรงแรม โรงภาพยนตร์ ห้างสรรพสินค้า อุตสาหกรรมบันเทิง เป็นต้น สมาคมอุตสาหกรรมเกาหลีระบุว่าบริษัทแชบอล 31 บริษัทแรกที่ทำรายได้สูงสุดในปี พ.ศ. 2561 มีมูลค่าการส่งออกถึง 66 % แชบอลรายใหญ่และถูกกล่าวถึงบ่อย ๆ ได้แก่ บริษัทฮันจินกรุ๊ป แชบอลเจ้าของกิจการขนส่งตู้คอนเทนเนอร์ และธุรกิจสายการบิน Korean Air และ Jin Air ซึ่งดำเนินธุรกิจแรกจากการรับจ้างกองทัพอเมริกาขนส่งสินค้าไปยังประเทศเวียดนามในช่วงสงครามเย็น และในเวลาต่อมาได้มีการซื้อสายการบินของรัฐบาลเกาหลีไปทำธุรกิจสายการบิน บริษัทซีเจกรุ๊ป เป็นแชบอลที่แยกตัวจากบริษัทซัมซุงในปี พ.ศ. 2539 โดยมีจุดเริ่มต้นจากการเป็นบริษัทผลิตน้ำตาลและแป้งประกอบอาหาร โดยในเวลาต่อมาซีเจกรุ๊ปได้ขยายธุรกิจไปยังกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ เช่น อาหารและเครื่องดื่ม โลจิสติกส์ บันเทิงและโรงภาพยนตร์ สุขภาพและความงาม เป็นต้น ซึ่งภาพยนตร์เรื่อง Parasite ที่ถ่ายทอดเรื่องการกดขี่ระหว่างชนชั้นและความเหลื่อมล้ำ ยังได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากบริษัทซีเจกรุ๊ปนี้เอง หรืออย่างบริษัทเอสเคกรุ๊ป ซึ่งเป็นบริษัทแชบอลอันดับ 3 ของเกาหลี ที่ดำเนินธุรกิจตั้งแต่ธุรกิจก่อสร้าง ไทโรคมนาคม การตลาด การเดินเรือ อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยี และยังมีบริษัทลูกมากกว่า 90 บริษัททั้งในเกาหลีใต้และในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการทำความร่วมมือและการลงทุนกับบริษัทในต่างประเทศ เช่น ประเทศเวียดนาม

ประธานาธิบดีชวากรูปประธานาธิบดี

ทายาทชวากรูป

หลานชายอดีต
ประธานาธิบดี

ภาพที่ 4.13 บริบทความสัมพันธ์ระหว่างแซบกับการเมืองในละคร ใน *Boy over flowers*, directed by Jeon Ki-sang (2009).

The impeachment of Park Geun-hye

ภาพที่ 4.14 ความเชื่อมโยงระหว่างอดีตประธานาธิบดีเกาหลีใต้กับเพื่อนสนิทและกลุ่มซัมซุง ใน “South Korea: Ex-president Park Geun-hye faces 30-year sentence,” Aljazeera, February 27, 2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/2/27/south-korea-ex-president-park-geun-hye-faces-30-year-sentence>.

ด้วยกลุ่มแซบบอล เป็นกลุ่มธุรกิจที่ผูกขาดกิจการต่าง ๆ ในเกาหลีและมีอิทธิพลต่อนโยบายของภาครัฐและสภาพเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากสัดส่วนกว่าครึ่งหนึ่งของ GDP เป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกลุ่มแซบบอล และด้วยสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างแซบบอลและนักการเมือง การต่อสู้แซบบอลของคนเกาหลีจึงสำเร็จค่อนข้างยากแม้ว่าจะมีการเรียกร้องให้ภาครัฐปฏิรูปแซบบอลก็ตาม ซึ่งฉากในละครโทรทัศน์ F4 ที่มีการต่อสู้ระหว่างพระเอกที่เป็นภาพแทนนายทุน และนางเอกที่เป็นภาพแทนของคนจน ยังเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้ระหว่างชนชั้น ทำทายอำนาจของชนชั้นนำในสังคม แต่ท้ายที่สุดพระเอกกลับเป็นผู้ชนะโดยมีนางเอกเป็นผู้ศิโรราบให้ ดังที่ปรากฏในฉากที่

นางเอกเริ่มตั้งตนเป็นปฏิปักษ์ของพระเอก และฉากที่นางเอกต่อสู้เพื่อให้พระเอกได้รับความทรงจำ กลับคืนมาเพราะนางเอกตกหลุมรักพระเอกและไม่อยากให้ความทรงจำของพระเอกหายไป ซึ่งทั้งสองฉากแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่านางเอกจะตั้งตนเป็นปฏิปักษ์ต่อพระเอกอย่างไรแต่สุดท้ายก็ไม่สามารถเอาชนะพระเอกได้ เหมือนกับการที่ไม่ว่าคนจนและชนชั้นกลางต่อสู้กับคนรวยและนายทุนอย่างไร สุดท้ายยบริบททางสังคมและพลังทางสังคมของคนจนและชนชั้นกลางก็ยังไม่เพียงพอที่จะล้มคนรวยและนายทุนได้ซึ่งดูได้จากสถิติมูลค่าเพิ่มของบริษัทแชบอลลที่เติบโตขึ้นทุกปีโดยเฉพาะอย่างยิ่งแชบอลลรายใหญ่อย่างซัมซุงกรุ๊ปที่มีสัดส่วนใน GDP เพิ่มขึ้นถึง 1.4 % และแชบอลลกลุ่ม Big 4 ได้แก่ ซัมซุง ฮยอนแด เอสเค และแอลจี ที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นถึง 2.2 % ภายในระยะเวลา 10 ปี⁴ นอกจากนี้มูลค่าสินทรัพย์ที่เติบโตขึ้นทุกปียังสะท้อนให้เห็นถึงขนาดธุรกิจและตลาดของแชบอลลเหล่านี้อีกด้วย

ภาพที่ 4.15 สถิติการเติบโตของมูลค่าสินทรัพย์ของแชบอลลระหว่างปี พ.ศ. 2562 – 2563 ใน Sam Kim, “Korea Set to Crack Down on Chaebols With Corporate Reform,” Bloomberg, November 20, 2020, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-11-19/korea-set-to-crack-down-on-chaebols-with-corporate-reform-steps>.

⁴ Kwak Jung-soo, “Chaebol getting plumper, as so-called trickle-down effect wanes,” Hankyoreh, last modified January 28, 2015, https://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_business/675684.html.

ภาพที่ 4.16 กิมจันดีประกาศต่อต้านกูจุนพโยอย่างเป็นทางการ ใน *Boy over flowers*, directed by Jeon Ki-sang (2009).

ตอนที่ 2 (นาทิตี 13.50 – 15.00)

กิมจันดี : “ฉันจะไม่ยอมทนอยู่เฉย ๆ อีกแล้ว คำเตือน ระวังตัวให้ดี นี่คือคำที่ฉันเตรียมไว้ตะโกนใส่นายเข้าใจไหม”

กูจุนพโย : “นี่ ยัยชักกรี๊ด คนอย่างพวกเธอขอโทษคนอื่นแบบนี้แหละหรอ”

กิมจันดี : “แล้วพวกคนรวยอย่างพวกนายต้องให้เหยื่อขอโทษคนร้ายหรือไง”

กูจุนพโย : “หา ว่าไงนะ”

(กิมจันดีตั้งท่าเตรียมชกกูจุนพโย)

กูจุนพโย : “เธอ เธอทำบ้าอะไรอยู่”

กิมจันดี : “ฉันบอกนายแล้วนะ ว่าฉันจะไม่ยอมโดนกระทำอีกต่อไป ฉันพูดไปแล้ว แถมพูดซ้ำมากด้วย”

ตอนที่ 24 (นาทิตี 40.10 – 41.30)

กิมจันดี : “กูจุนพโย นายได้ยินหรือเปล่า ฉันโกหกนายอีกแล้ว สำหรับฉันนายนะ ไม่ว่ายังไง นายก็คือกูจุนพโย ต่อให้รูปร่างหน้าตาไม่ดี ไม่มีฐานะหรือยศศักดิ์อะไร นายก็ยังเป็นกูจุนพโยคนโง่ที่รักกิมจันดีคนนี้ เพราะงั้นฉันเตือนนะ ตื่นได้แล้ว ตื่นสิ กูจุนพโย”

4.2.4 การเลื่อนชั้นทางสังคม

จากยุคที่เกาหลีใต้รุ่งเรืองจากการปรับกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจไปสู่การลงทุนในอุตสาหกรรมหนัก เพียง 30 ปี ไม่เพียงช่วยให้ประเทศเกาหลีใต้เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีศักยภาพและงบประมาณในการสร้าง Soft Power และส่งออกอุตสาหกรรมวัฒนธรรมแบบที่ปรากฏในปัจจุบัน แต่ยังส่งผลให้คนในยุคนั้นได้รับประโยชน์จากการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น มีเงินมีความสามารถในการสร้างเนื้อสร้างตัว แต่นี่อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพียงโอกาสเดียวในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นเนื่องจากอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดลง จากช่วงทศวรรษที่ 1980 ที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยกว่า 10 % แต่ในช่วงทศวรรษที่ 2010 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกลับตกลงมาที่ 2 % เท่านั้น นอกจากนี้ กลุ่มแซบบอล ที่เป็นทุนใหญ่และเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีใต้ ได้เคลื่อนย้ายทุนบางส่วนออกไปต่างประเทศ ตำแหน่งงานลดลงเมื่อเทียบกับอัตราการว่างงานระหว่างปี พ.ศ. 2538 ที่มีเพียง 2.1 % ในขณะที่อัตราการว่างงานในปี พ.ศ. 2563 มีถึง 3.9 % เมื่อสถานการณ์ที่คนรุ่นใหม่ต้องเผชิญในปัจจุบัน ทั้งการแบกรับภาระในการเลี้ยงดูคนรุ่นพ่อแม่และลูก การประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ราคาอสังหาริมทรัพย์พุ่งสูงขึ้นกว่า 100 % ในเวลาเพียง 4 ปี ในขณะที่ฐานรายได้สุทธิต่อคนต่อปีต่ำกว่ามูลค่าอสังหาริมทรัพย์ถึงกว่า 20 เท่า กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2564 ราคาอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่กรุงโซลขนาดเพียง 99 ตารางเมตร มีมูลค่าสูงถึง 1,190 ล้านบาท ในขณะที่แต่ละคนมีฐานรายได้สุทธิเฉลี่ยเพียง 48 ล้านบาทต่อปี⁵ ซึ่งแตกต่างจาก Baby Boomer และ Gen X⁶ และการที่คนรุ่นใหม่ประสบปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการเลื่อนชั้นทางสังคมของคนรุ่นลูกอย่าง Gen Z⁷ อย่างมาก กล่าวคือเมื่อคนรุ่นพ่อแม่มีรายได้ต่ำ ความมั่งคั่งต่ำ หรือมาจากชนชั้นชอนดินหรือชอนทองแดง ก็ไม่สามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาให้กับลูกได้อย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงโอกาสในการเรียนต่อระดับสูง การเสริมสร้างทักษะและความสามารถเฉพาะตัว การเลือกสังคม หน้าที่การงานและรายได้ และการเลือกคู่ครองอย่างมีนัยยะสำคัญ แตกต่างจากกลุ่มคน Gen Z ที่มีพ่อแม่รายได้สูง หรืออยู่ในชนชั้นชอนทองดำ ที่สามารถเลือกโรงเรียนและสังคมให้ลูกได้ เช่น การเลือกโรงเรียนเอกชนที่มีการจัดหลักสูตรเตรียมความพร้อมเข้ามหาวิทยาลัยชั้นนำโดยเฉพาะ แทนที่โรงเรียนที่รัฐจัดโควตาให้ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนแบบทั่วไป หรือการที่คนรุ่นพ่อแม่สร้างเครือข่ายทางสังคม มีความมั่งคั่ง มีธุรกิจ ให้กับลูกซึ่งเปรียบเสมือนส่งต่อเครื่องมือในการขยายธุรกิจ และความมั่งคั่งให้กับคนรุ่นลูก แบบที่ไม่ต้องเผชิญกับความยากลำบากแบบที่คนรุ่นพ่อแม่ประสบ และความยากลำบากเหล่านี้เองที่คนรุ่นใหม่จากชนชั้นชอนทองแดงและชอนดินต้องเผชิญ

⁵ เพ็ญพิชชา มุ่งงาม, “นรกไม่ใช่สถานที่แต่คือผู้คน: สำนวนนรกโชซอนของหนุ่มสาวเกาหลี,” the101.world, 20 กรกฎาคม 2564, <https://www.the101.world/hell-joseon/>.

⁶ Baby Boomer เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1946 – 1964 หรือเกิดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และ Gen X เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1965 – 1980 หรือช่วงสงครามเย็น, ดูเพิ่มเติมที่ เสมอ นิมะเงิน, *Generation กับพฤติกรรมกรับข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ* (กรมประชาสัมพันธ์, ม.ป.ป.), http://edoc.mrta.co.th/HRD/Attach/1566372710_1.pdf.

⁷ Gen Z เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 เป็นต้นไป, เพิ่งอ้าง.

จึงไม่น่าแปลกใจที่ประเด็นการใช้เส้นสายและเงินทองของผู้มีอำนาจทางการเมือง หรือคนในชนชั้น
 ข้อนทองในการซื้อโอกาสทางสังคม เช่น กรณีของนายโซ กุก อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
 ในรัฐบาลนายมุน แจ อิน ที่ถูกกล่าวหาว่าใช้เส้นสายช่วยให้ลูกสาวเข้าเรียนคณะแพทยศาสตร์
 ที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติปูซาน จะสามารถโหมกระแสความไม่พอใจจากคนชนชั้นล่างของเกาหลีได้
 อย่างมาก

ภายใต้สถานการณ์ที่กดดันในสังคม ความมั่งคั่งและสถานะทางสังคมจึง
 กลายเป็นสิ่งจำเป็นในการเข้าถึงโอกาสและการเลื่อนชั้นทางสังคม แม้ดูเหมือนว่าการเลื่อนชั้นทาง
 สังคมจะเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกาหลี (KOSTAT) พบว่า
 6 ใน 10 คนยังเชื่อในโอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคม⁸ จากรายงาน Global Social Mobility
 โดย World Economic Forum ระบุว่าประเทศเกาหลีใต้ ถูกจัดว่าเป็นประเทศที่มีอัตราการเลื่อนชั้น
 ทางสังคมต่ำเมื่อเทียบกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศ โดยคนเกาหลีได้จากครอบครัวยากจน มีรายได้
 ต่ำหรือกลุ่มที่เกิดมาในชนชั้นข้อนทองแดงและข้อนดิน ต้องใช้เวลาถึง 5ชั่วอายุคนในการได้รับค่าจ้าง
 ที่เท่ากับอัตราค่าจ้างเฉลี่ย ต่างจากประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย เช่น เดนมาร์ก ฟินแลนด์
 ที่ใช้ระยะเวลาเพียง 2 – 3 ชั่วอายุคนเท่านั้น และที่สำคัญเกาหลีใต้ยังมีประเด็นในเรื่องของการจ่าย
 ค่าจ้างที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยมีปัจจัยจากเพศสภาพและสถาบันการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา กล่าวคือ
 ประเทศเกาหลีใต้มีการจ่ายค่าจ้างแรงงานผู้หญิงน้อยกว่าแรงงานชายถึง 3 เท่า และยังเป็นประเทศ
 ที่มีความเหลื่อมล้ำในค่าจ้างแรงงานระหว่างแรงงานชายและแรงงานหญิงสูงที่สุดในกลุ่มประเทศ
 OECD โดยเป็นผลกระทบจากอิทธิพลทางความคิดแบบขงจื้อที่เข้มข้น และอคติทางเพศ (Sexism)
 ในสังคมเกาหลี นอกจากนี้ ด้วยอัตราการแข่งขันในการเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยในกลุ่ม SKY
 กับมหาวิทยาลัยอื่น ยังมีผลต่ออัตราค่าจ้าง กล่าวคือ นักศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
 ด้านวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยกลุ่ม SKY ได้รับค่าจ้างสูงกว่านักศึกษาที่จบในด้านเดียวกับจาก
 มหาวิทยาลัยซังคยุนกวัน (Sungkyunkwan University) 1 เท่าตัว⁹

⁸ Lee Hae-rin, “More Koreans frustrated by 'broken social ladder',” Koreatimes, last updated December 1, 2021, https://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2022/10/113_319782.html.

⁹ “Salaries by university,” emolument.com, accessed 10 August 2022, <https://www.emolument.com/salary-reports/universities>.

Source: stats.oecd.org.

ภาพที่ 4.17 กราฟแสดงช่องว่างค่าจ้างแรงงานระหว่างแรงงานชายและแรงงานหญิงโดยเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยในกลุ่มประเทศ OECD ใน Yang Hyunsoo, “Gender equality: Korea has come a long way, but there is more work to do,” OECD, October 25, 2021, <https://www.oecd.org/country/korea/thematic-focus/gender-equality-korea-has-come-a-long-way-but-there-is-more-work-to-do-8bb81613/>.

แต่อย่างไรก็ดี วิธีการหนึ่งที่แพร่หลายในการเลื่อนขั้นทางสังคมนอกจากการเรียนในมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงติดอันดับประเทศแล้วคือการแต่งงาน โดยมักจะเห็นว่านอกจากการแต่งงานด้วยเหตุผลทางธุรกิจระหว่างตระกูลนักธุรกิจด้วยกันเองหรือระหว่างตระกูลนักธุรกิจกับนักการเมืองแล้ว ยังมีบุคคลสาธารณะหรือบุคคลทั่วไปที่แต่งงานเพื่อเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจของตนเองด้วย เช่น ในกรณีของอดีตดารานักแสดงสาว ชินจูอา ที่แต่งงานกับมหาเศรษฐีชาวไทย โดยออกจากวงการบันเทิงในเกาหลีและย้ายมาอยู่ในไทยถาวร พร้อมทั้งมีการเปรียบเทียบชีวิตของตนเองว่าเป็นชีวิตแบบซินเดอเรลล่า¹⁰ ทั้งนี้ บริบทในละครยังมีการแสดงทัศนคติของตัวละครในการแต่งงานกับคนรวยเพื่อยกระดับฐานะของทางบ้านผ่านตัวละครของแม่นางเอก ที่ต้องการให้ลูกสาวแต่งงานกับทายาทตระกูลเศรษฐี และมองว่าการทำให้นางเอกสวย ผิวดี เป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง

¹⁰ Ko Dong-hwan, “Former Korean actress a 'real-life Cinderella',” Koreatimes, last updated July 5, 2015, http://www.koreatimes.co.kr/www/art/2019/03/688_182214.html.

4.3 F4 ชุตรักฉบับใหม่หัวใจสีดวง (F4 ภาคไทย)

4.3.1 บริบทความเหลื่อมล้ำทางสังคม

เมื่อย้อนกลับไปช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540 หรือวิกฤตต้มยำกุ้ง ประเทศไทยประกาศลอยตัวค่าเงินบาท และนำไปสู่การขอรับความช่วยเหลือทางการเงินจาก IMF และนับแต่นั้นเป็นต้นมา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในอัตราที่ต่ำมาโดยตลอด และถือว่าต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศที่เผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงเวลาเดียวกันอีกด้วย และด้วยอัตราการเจริญเศรษฐกิจที่ต่ำของประเทศไทย จึงนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ยังทวีคูณ ซึ่งสะท้อนผ่านตัวเลข GDP ของไทย โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2560 ที่เติบโตกว่า 4.2 % แต่การเติบโตนี้กลับกระจุกตัวที่กลุ่มทุนเป็นหลัก จากการที่ตลาดหุ้นทำกำไรได้สูงกว่าปีก่อนหน้านี้กว่า 20 % หรือราว 5.5 แสนล้านบาท และจากที่นิติบุคคลมีกำไรสุทธิจากการดำเนินธุรกิจที่หากประเมินจากผลกำไรในตลาดหุ้นจะอยู่ที่ประมาณ 4.5 ล้านล้านบาท หรือราว 30 % ของรายได้ประชาชาติ อาจกล่าวได้ว่า 30 % นี้เป็นมูลค่าความมั่งคั่งที่เกิดขึ้นในกลุ่มทุนด้วยตนเอง ซึ่งกลุ่มทุนเหล่านี้เป็นเพียงคนกลุ่มที่รวยที่สุดในประเทศไทยที่มีอยู่เพียงหยิบมือ ในขณะที่คนทั่วไปที่เป็นคนส่วนใหญ่ในประเทศ มีรายได้จากการทำงานรวมกันเพียง 42 %¹¹ และที่สำคัญ แม้ว่าตัวเลข GDP ที่สูงจะสะท้อนให้เห็นถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น แต่ก็ไม่สามารถสะท้อนให้เห็นภาพความจริงของสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำได้

แม้ว่าสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้โดยรวมของประเทศจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ยังคงมีการกระจุกตัวของความก้าวหน้าในรายได้ ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ที่มีระดับการพัฒนาสูง นอกจากนี้ ข้อมูลจากบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด ยังชี้ให้เห็นว่า คนไทยก่อนนี้มากขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2562 ถึง 7 % ในขณะที่ตัวเลขคนจนเพิ่มสูงขึ้น 12 % ส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อบริษัทและสินเชื่อรถยนต์ ทั้งนี้ สถิติการก่อหนี้ของคนไทยในบางจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดในกลุ่มที่มีการพัฒนาต่ำและมีความก้าวหน้าในรายได้ต่ำ จะมีจำนวนครัวเรือนที่มีหนี้กว่า 60 % โดยส่วนใหญ่เป็นหนี้ส่วนบุคคลและหนี้รถยนต์ และเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยและองค์ประกอบในด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อความเหลื่อมล้ำและช่องว่างทางสังคมจะพบว่า ยังมีมิติในด้านสุขภาพ และมิติด้านการทำงานด้วย โดยในด้านสุขภาพ พบว่าเกิดจากอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดจากความเครียด ภาวะแรงกดดัน

¹¹ “อดีตซูเปอร์บอร์โดวิพากษ์จีดีพีเลขสวย แต่ไม่กระจายถึงคนเล็กคนน้อย,” Voice online, ปรับปรุงเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, <https://voicetv.co.th/read/SyxJ5itLX>.

ในสังคมในปัจจุบัน รวมทั้งโรคซึมเศร้า สอดคล้องกับสถิติจากกรมสุขภาพจิต ในปี พ.ศ. 2563 คนไทย มีสัดส่วนการฆ่าตัวตายสูงถึง 7.3 ต่อประชากร 1 แสนคน สูงขึ้นกว่าในปีก่อนหน้านี้ถึง 22 % และมีสถิติผู้ติดต่อขอรับบริการปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตผ่านโทรศัพท์ราว 7 แสนคน¹² โดยรัฐได้มีการ จัดสวัสดิการด้านสุขภาพที่ครอบคลุมให้กับประชาชน ส่วนใหญ่เป็นสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า กว่า 70 % แต่เมื่อลองพิจารณาถึงจำนวนประชากรต่อบุคลากรทางการแพทย์และอัตราส่วนครุภัณฑ์ ทางทางการแพทย์ จะพบว่า โอกาสในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลของคนแต่ละพื้นที่ไม่เท่ากัน ในปี พ.ศ. 2563 คนกรุงเทพมหานครมีโอกาสในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลสูงกว่าคนในพื้นที่ภาคอีสาน อย่างจังหวัดบึงกาฬ หนองบัวลำภู ซึ่งมีจำนวนประชากรต่อแพทย์ 1 คนสูงกว่ากรุงเทพมหานคร ถึง 11.5 เท่า และกรุงเทพมหานครยังมีจำนวนครุภัณฑ์ทางการแพทย์ เช่น เครื่องล้างไต รถพยาบาล ที่ครอบคลุมกว่าจังหวัดในภาคอีสาน

ในส่วนของการทำงาน ในปี พ.ศ. 2563 แรงงานมีอัตราว่างงานเพิ่มมากขึ้นจาก ปีก่อน และจากการที่มีแรงงานบางส่วนที่ต้องการหางานทำเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มรายรับต่อวัน สะท้อน ให้เห็นถึงภาวะรายรับไม่พอกับรายจ่าย รวมทั้งการจ้างงานค่อนข้างกระจุกตัว ทำให้บางจังหวัดซึ่งเป็น จังหวัดเล็ก เข้าไม่ถึงโอกาสในการทำงาน หรือนายจ้างไม่จัดหาสวัสดิการสังคมให้ตามที่กฎหมาย กำหนด ในขณะที่มิติด้านการศึกษาที่แม้จะปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อยแต่ยังไม่พบความเปลี่ยนแปลง ในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้มีความเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ จากข้อมูลในรายงานดัชนี ความก้าวหน้าของคน ประจำปี พ.ศ. 2563 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางการศึกษา ในระยะยาว และจะยิ่งเห็นผลชัดเจนมากขึ้น ทั้งการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียน การเรียนผ่านระบบออนไลน์ซึ่งมีผลต่อการสร้างสมาธิในการเรียนของนักเรียน ไม่สามารถเรียนได้ อย่างเต็มที่ โดยผลทั้งหมดนี้จะสะท้อนผ่านคะแนนการทดสอบแห่งชาติในอนาคต ในปี พ.ศ. 2563 อัตราการศึกษาต่อของเด็กไทยลดลง โดยมีเด็กไทยเพียง 28 % เท่านั้นที่ศึกษาต่อในระดับ มหาวิทยาลัย เหตุผลส่วนหนึ่งเกิดจากค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่สูงขึ้นแม้จะได้รับสวัสดิการจากภาครัฐ ก็ตาม ซึ่งเป็นค่าเทอมไปแล้วกว่า 60 % และในจำนวน 28 % ของเด็กที่ได้เรียนต่อในระดับ มหาวิทยาลัย มีเด็กที่ยากจนที่สุดได้เรียนต่อเพียง 7% เท่านั้น ในขณะที่เด็กที่รวยที่สุดได้เรียนต่อ ถึง 65.5 % หรือคิดเป็น 8.5 เท่าของจำนวนเด็กที่จนที่สุดที่ได้เรียนต่อ นอกจากนี้ คุณภาพ

¹² “กรมจิตฯ พบปี 63 ฆ่าตัวตายได้ระดับขึ้น,” Hfocus, 3 กุมภาพันธ์ 2564, <https://www.hfocus.org/content/2021/02/20996>.

ทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันและการกระจุกตัวทางการศึกษาในเขตเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพฯ นนทบุรี ชลบุรี ภูเก็ต ยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพน้อยลงตามไปด้วย¹³

สิ่งที่น่าสนใจคือ เด็กที่เกิดในครอบครัวที่ร่ำรวยที่สุดและเด็กที่เกิดในครอบครัวชนชั้นกลางเท่านั้นที่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาระดับสูงมากกว่าเด็กที่เกิดในครอบครัวที่ยากจนที่สุด ซึ่งมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาระดับสูงเพียง 6 % เท่านั้น และแม้ว่ารัฐจะจัดให้มีสวัสดิการทางการศึกษาให้กับประชาชน กลุ่มคนที่ได้รับประโยชน์สูงสุดจากสวัสดิการเหล่านั้น ยังคงเป็นเด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่ร่ำรวยและเด็กจากครอบครัวมีฐานะในระดับชนชั้นกลางอยู่ดี เนื่องจากในช่วงการเรียนภาคบังคับ ครอบครัวจะสามารถส่งเสียให้บุตรหลานได้เรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพและโรงเรียนเฉพาะทางได้ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูง แต่เมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาขั้นสูง เด็กเหล่านี้จะสามารถเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยชั้นนำซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐอย่างเต็มที่ ในขณะที่เด็กจากครอบครัวยากจน จะต้องพึ่งพาสวัสดิการการศึกษาของรัฐซึ่งเป็นหลักสูตรทั่วไป ส่งผลให้เด็กยากจนเสียเปรียบเด็กที่ผ่านการเรียนในหลักสูตรเฉพาะทางในการสอบแข่งขันเพื่อเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งสวัสดิการการศึกษาในไทยเป็นการจัดให้ตามมาตรา 54 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้การจัดให้มีการศึกษาภาคบังคับเป็นเวลา 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย หรือเรียนฟรีนั้น เป็นหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นเมื่อพ้นระยะเวลาของการศึกษาภาคบังคับ 12 ปีไปแล้ว แนวโน้มในการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของเด็กจากครอบครัวยากจนจึงเป็นไปได้ยาก ซึ่งงานวิจัยของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สศช. ยิ่งย้ำให้เห็นว่าเมื่อคนรวยหรือคนชนชั้นกลาง ซึ่งมีความสามารถในการสนับสนุนการศึกษาให้กับบุตรหลานอยู่เป็นทุนเดิมแล้ว ได้รับประโยชน์จากความช่วยเหลือทางการศึกษาของภาครัฐเพิ่มเติม เด็กจากครอบครัวกลุ่มนี้จึงยิ่งต่อยอดและสร้างประโยชน์จากการศึกษาขั้นสูงได้โดยไม่ต้องใช้ทุนของตัวเองเต็มจำนวน ในขณะที่คนจนซึ่งขาดแคลนทุนในการต่อยอดโอกาสทางสังคม ไม่ได้ศึกษาต่อและต้องออกมาหางานทำ หรือต้องให้กู้เงินเพื่อศึกษาต่อ แต่ต้องชำระเงินกู้เหล่านี้คืนเมื่อมีรายได้และมีงานทำแล้ว การสะสมทุนจากการทำงานจึงล่าช้าออกไปอีกหรือทำได้อย่างไม่เต็มที่ และยิ่งไม่ต้องกล่าวถึงเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษากลางคัน หรือไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งมีอยู่ราว 1,200,000 คน และส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีฐานะยากจน มีหนี้สินทางบ้านนั้น มีความสามารถในการหารายได้เพียง 1,500 – 3,000 บาทเท่านั้น สถานการณ์เหล่านี้จึงยิ่งเป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำ ส่งผลให้

¹³ กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม, *ดัชนีความก้าวหน้าของคน ประจำปี 2563* (ม.ป.ท.: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564), https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11971&filename=social.

ความสามารถในการเลื่อนชั้นทางสังคมลดลง และการส่งผ่านความเหลื่อมล้ำไปยังคนรุ่นลูกหลานเพิ่มสูงขึ้น

ภาพที่ 4.18 บริบทในสังคมไทยในมิติโอกาสทางการศึกษา ใน อินทร์แก้ว โอภาณุเคราะห์กุล, “เพราะยากจน จึงไม่ได้เรียนต่อ : สำนวนอัตราการเข้าเรียนของเด็กไทย,” workpoint today, 22 ธันวาคม 2564, <https://workpointtoday.com/educational-inequality-2/>.

ในด้านการแสวงหาโอกาสและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จะพบว่าโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยไม่เอื้ออำนวยให้คนไทยสามารถใช้ชีวิตได้อย่างราบรื่น มีคุณภาพ และปลอดภัย เช่น การมีระบบขนส่งสาธารณะที่เข้าถึงคนทุกชนชั้น การมีระบบสาธารณสุขที่ดี ราคาถูก การมีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ การมีถนนดี น้ำประปาสะอาด ไฟฟ้าเข้าถึงทุกครัวเรือน อากาศบริสุทธิ์ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อโครงสร้างพื้นฐานและบริการของภาครัฐไม่ตอบโจทย์ต่อการใช้ชีวิตที่มีคุณภาพ ภาษีที่คนไทยจ่ายและต้นทุนในการใช้ชีวิตจึงแพงสวนทางกับรายได้ของคนไทย เมื่อพิจารณาอัตรารายได้เฉลี่ยในปี พ.ศ. 2564 จากข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ครัวเรือนไทยมีรายได้ประมาณ 27,000 บาทต่อเดือน¹⁴ ซึ่งรายได้เหล่านี้จะถูกใช้เป็น

¹⁴ พงศ์นรินทร์ สุขแจ่ม, “สสช. รายงานสำรวจรายได้ครัวเรือนไทย ปี 2564 ชี้ เกินกว่าครึ่งมีหนี้สิน รายได้กลุ่มรวยสุดและจนสุด ‘ห่างกัน’ ถึงเกือบ 9 เท่า,” ssgmove, ปรับปรุงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565, <https://www.ssgmove.com/2022/04/26/thailand-nso-survey-income-household-rich-poor-inequality/>.

ค่าครองชีพในครัวเรือน เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าน้ำค่าไฟ ถึงเดือนละ 21,000 บาท และกว่า 87 % ของรายจ่ายทั้งหมดเป็นค่าอุปโภคบริโภค ในขณะที่มีหนี้สินประมาณ 200,000 บาทต่อครัวเรือน คนไทยจึงต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี ในการปลดหนี้สินด้วยเงินที่เหลือจากรายจ่ายรายเดือนเพียงอย่างเดียวจึงจะปลดหนี้ได้หมด ซึ่งกระทบต่อความสามารถในการออมและการสะสมความมั่งคั่งของครัวเรือนไทยที่ลดลง แต่ในการคำนวณนี้เป็นเพียงการคำนวณอย่างหยาบโดยไม่มีรายจ่ายนอกแผนอื่น ๆ และไม่นำอัตราเงินเฟ้อมาคำนวณรวมด้วย ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 อัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้นมากกว่า 4 % ส่งผลให้ต้นทุนของสินค้าและราคาสินค้าอุปโภคบริโภคได้รับผลกระทบตามไปด้วย โดยเฉพาะในสินค้าในภาคอสังหาริมทรัพย์และภาคขนส่ง

ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของไทยยังเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้คนไทยเข้าถึงระบบสาธารณสุขได้ยากมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ แม้ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลรัฐแม้จะมีราคาถูกแต่ต้องใช้เวลาานกว่าที่จะได้รับการรักษา ในขณะที่หากต้องการรักษาอย่างเร่งด่วนผู้ป่วยจำเป็นต้องไปโรงพยาบาลเอกชนซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูงกว่าถึง 60 – 400 เท่า นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพ และที่สำคัญหากเป็นผู้ป่วยยากจน หาเช้ากินค่ำ แม้จะมีสวัสดิการรักษายาพยาบาลจากรัฐในราคาถูก แต่การเข้าคิวรอรักษายาพยาบาลที่โรงพยาบาลโดยเฉพาะโรงพยาบาลของรัฐเป็นการเสียโอกาสในการทำงาน คนจนบางส่วนจึงเลือกที่จะไม่เข้ารับการรักษายาพยาบาล ยกเว้นกรณีเจ็บป่วยจนมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ สิทธิและสวัสดิการในการรักษายาพยาบาลของรัฐยังมีข้อจำกัดอยู่มาก เช่น การใช้ยาตามบัญชีหลัก การรอคิวเป็นเวลานาน เงื่อนไขคุณสมบัติของผู้รับสิทธิ เป็นต้น ปัจจัยเรื่องราคาสินค้าและบริการที่สูงขึ้นจึงกลายเป็นปัจจัยที่สร้างผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อผู้บริโภคที่ต้องบริโภคสินค้าและบริการในขณะที่มีรายได้เท่าเดิม และยังส่งผลให้คนไทยมีความสามารถในการเก็บออมที่ต่ำลง และอาจนำไปสู่การนำเงินเก็บออมออกมาใช้จ่ายทดแทนค่าใช้จ่ายส่วนที่เกินจากรายได้ หรือที่เรียกว่า “ภาวะขาดดุลรายได้”¹⁵ ซึ่งอาจนำไปสู่ภาวะหนี้สินในอนาคต เนื่องจากเงินออมของคนไทยมีปริมาณไม่สูงมากนัก ข้อมูลการออมของคนไทยปี พ.ศ. 2565 พบว่าจำนวนบัญชีเงินฝากที่มีเงินออมไม่เกิน 100,000 บาท มีสูงถึง 108 ล้านบัญชี หรือคิดเป็น 91.5 % ของจำนวนบัญชีเงินฝากทั้งหมด ในขณะที่บัญชีเงินฝากที่มีเงินออมในบัญชีสูง

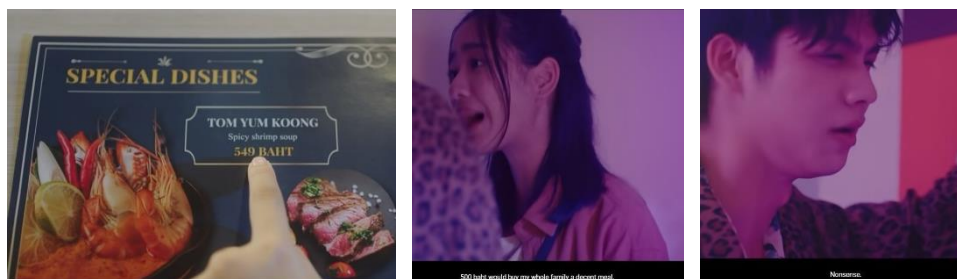
¹⁵ “บัญชีกระแสการโอนประชาชาติกับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย,” (เอกสารสัมมนาวิชาการสายงานสังคม ประจำปี 2564 “บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ (National Transfer Accounts: NTA) กับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย ณ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 21 ธันวาคม 2564), 10-15, https://www.nesdc.go.th/more_news.php?cid=938&filename=social.

กว่า 100,00 บาท มีไม่ถึง 10 %¹⁶ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนของคนไทยในการเข้าถึงโอกาสทางสังคมที่มีราคาแพง โอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมจึงยากตามไปด้วย นอกจากนี้ ในขณะที่ต้องทำงานหาเงินเพื่อเลี้ยงชีพ เลี้ยงปากท้อง และรับผิดชอบภาระต่าง ๆ ในปัจจุบันแล้ว ยังต้องวางแผนและนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์และหลักทรัพย์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่งคั่งในระดับที่มีเงินใช้อย่างเพียงพอได้เมื่อเกษียณอายุ หรือไม่น้อยกว่า 3 ล้านบาท ตามการวิเคราะห์ของ สศช. หรืออาจต้องหารายได้ให้มากกว่า 7 ล้านบาท ในกรณีที่ต้องดูแลผู้สูงอายุ 1 คน และเด็กอีก 1 คนด้วย¹⁷ จึงยิ่งทำให้การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพเกิดขึ้นได้ยากในสังคมไทย

ฉากในละครยังสะท้อนให้เห็นความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจนในเรื่องของการบริโภค โดยเป็นฉากที่กอล์ฟเอาเล่าให้ธามฟังเกี่ยวกับราคาตั้มยำกุ้งชามละ 500 บาท ซึ่งมีมูลค่าเท่ากับราคาอาหารที่กอล์ฟและครอบครัวสามารถทาน 1 มื้อ ในขณะที่ธามไม่ได้มองเห็นถึงความสำคัญของเงินกับความอยู่รอดของคนจน เพราะตัวเองเป็นคนรวย ทำให้ไม่เข้าใจสิ่งที่กอล์ฟพูด มองว่าเป็นเรื่องไร้สาระ แต่ต่อมาเมื่อธามได้มีโอกาสไปทานอาหารร่วมกับครอบครัวของกอล์ฟ ทำให้ได้พบว่าครอบครัวของกอล์ฟสั่งชุดหมูจุ่ม 499 บาทเพื่อที่จะสามารถทานร่วมกันได้ทั้งครอบครัว ซึ่งกอล์ฟได้ย้ำกับธามอีกครั้งว่า 500 บาทของกอล์ฟสามารถซื้ออาหารทานได้ทั้งครอบครัวจริง ๆ แต่ก็มีฉากแย่งชิงเนื้อหมูที่มีอยู่อย่างจำกัดและใช้เกมสเพื่อหาผู้ที่จะได้หมูชิ้นสุดท้ายไป เนื้อหาในละครมีการ romanticize ความยากจนและความอัตคัดขัดสนให้เป็นความอบอุ่นในครอบครัว นอกจากนี้ ตอนต้นเรื่อง (ตอนที่ 1) ยังมีฉากที่ครอบครัวของกอล์ฟพูดคุยเรื่องการเลี้ยงฉลองกอล์ฟเรียนที่โรงเรียนโคเชอร์ครบ 22 วัน โดยสันชัยซื้อโครงเป็ดมาในราคา 19 บาทเพื่อเลี้ยงฉลอง รวมทั้งยังมีบทสนทนาเกี่ยวกับกอล์ฟที่ห่วยค่าใช้จ่ายภายในบ้านที่ขัดสนเพราะต้องเอามาจ่ายค่าอุปกรณ์การเรียนและค่าเครื่องแบบให้กับตนเอง

¹⁶ ธนาคารแห่งประเทศไทย, *ยอดคงค้างเงินรับฝากแยกตามขนาดและอายุของเงินฝากของธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ 1* (กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565), https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/ReportPage.aspx?reportID=188&language=th.

¹⁷ “บัญชีกระแสการโอนประชากรกับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย,” 66-67.

ราคาอาหารที่แพงทำให้
กอล์ฟเสียอาหารตามใจ

กอล์ฟต่อรองถาม
เพื่อไปร้านอื่นที่ถูกกว่า

ถามมองว่าไร้สาระ ไม่สนว่า
อาหารแพงหรือไม่เพราะรวย

ภาพที่ 4.19 เหตุการณ์ที่กอล์ฟปฏิเสธการเลี้ยงอาหารเพราะไม่มีเงินในขณะที่ถามไม่เข้าใจเหตุผลของกอล์ฟ ใน “[Eng Sub] F4 Thailand : หัวใจรักสี่ดวงดาว BOYS OVER FLOWERS | EP.4 [1/5],”.

ตอนที่ 4 (นาทีที่ 6.58 – 7.37)

ถาม : “นี่ กินร้านนี้แหละ”

กอล์ฟ : “เฮ้ยเดี๋ยวก่อน”

ถาม : “อะไร?”

กอล์ฟ : “เกินไปอะ ไม่เอา ๆ มาคุยกันก่อน ไปกินร้านอื่นได้มัย ร้านนั้นมันแพง”

ถาม : “จะอ้างอะไรของเธออีก ฉันหิวไม่ไหวแล้ว”

กอล์ฟ : “ไม่ได้อ้าง ก็มันแพงจริง ๆ ต้มยำกุ้งชามละ 500 เลยนะ 500 ที่บ้านฉันกินได้ทั้งบ้านอะ”

ถาม : “ไร้สาระวะ นี่ถ้าไม่ยากเลี้ยง เดี๋ยวฉันเลี้ยงเอง”

4.3.2 การปะทะระหว่างคนจนและคนรวย ทุนและผู้บริโภค

จากสถานการณ์ทั้งหมดข้างต้นที่มีผลทำให้ช่องว่างความเหลื่อมล้ำเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับสถานการณ์ทางการเมืองของไทย ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้คนไทยมีความต้องการในการย้ายถิ่นเพิ่มสูงขึ้น การอุ้มหายนายวันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์ การส่งยุบพรรคอนาคตใหม่ ประกอบกับการขาดประสิทธิภาพในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการขาดความสามารถของรัฐบาลในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ จึงยิ่งทำให้ประชาชนรู้สึกท้อถอยและหมดหวังต่อประเทศ และได้กลายเป็นความเจ็บแค้นที่ทำให้นักศึกษาและประชาชนรวมตัวกันออกมาประท้วงต่อต้านรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา ตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2563 นอกจากการจัดตั้งเพจ “ย้ายประเทศกันเถอะ” ในปีเดียวกันแล้ว การอภิปรายไม่ไว้วางใจของ คุณรังสิมันต์ โรม

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันของกลุ่มทุนและกลุ่มการเมืองฝั่งพลังประชารัฐและพรรคร่วมรัฐบาล ที่มีการแบ่งปันผลประโยชน์ทางการเมืองร่วมกัน ได้จุดกระแสการรวมพลังต่อต้านนายทุนใหญ่ของประเทศ หรือ Cancel Culture ที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก รวมทั้งในไทยด้วย เกิดการต่อต้านการบริโภคสินค้านายทุนกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลหรือกลุ่มโต๊ะจีนพลังประชารัฐ นายทุนที่สนับสนุนโครงการปารอยต่อ นายทุนที่สนับสนุนช่องโทรทัศน์เคเบิลเนชั่น โดยการต่อต้านหรือ Cancel Culture เป็นแนวคิดที่ผู้บริโภคต้องการคว่ำบาตรเจ้าของผู้ผลิตสินค้า รวมทั้งศิลปิน ดารานักแสดง ผู้มีชื่อเสียง โดยมีฐานความคิดในกรอบคิดแบบ “ทุนนิยม” ว่า การบริโภคคือพฤติกรรมที่จะทำให้การทุนเกิดขึ้นและดำเนินต่อไปได้ หากผู้บริโภคหยุดการบริโภคผู้ผลิตหรือผู้มีชื่อเสียงเหล่านั้นก็ไม่สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ดังนั้น ในมุมมองของผู้บริโภคหากต้องการให้ผู้ผลิตหรือผู้มีชื่อเสียงมีพฤติกรรมแสดงออกตามที่ผู้บริโภคต้องการ แต่ด้วยพลังของผู้บริโภคเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มเดียวอาจไม่เพียงพอ การรวมกลุ่มกันของผู้บริโภคที่มีจำนวนมากขึ้นเพื่อคว่ำบาตรผู้ผลิตหรือผู้มีชื่อเสียงจะช่วยให้เสียงในการเรียกร้องมีพลังมากยิ่งขึ้น และทำให้ผู้ผลิตหรือผู้มีชื่อเสียงเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองกลุ่มผู้บริโภคหลัก และ Cancel Culture นี้เองได้ถูกนำมาใช้ในการต่อต้านนายทุนในประเทศไทยที่มีอำนาจเงินสนับสนุนรัฐบาล ซึ่งนายทุนเหล่านี้ดำเนินธุรกิจที่มีการผูกขาดตลาดสินค้าอุปโภค-บริโภคของประเทศ และได้รับผลประโยชน์จากรัฐผ่านกฎหมายและกลไกต่าง ๆ ส่วนประชาชนถูกทำให้เหมือนมีอำนาจแต่แท้จริงไร้อำนาจในการบริโภค ต้องก้มหน้าเลือกซื้อสินค้าที่เหมือนจะหลากหลายในชั้นวางสินค้า แต่มีเพียงผู้ผลิตไม่กี่ราย ผู้ประกอบการรายเล็กถูกกดขี่ ผู้ประกอบการรายใหญ่ขยายอำนาจในตลาด และเมื่อราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้น รัฐบาลกลับไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนที่มีรายได้น้อยได้

เหตุการณ์ที่ชัดเจนที่สุดคือ การควบรวมกิจการ Tesco Lotus โดยบริษัทซีพีของเจ้าสัวธนินท์ ซึ่ง คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (กชค.) ได้พิจารณาอนุมัติการควบรวมโดยมองว่าไม่เป็นการผูกขาดทางการค้า โดยอ้างว่าไม่สร้างผลกระทบร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะพบว่าในตลาดห้างค้าปลีกกลุ่ม ดิสเคาน์สโตร์ มี 2 ราย ได้แก่ Lotus's (เดิม Tesco Lotus) ของกลุ่มซีพี และ Big C ของกลุ่มเจ้าสัวเจริญ ซึ่งกลุ่มซีพี ยังมีธุรกิจในตลาดค้าปลีกอีก 2 เจ้า ได้แก่ Siam Makro และ เซเว่น อีเลฟเว่น หรือ CPALL หรือเรียกได้ว่า กลุ่มซีพี จะมีจำนวนห้างค้าปลีกในประเทศไทยกว่า 90 % นอกจากนี้ การควบรวมดังกล่าวยังจะทำให้กลุ่มซีพีมีผลประกอบการเพิ่มขึ้นราว 2 แสนล้านบาท ซึ่งกลุ่มซีพีอาจใช้เวลาไม่ถึง 2 ปี ก็สามารถคืนทุนที่ซื้อ Tesco Lotus ได้แล้ว นอกจากกรณีการควบรวมกิจการ CP – Tesco Lotus แล้ว ยังมีกรณีการล้มละลายระหว่างธนาคารไทยพาณิชย์ และ Bitkub ซึ่งเดิมธนาคารไทยพาณิชย์เสนอซื้อหุ้น Bitkub 51 % ด้วยมูลค่ากว่า 17,000 ล้านบาท เมื่อปี พ.ศ. 2564 จากกระแสข่าวดังกล่าวส่งผลให้ราคาเหรียญ KUB

พุ่งสูงขึ้นกว่า 200 % และยังทำให้ Bitkub กลายเป็นสตาร์ทอัพระดับยูนิคอร์น (Unicorn Start-up) แห่งที่ 3 ของไทย รวมทั้งราคาหุ้นของธนาคารไทยพาณิชย์ยังปรับตัวขึ้นราว 11 % แต่เมื่อธนาคารไทยพาณิชย์และ Bitkub ประกาศยกเลิกดีลซื้อหุ้น เมื่อเดือนสิงหาคม 2565 ข่าวดังกล่าวก่อทำให้ราคาเหรียญ KUB ดิ่งลงกว่า 20 % ในขณะที่มูลค่าหุ้นของธนาคารไทยพาณิชย์กลับพุ่งขึ้น 6 % และท้ายที่สุด บริษัทหลักทรัพย์ไทยพาณิชย์ ซึ่งเป็นนิติบุคคลที่ทำหน้าที่นายหน้าด้านการลงทุนของธนาคารไทยพาณิชย์ มีชื่อเป็น “ผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้รับใบอนุญาตศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล” (Digital Asset Exchange) ในขณะที่ Bitkub ต้องย้ายไปประกอบธุรกิจในประเทศสิงคโปร์แทน จึงทำให้ธนาคารไทยพาณิชย์ เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ทำธุรกิจซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลอย่างเป็นทางการจากทั้งสองกรณีนี้สะท้อนภาพ “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ในกรณีการควบรวมกิจการ CP – Lotus’s ปลาใหญ่คือกลุ่ม CP ปลาเล็กคือ ผู้บริโภคทั่วไปที่ไม่มีอำนาจต่อรองใด ๆ ต่อรัฐและนายทุน และทำได้มากที่สุดคือการไม่บริโภคสินค้าจากเครือ CP ซึ่งยากที่จะเป็นไปได้เพราะกลุ่ม CP มีอาณาจักรธุรกิจครอบคลุมตั้งแต่สินค้าสำหรับอุปโภค - บริโภคในครัวเรือน สินค้ากลุ่มโทรคมนาคมและการสื่อสาร ธุรกิจห้างค้าปลีก - ร้านสะดวกซื้อ ธุรกิจบันเทิง เป็นต้น และต่อให้ไม่บริโภคของกลุ่ม CP ก็ต้องไปบริโภคของนายทุนเจ้าอื่นแทน ส่วนกรณีดีลล้ม ธนาคารไทยพาณิชย์ - Bitkub ปลาใหญ่ที่สุดในห่วงโซ่นี้คือ ธนาคารไทยพาณิชย์ที่ได้มูลค่าหุ้นที่สูงขึ้นทั้งตอนประกาศดีลและทันทีหลังประกาศล้มดีล ปลาขนาดกลางคือ Bitkub ที่ได้กำไรจากราคาเหรียญที่พุ่งสูงขึ้นช่วงประกาศดีล แม้ท้ายที่สุดจะถูกล้มดีลและทำให้ราคาเหรียญตกลงก็ตาม และปลาเล็กของห่วงโซ่นี้คือคนที่ถือครองเหรียญ KUB ซึ่ง “ติดดอย” จากการเทขายเหรียญไม่ทันและยังถือเหรียญไว้ที่มูลค่าสูงโดยคนกลุ่มนี้ถูกเรียกแบบเสียดสีว่า “แมลงเม่า”

ภาพที่ 4.20 สรุปจำนวนธุรกิจของ 2 บริษัท ใน “เปิดอาณาจักรค้าปลีก 2 เจ้าสัว ‘ธนินท์-เจริญ’,” ฐานเศรษฐกิจ, 15 พฤศจิกายน 2563, <https://www.thansettakij.com/business/456860>.

นอกจากในภาคเกาหลีแล้ว ในภาคไทยเองยังสะท้อนให้เห็นถึงสัญลักษณ์ของการต่อสู้ทุนของชนชั้นกลางและคนจน และความพ่ายแพ้ต่อทุน ได้สะท้อนเชิงสัญลักษณ์ผ่านละครโทรทัศน์ชุด F4 ซึ่งเป็นเส้นเรื่องหลักของละครทั้งในภาคไทยและเกาหลี รวมทั้งภาคอื่น ๆ ของละคร นั่นคือความเป็นปรปักษ์ระหว่างพระเอกและนางเอก ซึ่งพระเอกเป็นภาพแทนคนรวย ทุน และนางเอกแทนภาพแทนของคนจน ซึ่งความเป็นปรปักษ์ระหว่างพระเอกและนางเอกเกิดขึ้นในช่วงแรก เช่น ในฉากที่นางเอกลุกขึ้นมาต่อต้านการใช้อำนาจของพระเอกในโรงเรียน จนทำให้ตัวเองได้รับบาดเจ็บ แต่อย่างไรก็ดี ในเวลาต่อมา ความสัมพันธ์ระหว่างพระเอกและนางเอกเริ่มเป็นไปในรูปแบบต่อรอง ไกล่เกลี่ย จนนำไปสู่การศิโรราบให้กับพระเอกซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของคนรวย เช่นที่ปรากฏในฉากที่พระเอกขอนางเอกเป็นแฟน และนางเอกยอมตกลง

ตอนที่ 1 (นาทิตี 1.07.04 – 1.07.34)

กอลู๊ว : “สิ่งที่นายอยากเห็นอะ คือฉันยอมแพ้ไหม้ย พอกันที จากวันนี้ไปอะนะ ฉันจะสู้กับทุกอย่างที่นายทำเลย ฉันจะไม่วันยอมแพ้ให้นายอีกแล้ว”

ตอนที่ 12 (นาทิตี 58.27 – 59.07)

กอลู๊ว : “นี่คำตอบ”

ธาม : “หา? ตอบแล้วหรอ”

กอลู๊ว : “โอ้ย ทำไมถึงได้ทิ่มขนาดนี้เนี่ย ฉันให้นายใส่สร้อยให้ก็หมายความว่าฉันตกลงแล้วไง เข้าใจรึยัง ก็หมายความว่าตอนนี้เราเป็นแฟนกันแล้วไง ตกลงมั้ยะ”

จากประเด็นข้างต้น ยังทำให้ได้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มทุนและนักการเมือง หรือในรูปแบบของ “ทุนนิยมสามัญ” หรือ ทุนนิยมที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มการเมือง ซึ่งมีการปล่อยให้กลุ่มทุนเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในทรัพยากรของประเทศโดยรัฐบาลผ่านกลไกของรัฐ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้กับรัฐบาลทุกรูปแบบ ทุกที่มาของการเข้าสู่อำนาจ แต่ที่น่าสนใจคือ ทุนนิยมสามัญ สามารถดำรงอยู่ได้ดีภายใต้รัฐบาลเผด็จการรวมศูนย์อำนาจ โดยที่รัฐบาลทหารนั้นเป็นผู้ขับเคลื่อนทุนนิยมสามัญผ่านกลไกของรัฐเพื่อสร้างความมั่นคงในการครองอำนาจและความมั่งคั่งในทรัพย์สินให้กับตนเอง เหมือนกรณีที่เกิดขึ้นในชิลี ยุคของรัฐบาลนายพลปิโนเชต์ ที่มีการนำแนวคิดเสรีนิยมไปปรับใช้กับการบริหารงานเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ มีการอำนวยความสะดวกให้ทุนในการดำเนินธุรกิจ ไม่ช่วยเหลือธุรกิจรายย่อย ในขณะเดียวกันก็ลดสวัสดิการของรัฐในการดูแลประชาชนลง และที่สำคัญด้วยความเป็นรัฐบาลทหารที่ไม่มีที่มาจากการเลือกตั้ง

ขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนจึงทำให้ไม่สนใจความเป็นอยู่ของประชาชน แม้ว่าจะมีกระแสต่อต้านจากประชาชน รัฐบาลปิโนเชต์ก็มีการใช้กำลังเข้าปราบปรามผู้ประท้วง ไม่มีกลไกในการตรวจสอบถ่วงดุล ส่งผลให้ตัวเลขความเหลื่อมล้ำที่พุ่งสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดดในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ที่คล้ายกันนี้ในไทย นอกจากกรณีตัวอย่างทั้งการควบรวมกิจการ CP – Lotus’s การล้มตีสล SCB – Bitkub และโตะเงินพลังประชารัฐแล้วยังพบว่ารัฐบาลไทยในยุคพลเอกประยุทธ์ยังถูกกล่าวหาว่าเอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องจากการอภิปรายไม่ไว้วางใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคก้าวไกล คุณรังสิมันต์ โรม ที่กล่าวว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจมีความพยายามล้มคดีเพื่อเอื้อผลประโยชน์ให้กับบริษัทไทยคม การให้สัมปทานจำแลงซึ่งมีความเชื่อมโยงกับบริษัทไทยคม หรือในกรณีของการปลดล็อกกัญชาเสรีด้วยร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง ซึ่งถูกนำมาเชื่อมโยงกับตู้ขายเครื่องดื่มยี่ห้อเตาบินซึ่งจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาที่มีคนในตระกูลชิดชอบ รวมทั้งพงษ์ชัย อมตานนท์ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคภูมิใจไทยเป็นผู้ถือหุ้นและเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทในเครือฟอร์ท คอร์ปอเรชั่น โดยพงษ์ชัย เป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จจากการดำเนินธุรกิจด้านเทคโนโลยีและโทรคมนาคม และยังมีการทำข้อตกลงความร่วมมือและการประมูลงานจากภาครัฐอีกด้วย

ภาพที่ 4.21 ฉากในละคร : ข้าราชการชั้นสูงในงานศพของนักธุรกิจใหญ่ ใน “[Eng Sub] F4 Thailand : หัวใจรักสี่ดวงดาว BOYS OVER FLOWERS | EP.9 [3/5],”.

ภาพที่ 4.22 บริบทจริง : ข้าราชการชั้นสูงในงานศพของเจ้าสัววิชัย ใน “เจ้าสัววิชัย : ประมวลภาพบุคคลสำคัญ และทีมเลสเตอร์ ซิตี้ ร่วมพิธีศพประธานสโมสรฯ,” บีบีซีไทย, 4 พฤศจิกายน 2561, <https://www.bbc.com/thai/thailand-46087928>.

ฉากในละครได้สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจของนายทุน คือ บริษัท ปรmgrูป จำกัด โดยเป็นบริษัทของครอบครัวพระเอกที่ดำเนินธุรกิจพื้นที่ให้เช่าในจังหวัด เพชรบุรี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่เช่าพื้นที่ตลาดเพื่อขายสินค้า รวมทั้งการกดราคาสินค้า เกษตรของพ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้ผลกระทบเป็นลูกโซ่ กล่าวคือ ปรmgrูปขึ้นค่าเช่าสถานที่ ส่งผลให้ ต้นทุนของพ่อค้าคนกลางเพิ่มขึ้น ทำให้ต้องมากดราคาสินค้าเกษตรลงเพื่อให้ได้กำไรเท่าเดิม และเมื่อราคาต้นทุนสินค้าสูงขึ้นผู้ได้รับผลกระทบสุดท้ายในห่วงโซ่คือผู้บริโภคที่ต้องบริโภคสินค้า ที่มีราคาสูงขึ้น นอกจากนี้ ด้วยขนาดธุรกิจของปรmgrูปที่ใหญ่และมีบริษัทลูกจำนวนมาก การที่ปรmgrูป ถอนทุนจากบริษัทที่มีขนาดเล็กกว่าก็สามารถสร้างผลกระทบได้มากพอที่จะทำให้บริษัทที่สนับสนุน ทำงานอยู่ต้องล้มละลาย ส่งผลให้สิ้นชัยตกงาน

นายทุนมีอิทธิพลกระทบต่อชีวิตของคนอื่นในสังคมแบบลูกโซ่

ภาพที่ 4.23 นายทุนมีอิทธิพลต่อชีวิตของผู้อื่นในสังคม ใน “[Eng Sub] F4 Thailand : หัวใจรักสี่ดวงดาว BOYS OVER FLOWERS | EP.9 [3/5],”.

ตอนที่ 15 (นาทีที่ 5.30 – 6.20)

กอลัญญา : “อะไรอะ ไหนบอกขายราคากลางไง ทำไม่ได้แค่นี้อะ?”

ยี่ปื๋ว : “ก็ราคากลางถูกแล้วไง แต่ก็ต้องหักหนี้ที่ติดไว้ด้วยสิ อย่ามาทำเป็นเนียนนะ”

กอลัญญา : “หนี้หรว หนี้อะไรอะ?”

ยี่ปื๋ว : “นี่พ่อแกไม่เคยเล่าให้แกฟังเลยหรอ คืออย่างนี้ ป้าแกไปโกงเงินค่าแชร์เขา มาเป็นแสน แล้วก็หนีหายไป พ่อแกก็เลยต้องขอใช้หนี้ก้อนนี้แทน บอกตรง ๆ เลยนะเว้ย ช่วงนี้ทางเจ้าของที่ก็จะขึ้นค่าเช่า ส่วนพวกนายทุนก็กดราคาสินค้า จะทำอะไรก็รับทำนะ ไม่อย่างนั้นอะ เจ้าหนี้อย่างพี่ก็แย่เหมือนกันวะ”

4.3.3 การเลื่อนชั้นทางสังคม

ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทย มีคนจนกว่า 6.32 %¹⁸ ปัญหาความเหลื่อมล้ำซึ่งค่าสัมประสิทธิ์จีนิของไทยในด้านความเหลื่อมล้ำทางรายได้ อยู่ที่ 0.43 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางด้านการรายได้ในระดับกลางได้อย่างชัดเจน ซึ่งคนรวยที่มีความมั่งคั่งและทุนของตนเองเมื่อประสบปัญหาเศรษฐกิจจะไม่ลำบากเท่าคนจนที่มีเงินเก็บน้อย จึงยิ่งทำให้สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำยิ่งรุนแรงขึ้น และเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนรายได้ของประชากรไทยจะพบว่า Top 10 % ของไทยมีรายได้สูงกว่า Bottom 10 % กว่า 40 เท่าตัวซึ่งเป็นอัตราที่สูงและยิ่งทำให้เห็นถึงการกระจุกตัวของรายได้ โดยที่โครงสร้างรายได้ของคนรวยที่สุดส่วนใหญ่เป็นค่าจ้างเงินเดือน ในขณะที่โครงสร้างรายได้ของคนจนที่สุดเป็นค่าจ้างและสวัสดิการเงินช่วยเหลือของภาครัฐ ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์จีนิด้านความมั่งคั่งของไทยสูงถึง 0.62 แม้จะปรับตัวลงมาบ้างแต่สถานการณ์ยังคงรุนแรงอยู่ โดย Top 10 % ถือครองทรัพย์สินสูงกว่า Bottom 40 % กว่า 6 เท่า¹⁹ และเมื่อความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างไม่ถูกแก้ไข จึงนำไปสู่ปัญหาความหมดหวังต่อประเทศชาติของคนรุ่นใหม่ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมา คนไทยโดยเฉพาะคนจน มีความพึงพอใจในชีวิตต่ำ และมีความกังวลต่อการบริหารจัดการโรคของภาครัฐ ในขณะที่ภาครัฐไม่ได้นอจากการกำหนดมาตรการในการควบคุมโรคแล้ว ยังไม่สามารถบริหารจัดการความช่วยเหลือทางการแพทย์ให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ ตลอดจนยังมีการกำหนดมาตรการ Lock Down โดยไม่มีการชดเชยความเสียหายจากการหยุดกิจการ ยิ่งส่งผลให้ประชาชนไม่พอใจการทำงานของรัฐบาลและหมดหวังกับประเทศไทย จึงนำไปสู่การก่อตั้งกลุ่ม “ย้ายประเทศกันเถอะ” (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “โยกย้าย มาสายสะโพกโยกย้าย” เนื่องจากถูกกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ฝักระวังและตรวจสอบการโพสต์ข้อความหมิ่นเบี่ยงสูงและสร้างความเกลียดชัง) ใน Facebook เมื่อกลางปี พ.ศ. 2564 และเพียง 3 วัน มีสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มกว่าครึ่งล้านคน มีการโพสต์พูดคุยเกี่ยวกับการย้ายประเทศภายในกลุ่มกว่า 5,000 โพสต์ และในปัจจุบัน (วันที่ 6 ตุลาคม 2565) กลุ่มมีสมาชิก

¹⁸ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *สถิติด้านความยากจนและการกระจายรายได้* (กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565), <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=social>.

¹⁹ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *รายงานวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2564* (กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565), 42 - 48, https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13081&filename=social.

กว่า 1 ล้านคน แม้ว่าตัวเลขจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มจะเป็นตัวเลขเพียง 1.6 % ของประชากรไทยทั้งประเทศ แต่สะท้อนความสิ้นหวังของคนในประเทศต่อการบริหารงานของรัฐบาล ปัญหาเศรษฐกิจ การเข้าถึงโอกาสทางสังคม และการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

เดิมที คนไทยมีการอพยพย้ายถิ่นฐานตลอดเวลา ในปี พ.ศ. 2557 คนไทยกว่า 90 % สนใจการย้ายไปทำงานในต่างประเทศ จากสถิติกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศระบุว่าในปี พ.ศ. 2564 มีคนไทยพำนักอยู่ในต่างประเทศกว่า 1.7 ล้านคน โดย 3 ประเทศที่มีคนไทยอาศัยอยู่มากที่สุด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น ตามข้อมูลคนไทยที่ย้ายถิ่นไปยังประเทศออสเตรเลีย พบว่าในกลางปี พ.ศ. 2563 มีคนไทยพำนักในออสเตรเลียราว 84,000 คน เพิ่มขึ้นจากในช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2553 ถึง 62 %²⁰ ในขณะที่สหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2562 มีคนไทยพำนักอยู่ราว 350,000 คน²¹ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2553 ราว 47 % ข้อมูลสถิติเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมในการย้ายถิ่นฐานไปยังต่างประเทศของคนไทย ทั้งนี้ เมื่อลองพิจารณาสาเหตุในการย้ายถิ่นฐานจะพบว่า ปัจจัยด้านแรงงานและรายได้ เป็นปัจจัยหลักทั้งในอดีตและปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยด้านโอกาสและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านสมรสด้วย ซึ่งเป็นปัจจัยที่ได้รับอิทธิพลจากสถานการณ์ในประเทศ

การย้ายถิ่นฐานเพื่อแสวงหาโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้นอาจเป็นเพียงหนึ่งในวิธีในการเลื่อนชั้นทางสังคม วิธีในการเลื่อนชั้นทางสังคมที่ สุรพงษ์ ได้กล่าวไว้มีทั้งการทำงานและการศึกษา แต่ด้วยสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของไทยที่แม้ว่าตัวเลขความเหลื่อมล้ำในไทยช่วง 50 ปีที่ผ่านมาจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยเฉพาะนับแต่ช่วง พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ทั้งด้านรายได้และทรัพย์สิน แต่เมื่อแบ่งสัดส่วนรายได้และความมั่งคั่งของคน 5 กลุ่ม สัดส่วนกลุ่มละ 20 % เรียงลำดับตั้งแต่คนจนที่สุดไปยังคนรวยที่สุด ยังพบว่ากลุ่ม Top 20 % ถือครองสัดส่วนมูลค่ารายได้และความมั่งคั่งสูงที่สุดในขณะที่ Bottom 80 % ต้องรวมรายได้และความมั่งคั่งด้วยกันจึงจะมีมูลค่าเทียบเท่ากับคนรวยที่สุดในสังคม จากกราฟค่าสัมประสิทธิ์จีนิด้านรายรับและรายจ่ายยังได้แสดงให้เห็นส่วนต่างระหว่างรายได้และรายจ่าย ซึ่งเป็นเงินที่สามารถนำมาสะสมเพิ่มความมั่งคั่งผ่านการเก็บออมหรือการลงทุนได้

²⁰ “Country Profile – Thailand,” The Department of Home Affairs, last updated June 7, 2022, <https://www.homeaffairs.gov.au/research-and-statistics/statistics/country-profiles/profiles/thailand>.

²¹ Abby Budiman, “Thai in the U.S. Fact Sheet,” Pew research center, April 29, 2021, <https://www.pewresearch.org/social-trends/fact-sheet/asian-americans-thai-in-the-u-s/>.

แต่ด้วยค่าใช้จ่ายในการบริโภค-อุปโภคสินค้าและบริการที่จำเป็น เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ค่าอาหาร ที่เพิ่มสูงขึ้นกว่าในอดีต ย่อมมีผลกระทบต่อการออมและการเพิ่มทุนความมั่งคั่ง และกลุ่มคนที่จนที่สุดในสังคมคือกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด เพราะหากรายรับลดลง หรือต้องหยุดหารายได้เนื่องจากป่วย หรือในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา กลุ่มคนเหล่านี้ อาจต้องลดหรือหยุดการบริโภคที่จำเป็นน้อยที่สุดไป เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล สวนทางกับ กลุ่มคนรวยเมื่อสถิติการจำหน่ายรถหรู หรือ Super Car ในประเทศไทยกลับเพิ่มสูงขึ้น อย่าง Ferrari โดยบริษัท คาวาลลิโน มอเตอร์ จำกัด ตัวแทนจำหน่ายอย่างเป็นทางการในไทยมีรายได้ในปี พ.ศ. 2564 สูงกว่าปี พ.ศ. 2563 กว่า 51 % และมีกำไรเพิ่มขึ้นกว่า 530 % หรือ Lamborghini โดยบริษัท เรนาสโซ มอเตอร์ จำกัด ตัวแทนจำหน่ายอย่างเป็นทางการในไทยมีรายได้ในปี พ.ศ. 2564 เพิ่มขึ้นจาก ปีก่อนหน้ากว่า 32 % และมีกำไรเพิ่มขึ้นกว่า 68 % หรือสถิติการซื้อ หรือจำนวนโรงเรียนทางเลือกที่ เพิ่มขึ้นในสังคม ยังเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการบริโภคในตลาดการศึกษา งานศึกษาของ ปกป้อง จันวิทย์ และ สุนทร ตันมันทอง²² ระบุว่านับแต่ปี พ.ศ. 2542 ที่มีพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติฉบับแรก มีโรงเรียนทางเลือกเกิดขึ้นใหม่มากกว่า 50 % และที่สำคัญนักเรียนจากโรงเรียน ทางเลือกมีภูมิหลังครอบครัวที่มีฐานะดีจนถึงร่ำรวย และมีรายรับต่อเดือนตั้งแต่ 30,000 บาท - มากกว่า 100,000 บาท ซึ่งครอบครัวที่ผู้ปกครองมีรายรับต่อเดือนมากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป ส่วนหนึ่งจ่ายค่าเล่าเรียนของบุตรหลานเกือบ 300,000 บาทต่อปี และโรงเรียนนานาชาติ ที่แม้จะมีเพียง 1 % ของจำนวนโรงเรียนในระบบของประเทศไทย แต่ในปี พ.ศ. 2559 กลับมีมูลค่า ตลาดรวมกว่า 60,000 ล้านบาท ในขณะที่คนจนก็ยังคงจนต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จากการที่มี รายจ่ายในชีวิตที่สูงกว่ารายรับและเป็นค่าอาหารเป็นส่วนใหญ่ ต่างจาก Top 20 % ที่มีรายจ่ายต่ำกว่ารายรับ และยังมีการลงทุนกับการศึกษาสูงกว่าคนจน 1 เท่าตัว และลงทุนในรถยนต์สูงกว่า คนจนถึง 6 เท่าตัว ซึ่งทุนเหล่านี้จะพัฒนามาเป็นความมั่งคั่งให้กับคนรวยต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้แม้ว่าภาครัฐได้มีการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนในประเทศ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความยากจนแล้วก็ตาม ซึ่งรัฐได้กำหนดเป้าหมายในการลดความเหลื่อมล้ำ ขึ้นโดยอิงเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือ (Sustainable Development Goals - SDG)

²² ปกป้อง จันวิทย์ และ สุนทร ตันมันทอง, “โรงเรียนทางเลือกกับทางเลือกในการศึกษาของ ประชาชน” (เอกสารประกอบการนำเสนอในงานสัมมนาประจำปี 2554 ยกเครื่องการศึกษาไทย :สู่ การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ บี โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์, 15 กุมภาพันธ์ 2555), http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2012/10/SEC_4.2.pdf.

การจัดความยากจน และการลดความเหลื่อมล้ำถือเป็นภารกิจที่สำคัญ และยังถูกระบุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีอีกด้วย โดยเครื่องมือหนึ่งที่รัฐใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและจัดความยากจนนี้คือการให้สวัสดิการให้กับประชาชน แต่รูปแบบการให้สวัสดิการของรัฐไทย เป็นสวัสดิการที่มีความเฉพาะ เน้นแก้ไขปัญหาเฉพาะราย เฉพาะกลุ่ม จึงมีกลุ่มใหญ่อีกหลายกลุ่มเข้าไม่ถึงสวัสดิการที่ควรได้รับ และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีความเปราะบาง หรือเป็นกลุ่มคนจนซึ่งไม่มีอำนาจและโอกาสในการเข้าถึงความช่วยเหลือจากรัฐ หรือหากไม่ได้พิจารณาในมุมของฐานะทางเศรษฐกิจ การที่เข้าถึงโอกาสและสวัสดิการที่รัฐจัดไว้ให้ แต่ไม่มีความคุ้มค่าในการจ่ายภาษีแต่กลับได้สวัสดิการคุณภาพต่ำขึ้นมา จากเอกสารร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2566 พบว่ารัฐตั้งงบประมาณสำหรับสวัสดิการของข้าราชการสูงกว่าสวัสดิการของประชาชนทั่วไปกว่า 2.6 % และถึงแม้จะเป็นตัวเลขที่ไม่สูงมาก แต่เมื่อพิจารณาถึงจำนวนประชากรที่จะได้รับประโยชน์จากสวัสดิการแล้ว จะพบว่าจำนวนผู้ได้รับสิทธิจากสวัสดิการของข้าราชการมีเพียง 5.2 ล้านคน ในขณะที่จำนวนผู้ได้รับสิทธิจากสวัสดิการของประชาชนทั่วไป มีอยู่สูงถึง 66 ล้านคน ซึ่งสูงกว่าถึง 12.6 เท่า โดยสวัสดิการเหล่านี้ แบ่งออกเป็นรายละเอียดได้ดังนี้

สวัสดิการข้าราชการ

รัฐได้จัดสรรงบประมาณ 481,254.9 ล้านบาท สำหรับสวัสดิการของข้าราชการ โดยแบ่งเป็นเงินบำเหน็จบำนาญ 322,790 ล้านบาท เงินสมทบกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) 75,980 ล้านบาท เงินค่าใช้จ่ายสำหรับการรักษาพยาบาล 76,000 ล้านบาท เงินช่วยเหลือการศึกษาบุตรข้าราชการและการเสียชีวิต 4,200 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายสำหรับการจ้างงานภาครัฐ ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการประชุม ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีกราว 80 ล้านบาท ซึ่งผู้ที่ได้รับประโยชน์จากสวัสดิการเหล่านี้มีประมาณ 5.2 ล้านคน ประกอบด้วย ข้าราชการ พนักงานราชการ และครอบครัวที่มีสิทธิเบิกจ่าย โดยเมื่อหารเฉลี่ยงบประมาณต่อหัวแล้วคิดเป็นเงินกว่า 92,000 บาท

สวัสดิการประชาชนทั่วไป

รัฐได้จัดสรรงบประมาณ 468,850.4 ล้านบาท สำหรับประชาชนทั่วไปซึ่งมีจำนวนถึง 66.2 ล้านคน หรือ 98.8 % ของจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศ โดยแบ่งเป็นเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 87,580.1 ล้านบาท (งบประมาณเฉลี่ยต่อหัว 8,700 บาทต่อคน) เงินสมทบกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือ สปสช. 142,297.9 ล้านบาท (งบประมาณเฉลี่ยต่อหัว 2,800 บาทต่อคน) กองทุนประกันสังคม 48,514.2 ล้านบาท (งบประมาณเฉลี่ยต่อหัว 4,800 บาทต่อคน) งบประมาณด้านการศึกษาตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี 111,342.6 ล้านบาท (งบประมาณเฉลี่ยต่อหัว 18,000 บาทต่อคน) เงินสมทบกองทุนประชารัฐสวัสดิการ 35,514.6 ล้านบาท (งบประมาณเฉลี่ยต่อ

หัว 2,500 บาทต่อคน) รวมไปถึงเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด 16,321.2 ล้านบาท ซึ่งไม่ครอบคลุม และมีโอกาสที่เด็กในครอบครัวยากจนจะไม่ได้รับเงินอุดหนุนนี้ถึง 30 %

ดังนั้น เมื่อสวัสดิการของข้าราชการดีกว่าสวัสดิการของประชาชนทั่วไป จึงไม่น่าแปลกใจที่จำนวนบุคลากรภาครัฐซึ่งเป็นข้าราชการและพนักงานราชการมีแนวโน้มสูงขึ้น จากสถิติบุคลากรภาครัฐย้อนหลัง 10 ปี (พ.ศ. 2554 – 2564) มีจำนวนบุคลากรภาครัฐเพิ่มขึ้นกว่า 16 % และจากข้อมูลสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พบว่าในเดือนกันยายน 2565 มีจำนวนข้าราชการสูงกว่าช่วงเวลาเดียวกันในปี พ.ศ. 2564 เกือบ 50,000 คน ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนบุคลากรภาครัฐจะส่งผลให้งบประมาณรายจ่ายบุคคลภาครัฐเพิ่มสูงขึ้นอีกในอนาคต²³ และเมื่อสวัสดิการของคนไทยไม่ถ้วนหน้า และแม้เศรษฐกิจไทยจะเติบโต แต่ก็ไม่ได้ช่วยให้ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำหมดไป การแต่งงานเพื่อเลื่อนชนชั้นทางสังคมหรือน้อยๆเพื่อเป็น บันไดในการเข้าถึงโอกาสทางสังคมที่ดีขึ้นจึงเป็นเครื่องมือที่คนไทยสนใจ เช่นการแต่งงาน กับชาวต่างชาติ ความนิยมในการแต่งงานกับชาวต่างชาติได้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการ แสวงหาโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้น โอกาสในการโยกย้ายถิ่นฐาน และการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ระบุว่าในปี พ.ศ. 2560 มีคนไทยแต่งงานและพักอาศัย ในประเทศทางยุโรปกว่า 1 แสนคน การแต่งงานกับชาวต่างชาติเป็นวิธีที่น่าสนใจเพราะไม่ต้องใช้เวลา รอนานและต้องลงทุนไปกับการเรียน การทำงานเพื่อให้มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขของแต่ละประเทศ กำหนด เช่น วิชาคู่แต่งงานของประเทศออสเตรเลีย หรือ Partner (Migrant) Visa Subclass 100 ซึ่งเป็นวีซ่าถาวรและผู้ที่ได้วีซ่าประเภทนี้จะถือว่าเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในออสเตรเลีย โดยใช้ระยะเวลา ในการพิจารณาเพียง 2 ปี ในขณะที่หากไม่ได้แต่งงานกับชาวต่างชาติแต่ต้องการย้ายถิ่นฐานไป ต่างประเทศในฐานะคนทำงานหรือนักศึกษา อาจต้องใช้เวลาราว 10 ปี เพื่อเก็บชั่วโมงการเรียนทักษะ เฉพาะทาง การทำงาน และชั่วโมงการพักอาศัยในออสเตรเลียในการยื่นขอวีซ่า PR หรือวีซ่าผู้พำนั กถาวร จากสถิติการขอวีซ่าถาวรของคนไทยพบว่า ในปี พ.ศ. 2563 – 2564 มีคนไทยได้รับการอนุมัติ วีซ่าถึง 4,002²⁴ คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2561 – 2562 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 เกือบ 1 เท่าตัว

²³ ฉัตร คำแสง, “รัฐสวัสดิการ: ของข้าราชการ vs ของประชาชน,” the101.world, 30 พฤษภาคม 2565, <https://www.the101.world/bureaucratic-state-welfare/>.

²⁴ “Country Profile – Thailand,” The Department of Home Affairs.

ภาพที่ 4.24 ข้อเสนอแนะงานวิจัยที่ศึกษาความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้หญิงชาวอีสานที่แต่งงานกับคนต่างชาติ ใน “ผลวิจัยชี้ ชาวอีสานแต่งงานกันฝรั่งหลายเหตุผล ไม่ใช่เพราะเงินเท่านั้น,” workpoint today, 26 ธันวาคม 2562, <https://workpointtoday.com/transnational-marriage-2019/>.

การแต่งงานเพื่อยกระดับฐานะทางสังคมหรือฐานะทางเศรษฐกิจ ยังปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมไทยอยู่เนือง ๆ อย่างการแต่งงานระหว่างทายาทตระกูลจิราธิวัฒน์กับนักแสดงสาว การแต่งงานระหว่างนักการเมืองกับนางงาม หรือการแต่งงานระหว่างนักธุรกิจกับดาราสาว หรือตระกูลนักธุรกิจเกี่ยวดองกันเอง เป็นต้น และแม้ว่าในบางครั้งการแต่งงานจะเกิดขึ้นระหว่างคนที่มีฐานะร่ำรวยก็ตาม แต่ผลที่ตามมาคือการที่ฝ่ายที่มีความมั่งคั่งหรือสถานะทางสังคมที่ดีกว่าได้รับการเลื่อนฐานะหรือสถานะทางสังคมให้สูงขึ้นตามไปด้วย หรือหากไม่เป็นการยกระดับสถานะทางสังคมก็จะเป็นการแต่งงานธุรกิจเพื่อสร้างความมั่งคั่งในสังคมนายทุนด้วยตนเองซึ่งจะยิ่งสร้างมูลค่าและผลประโยชน์ทางธุรกิจที่เพิ่มสูงขึ้น และมูลค่าที่เพิ่มขึ้นนี้แม้ว่าจะสะท้อนให้เห็นผ่านตัวเลข GDP แต่ตัวเลข GDP ที่เพิ่มขึ้นกลับไม่ได้ช่วยลดความเหลื่อมล้ำลงเลยหากเป็นมูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุนของนายทุนแต่เพียงกลุ่มเดียว ในขณะเดียวกันจะยิ่งเพิ่มโอกาสในการผูกขาดทางธุรกิจมากยิ่งขึ้นด้วย โดยอ้างอิงจากงานวิจัยของประมวล บุญกาญจน์วนิช พบว่ามี “ผลตอบแทนผิดปกติ” หรือมูลค่าผลตอบแทนที่เพิ่มสูงขึ้นกว่าปกติก่อนการแต่งงาน เกิดขึ้น โดยหากเป็นการแต่งงานระหว่างตระกูลนักธุรกิจ จะมีผลตอบแทนผิดปกติราว 5.38 % และหากเป็นการแต่งงานระหว่างตระกูลนักธุรกิจกับตระกูลการเมือง จะมีผลตอบแทนผิดปกติราว 2.60 % และที่สำคัญด้วยการผูกขาดอำนาจในการอนุญาตในการดำเนินธุรกิจผ่านการทำข้อตกลงความร่วมมือหรือการให้สัมปทานโดยรัฐ จึงไม่น่าแปลกใจที่ตระกูลธุรกิจจะให้ความสำคัญกับการสร้างสัมพันธ์กับตระกูลการเมือง เพราะรัฐ

เปรียบเสมือนน้ำมันหล่อลื่นให้ภาคธุรกิจ²⁵ เราจึงได้เห็นตระกูลธุรกิจแต่งงานกับตระกูลการเมืองหรือตระกูลนักธุรกิจด้วยกันเอง เช่นที่เกิดขึ้นล่าสุดคือการแต่งงานระหว่างทายาทธนาคารชื่อดังตัวย่อ ก. กับทายาทนักธุรกิจตระกูลดังที่มีเครือข่ายธุรกิจทั่วประเทศตัวย่อ จ. ซึ่งเหตุการณ์ลักษณะนี้ยังพ้องกับสำนวนไทยที่ว่า “เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหน” แนวคิดเรื่องการแต่งงานหรือการมีแฟนเป็นคนรวยเพื่อยกสถานะทางสังคมยังปรากฏอยู่ในละครด้วย ทั้งตอนที่บุษบาพูดถึงเรื่องการเรียนในโรงเรียนคนรวย เป็นการลงทุนอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้มีโอกาสเจอคู่ครองที่เป็นคนรวย และการแต่งงานระหว่างทายาทตระกูลปรมาณู เจ้าของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และตระกูลเอ็มพิกา เจ้าของธุรกิจก่อสร้าง ด้วยผลประโยชน์ทางธุรกิจที่เพิ่มขึ้น

ตอนที่ 1 (นาทียี่ 24.38 – 25.15)

บุษบา : “อดทนหน่อยนะลูกนะ แม่รู้ว่าอยู่ที่ไหนไม่เหมือนอยู่บ้านเราหรอก แล้วอีกอย่างลูกก็เป็นห่วงเรื่องค่าใช้จ่ายภายในบ้านใช่ไหมล่ะ แต่การได้อยู่โรงเรียนระดับนี้มันคือการซื้อสังคมแล้วก็ซื้ออนาคตนะลูกนะ พวกเราทุกคนยอมเหนื่อยเพื่อให้ลูกได้มีชีวิตที่ดีรู้มัยแล้วที่สำคัญเนี่ยะการเรียนโรงเรียนระดับนี้เป็นโอกาสให้เราได้เจอหนุ่มหล่อ ๆ รวย ๆ ได้พบรักกับลูกมหาเศรษฐี โอกาสแบบนี้มันหายากนะลูกนะ”

ตอนที่ 8 (นาทียี่ 58.10 – 59.53)

รสริน : “สวัสดีค่ะ บ้านปรมาณูยินดีต้อนรับทุก ๆ ท่าน ที่ให้เกียรติมาร่วมงานวันเกิดของไหมกับเราในวันนี้ และดิฉันก็รู้สึกยินดีมาก ๆ ที่ได้เจอกับแขกคนพิเศษทุก ๆ คน แต่ปีนี้จัดว่าพิเศษขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากว่ามีอีกหนึ่งครอบครัวพิเศษที่มาร่วมงานวันเกิดไหมกับเราปีนี้เป็นปีแรก นั่นก็คือตระกูลเอ็มพิกา ทุกคนคงจะทราบกันดีอยู่แล้วนะคะว่า MPC Group มีชื่อเสียงที่โด่งดังด้านธุรกิจ และดิฉันเองก็พร้อมที่จะสนับสนุนสีสันใหม่ ๆ แห่งวงการ เพราะฉะนั้นเพื่อความสัมพันธ์ของสองตระกูลเราที่แน่นแฟ้นมากกว่าเดิม ดิฉันมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะประกาศให้ทุกท่านทราบว่าผู้หญิงคนนี้เป็นหนูลิตา ลลิตา เอ็มพิกา และเป็นว่าที่คู่หมั้นของไหมค่ะ”

²⁵ รพีพัฒน์, “Business Proposal.”

ตอนที่ 12 (นาทิตี 42.57 – 43.24)

แมลิตา : “คุณสรินเองก็อยากจะเร่งงานแต่งให้เร็ว ๆ ขึ้นเหมือนกัน จริงมั๊ยคะคุณ”

พอลิตา : “จริง ๆ แล้ว พ่อได้เตรียมเอกสารและรายละเอียดไว้ให้ลูกแล้ว ขอโทษนะ ที่ไม่ได้บอกล่วงหน้า แต่อย่างว่า เรื่องของเราสองคนมันไม่ใช่แค่เรื่องงานแต่งงาน แต่มันคือเรื่องธุรกิจ”

4.3.4 ความเป็นไทยที่ปรากฏในละคร

“ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ” คือประโยคที่คุ้นหูที่มักถูกกล่าวถึงผ่านสื่อ หรือผ่านระบบการเรียนการสอน เมื่อต้องการอธิบายถึงประเทศไทย หรือความเป็นไทย โดย “เมืองพุทธ” ได้สะท้อนให้เห็นถึงภาพของสังคมที่ได้รับการขัดเกลาทางศีลธรรมให้เป็นสังคมที่มีจิตใจสะอาด สังคมแห่งการแบ่งปัน ทำบุญทำกุศล ที่สะท้อนผ่านจำนวนวัดในปี พ.ศ. 2560 ที่เพิ่มขึ้นราว 1.5 % ในช่วงระยะเวลา 7 ปีที่ผ่านมา การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมบริจาคที่แม้ว่าจะเป็นกิจกรรมที่มีนัยยะแฝงอย่างการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี การกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว แต่ก็มีผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก เช่น กิจกรรมทำบุญ 9 วัด โครงการก้าวคนละก้าว ของคุณตูน บอดี้สแลม เมื่อปี พ.ศ. 2564 ที่มียอดบริจาครวมกว่า 1,600 ล้านบาท กิจกรรมว่ายน้ำข้ามโขง ของคุณโตโน่ ภาคิน เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมามียอดบริจาครวมกว่า 60 ล้านบาท หรือแม้กระทั่งการทำโครงการ CSR เพื่อสังคมของบริษัทฯ เอกชนต่าง ๆ เช่น โครงการ “ไทยเบฟ ร่วมใจต้านภัยหนาว” ซึ่งดำเนินโครงการมาแล้วกว่า 20 ปี เป็นต้น นอกจากนี้ ผลสำรวจดัชนีผู้ให้ (World Giving Index) ของปี พ.ศ. 2565 โดย CAF ซึ่งให้คะแนนจากการช่วยเหลือคนแปลกหน้า การบริจาคเงิน และการเป็นจิตอาสา พบว่าสังคมไทยถูกจัดให้เป็นสังคมที่ดีที่สุดเป็นลำดับ 12 ของโลก โดยมีมิติที่โดดเด่นที่สุดของไทยคือมิติในด้านการบริจาคเงิน²⁶ ประกอบกับผลการสำรวจของศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ (Economic Intelligence Center) ของธนาคารไทยพาณิชย์ พบว่ากว่า 96 % ของครัวเรือนไทย มีค่าใช้จ่ายสำหรับการทำบุญซึ่งมีมูลค่ารวมกว่า 1.3 แสนล้านบาท โดยกลุ่มที่มีรายได้ต่ำที่สุด 20 % เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายในการทำบุญต่อรายรับสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่คนรวยที่สุด 20 % ของสังคม

²⁶ Charities Aid Foundation, *World Giving Index 2022* (N.P.: Charities Aid Foundation, n.d.), 21, https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-research/caf_world_giving_index_2022_210922-final.pdf.

มีสัดส่วนที่ต่ำที่สุด และครัวเรือนในต่างจังหวัดทำบุญมากกว่าครัวเรือนในกรุงเทพเกือบเท่าตัว²⁷ โดยทัศนคติของสังคมไทย โดยเฉพาะคนเมืองมองการทำบุญเป็นเครื่องมือในการสร้างความสบายใจ คือ ต้องการทำให้ตัวเองสบายใจ เพื่อแก้เคราะห์กรรมในชาตินี้ และหวังผลบุญในชาติหน้า และที่สำคัญการทำบุญส่วนใหญ่ยังเป็นการทำบุญด้วยวัตถุนิยม²⁸ และที่สำคัญด้วยความที่สังคมไทยเป็น “เมืองพุทธ” ที่เชื่อมโยงเอาหลักวัฏสงสาร หรือการเวียนว่ายตายเกิดของพุทธศาสนา เข้ามาในสังคม หลัก “บุญ - บาป” จึงถูกนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งหลักคิดเกี่ยวกับดวงชะตา วาสนา บารมี เช่น เกิดมาจนเพราะมีกรรม โง่เพราะเหยียบหนังสือ หรือแนวคิดเกี่ยวกับดวงไม่ดีเลยเจอแต่เรื่องไม่ดี เป็นต้น โดยแนวคิดเรื่องของเมืองพุทธ หรือเรื่องของโชคชะตาได้สะท้อนผ่านละครภาคไทยที่สันชัย บิดาของกอหลัวเชื่อมโยงเรื่องของดวงไม่ดีเพราะรองเท้าไม่ดี ทำให้เดินไปเจอแต่ปัญหา ซึ่งต่างจากในภาคเกาหลีและต้นฉบับภาคญี่ปุ่นที่ไม่มีฉากปลอมใจนางเอกด้วยแนวคิดดังกล่าว

ตอนที่ 1 (นาทียี่ 58.44 – 59.11)

สันชัย : “แต่รู้อะไรไหม แม่ก็ดันไปเชื่อเรื่องดวงใจลูก เพราะเขาบอกว่าไอ้ที่ลูกมาเจอเรื่องราวอะไรแบบนี้มันเป็นเพราะว่าลูกใส่รองเท้าเก่า ๆ รองเท้าไม่ดีมันก็จะพาไปในที่ที่มันไม่ดีด้วยนะ”

แนวคิด “ความพอเพียง” ยังเป็นแนวคิดที่มีความเป็นไทยและยังถูกกล่าวถึงทั้งในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นแผนในการพัฒนาประเทศ และในระบบการศึกษา ตำราสำหรับนักเรียน โดยแนวคิดเรื่องของความพอเพียงเป็นแนวคิดที่เริ่มต้นมาจากในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่เป็นผู้นำเสนอแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยบริบทในขณะนั้นเป็นบริบทที่ประเทศไทยกำลังเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 และเพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤตทางการเงินดังกล่าวและแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชน แนวคิดเรื่องความพอเพียงจึงเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาโฆษณาและชวนให้ประชาชนใช้ชีวิตแบบพอเพียง ไม่เพียงเท่านั้น ยังมีการเผยแพร่แนวคิดพอเพียงผ่านการโฆษณาหลอดยาสีฟันที่ถูกரிตจนแบน ดินสอไม้ที่ถูกเหลาจนสั้นแต่ยังไม่ถูกทิ้งของในหลวงรัชกาลที่ 9 รวมทั้งการนำเสนอ

²⁷ “EIC Data Infographic : คนไทยใจบุญ,” SCBEIC, 30 สิงหาคม 2562, <https://www.scbeic.com/th/detail/product/6245>.

²⁸ “คนไทยกับการทำบุญ,” ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2565, <https://bangkokpoll.bu.ac.th/poll/result/poll297.php?pollID=106>.

ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น บทเพลง ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ ซึ่งรวมถึงละครชุด F4 ภาคไทยด้วยที่สันชัย Romantize ความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้วยการบอกว่า ขอแค่รวยขึ้นมาอีกนิดหนึ่งก็พอใจแล้ว

ตอนที่ 1 (นาทิตี 59.22 – 59.44)

สันชัย : “ประเทศเราในตอนนี้ละ ฐานะนี้สำคัญเลยนะ แต่พ่อคิดว่าไม่ต้องร่ำรวยอะไรก็ได้ละ ขอแค่มันดีขึ้นมาซักนิดนึงและลูกก็มีความสุข พอแล้ว”

สภาวิจัยแห่งชาติ เคยมีการสำรวจคุณลักษณะของคนไทยว่ามีหน้าตาเป็นอย่างไร พบว่าหนึ่งในคุณลักษณะที่ได้มีการสำรวจคือ คนไทย “ช่างอดทน” “อ่อนน้อมถ่อมตน” “รักถิ่นและครอบครัว”²⁹ ซึ่งนอกจากการล้อมวงกินข้าวด้วยกันที่ปรากฏอยู่ในตอนที่ 4 ของละครแล้ว เนื้อหาทั้งเรื่องยังมีความผูกโยงและถ่ายทอดความอบอุ่น ความรักภายในครอบครัวของกอหญ้า ที่แม้จะมีฐานะยากจนก็ตาม และใช้พลังครอบครัวในการอดทนเข้มแข็งเพื่อฝ่าฟันอุปสรรคในโรงเรียน และอุปสรรคในการปลดหนี้สินของครอบครัว

ตอนที่ 1 (นาทิตี 46.04 – 47.00)

กอหญ้า : “เหนื่อยอะแม่ อยากกลับไปโรงเรียนธรรมดาแล้วอะ”

บุษบา : “พูดจาแบบนี้ไม่สมกับเป็นลูกสาวแม่นะ ลูกสาวแม่ต้องมีความอดทน

กอหญ้า ที่ผ่านมาระหว่างเราเข้มแข็งจะตาย อดทนจะตาย มีอุปสรรคอะไรจะเล็กจะใหญ่ เราก็ก้าวผ่านมันมาได้ด้วยกัน อนาคตมันอยู่ในกำมือเราละ ต้องสู้สิ อดทน เข้มแข็ง แล้วลูกก็จะผ่านมันไปได้ เชื่อแม่สิ”

4.4 สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาจากบริบทของละครโทรทัศน์ชุด F4 ทั้งภาคเกาหลีและภาคไทย จะพบว่า บริบทในละครทั้งสองเรื่องนี้มีการสะท้อนภาพของชนชั้นในสังคมที่คล้ายคลึงกันโดยมีตัวละครเป็นภาพสะท้อนชนชั้นเหล่านั้น ได้แก่ ชนชั้นนายทุน ที่มีความร่ำรวยและเป็นทุนใหญ่ของประเทศ รวมทั้งอาจอนุมานได้ว่าเป็นนายทุนผูกขาดที่มีเครือข่ายธุรกิจจำนวนมากและหลากหลายประเภท ทำให้มีอิทธิพลต่อการควบคุมความเป็นไปของเศรษฐกิจและนโยบายในประเทศ และชนชั้นกลาง - ล่าง

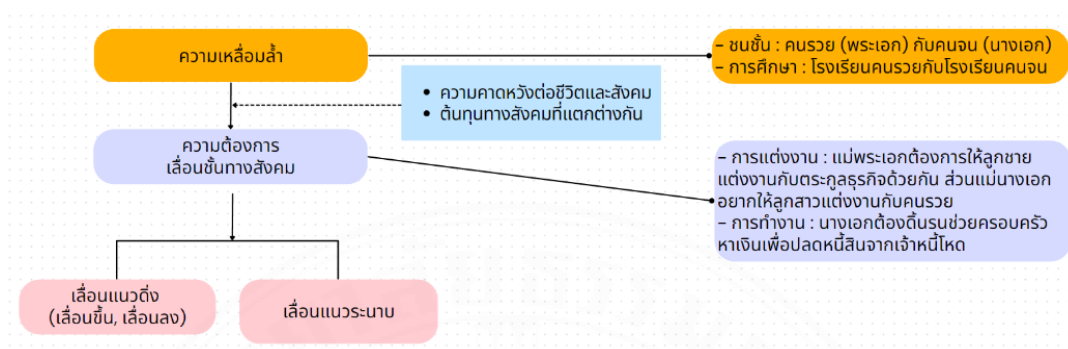
²⁹ สุวัฒน์ ทองธนากุล, “8 อุปนิสัยที่ดีของคนไทย,” ผู้จัดการออนไลน์, 11 กันยายน 2548, <https://mgronline.com/daily/detail/9480000123761>.

ที่เป็นคนยากจน มีรายได้ต่ำ ทำงานใช้แรงงาน ถูกกดขี่จากคนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสูงกว่า และประสบปัญหาหนี้สินครัวเรือนที่ทำให้ขาดโอกาสในสังคม มีการสะท้อนให้เห็นแนวคิดที่คล้ายคลึงกันของครอบครัวนางเอกที่เป็นคนจน ที่หวังใช้โอกาสในการเข้าเรียนที่โรงเรียนคนรวยเป็นบันไดในการหาลูกเขยเศรษฐี หรือการเข้าไปอยู่ในสังคมคนร่ำรวย ซึ่งจะทำให้คุณภาพชีวิตของครอบครัวดีขึ้น ในขณะที่ชนชั้นนายทุนที่เป็นนักธุรกิจกลับใช้การแต่งงานระหว่างทายาทตระกูลใหญ่เป็นช่องทางในการขยายเครือข่ายและโอกาสทางธุรกิจ ที่จะช่วยเพิ่มความมั่งคั่งให้กับตระกูล แต่ทั้งนี้จุดที่แตกต่างกันอยู่คือการวางภูมิหลังและครอบครัวของแต่ละตัว โดยจะพบว่าในภาคเกาหลีจะมีการวางตัวละครกลุ่ม F4 ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างตระกูลกลุ่มนายทุน ตระกูลมาเฟีย ตระกูลประธานาธิบดี และตระกูลศิลปิน ในขณะที่ภาคไทยมีการวางตัวละคร F4 ให้เชื่อมโยงระหว่างตระกูลกลุ่มนายทุน ตระกูลมาเฟีย และตระกูลข้าราชการ

และด้วยปัญหามาตรฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ยากจน ทำให้ครอบครัวนางเอกต้องคว้าโอกาสในการเรียนโรงเรียนคนรวยของนางเอก และเลือกที่จะอดทนต่อการใช้ชีวิตที่ยากลำบากเพื่อแลกกับการอยู่ในสังคมคนรวยและโอกาสที่จะได้ลูกเขยเศรษฐี ซึ่งปัญหาความยากจนในครัวเรือนนี้ เป็นผลจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมและปัจจัยทางสังคมที่ไม่เอื้อให้เกิดการเลื่อนชั้นทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายความมั่งคั่งในสังคมต่ำ จากการที่ตัวละครกลุ่ม F4 เป็นตัวละครที่เป็นทายาทตระกูลร่ำรวยที่มีการสืบทอดมรดกมารุ่นต่อรุ่น ในขณะที่นางเอกเป็นตัวละครที่เกิดมาในครอบครัวยากจนและถูกนายทุนกดขี่อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งยากที่นางเอกและครอบครัวจะสามารถลืมตาอ้าปาก หรือนางเอกหลุดพ้นจากการเป็นคนจนข้ามรุ่น จึงอาจกล่าวได้ว่าการแต่งงานกับคนรวยและการเอาตนเองเข้าไปอยู่ในสังคมคนรวย เป็นหนทางเดียวในการที่จะหลุดพ้นจากการเป็นคนจนและยกสถานะทางสังคมให้สูงขึ้น

จากละครเรื่อง F4 เมื่อนำมาพิจารณาตามกรอบแนวคิดแล้ว สามารถพิจารณาได้ว่าในส่วนของความเหลื่อมล้ำ มีบริบทที่ปรากฏได้แก่ ชนชั้นทางสังคม คนรวยได้แก่พระเอก เพื่อนพระเอก นักเรียนในโรงเรียนคนรวย และครอบครัว ซึ่งมีสายสัมพันธ์กับคนในแวดวงธุรกิจและการเมือง ที่มีการเอื้อผลประโยชน์กัน มีอำนาจในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจของประเทศ มีรูปแบบการใช้ชีวิตแบบไม่ต้องกังวลเรื่องเงิน ต้องการแต่งงานกับคนในระดับเดียวกันหรือสูงกว่าเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจและความมั่งคั่ง คนจนได้แก่ นางเอก เพื่อนสนิทนางเอกและครอบครัว ประสบภาวะกดดันในชีวิตทั้งการเรียน การงาน และครอบครัว ถูกนายทุนกดขี่ ต้องระมัดระวังในการใช้จ่ายอย่างประหยัด และในส่วนของการเลื่อนชั้นทางสังคม ประกอบด้วยการแต่งงาน และการทำงาน โดยการแต่งงานมีทั้งแต่งเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของพระเอกกับทายาท

ตระกูลธุรกิจใหญ่ และความหวังในการแต่งงานเพื่อยกระดับฐานะและคุณภาพชีวิตของครอบครัวนางเอก ส่วนการทำงานคือความพยายามของนางเอกในการทำงานทำเพื่อนำเงินมาปลดหนี้สิน ดังนี้

ภาพที่ 4.25 บทสรุปความเชื่อมโยงระหว่างแผนภาพความเหลื่อมล้ำและการเลื่อนชั้นทางสังคมกับบริบทที่ปรากฏใน F4, สรุปโดยผู้เขียน.

ตารางที่ 4.3 สรุปบริบทความเหลื่อมล้ำและการเลื่อนชั้นทางสังคมของเกาหลีและไทย

บริบท	เกาหลี	ไทย
ความเหลื่อมล้ำ	มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในระดับกลางค่อนข้างต่ำ แต่ชนชั้นกลางมีสัดส่วนรายได้เพียง 37 % ในขณะที่ Top 10 % ถือครองสัดส่วนรายได้ 46 % มีการกระจุกตัวของรายได้ระหว่าง Top 1 % ซึ่งเป็นกลุ่มตระกูลแซบอิลกับ Bottom 99 % ซึ่งเป็นคนทั่วไป โดย Top 1 % ครอบครองความมั่งคั่งและรายได้กว่าครึ่งหนึ่งของความมั่งคั่งและรายได้ประชาชาติ	มีความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้อยู่ในระดับกลาง แต่มีการกระจุกตัวทางรายได้ โดย Top 10 % มีรายได้สูงกว่า Bottom 10 % กว่า 40 เท่า ในขณะที่ความเหลื่อมล้ำทางด้านความมั่งคั่ง ถือว่าอยู่ในระดับสูง โดยกลุ่ม Top 10 % ถือครองความมั่งคั่งสูงกว่ากลุ่ม Bottom 40 % รวมกันกว่า 6 เท่า

ตารางที่ 4.3 สรุปเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำและการเลื่อนชั้นทางสังคมของเกาหลีและไทย (ต่อ)

บริบท	เกาหลี	ไทย
โอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคม	แม้ว่าจะมีความเหลื่อมล้ำทางเพศที่ปรากฏอยู่ แต่ยังมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเลื่อนชั้นทางสังคมในระดับที่ดี (ลำดับที่ 25 จาก 82 ประเทศ) โดยมีปัจจัยด้านสาธารณสุขและการเข้าถึงเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ในขณะที่กลไกคุ้มครองทางสังคมและการจ่ายรายได้อย่างเป็นธรรมยังต้องได้รับการพัฒนา	หากพิจารณาจากรายงานหรือผลการศึกษาจะพบว่าไทยเป็นประเทศที่เอื้อต่อการเลื่อนชั้นทางสังคมในระดับกลาง ๆ (ลำดับที่ 55 จาก 82 ประเทศ) โดยโอกาสในการมีงานทำเป็นปัจจัยที่ไทยทำได้ดีที่สุด ในขณะที่กลไกคุ้มครองทางสังคมและโอกาสในการศึกษายังเป็นปัจจัยที่ต้องได้รับการพัฒนา

ที่มา: สรุปโดยผู้เขียน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาความเหลื่อมล้ำและการเลื่อนชั้นทางสังคมผ่านบริบทในละครโทรทัศน์ชุด F4 จำนวน 2 ภาค ได้แก่ ภาคเกาหลีและภาคไทย ซึ่งถูกนำมาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจาก F4 เป็นละครโทรทัศน์ที่ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนและแนวคิดในการเลื่อนชั้นทางสังคมเพื่อยกระดับสถานะทางสังคมและการหลุดพ้นจากความยากจน โดยถ่ายทอดเรื่องราวและความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครที่มีความแตกต่างกันทั้งชนชั้น สถานะทางเศรษฐกิจ สถานะทางสังคม ทักษะคติในการใช้ชีวิตและการมองโลก โดยบริบทในละครทั้ง 2 ภาค ไม่ได้มีความแตกต่างมากเพราะใช้โครงเรื่องหลักเดียวกันนั่นคือ จากการตุนญี่ปุ่นเรื่อง Hana Yori Dango มีการสะท้อนประเด็นหลักที่สำคัญในเรื่องอย่างความเหลื่อมล้ำทางสังคม เช่น รูปแบบการใช้ชีวิตและแนวคิดการมองโลกของตัวละครที่เป็นตัวแทนของแต่ละชนชั้น เสื้อผ้า รถยนต์ ของใช้ที่แตกต่างกัน และประเด็นแนวคิดการเลื่อนชั้นทางสังคม ซึ่งถูกตอกย้ำผ่านคำพูดของครอบครัวนางเอกทั้งในภาคเกาหลีและภาคไทยที่ต้องการให้นางเอกหาแฟนที่มีฐานะร่ำรวย และการที่นางเอกตัดสินใจถอนเรียนต่อในโรงเรียนคนรวยเพื่อให้จบการศึกษาโดยคาดหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้นหลังเรียนจบ และเพื่อเป็นเกียรติแก่ครอบครัว เป็นต้น แต่ทั้งนี้ ละคร F4 ในภาคเกาหลีและภาคไทยต่างมีรายละเอียดบางอย่างที่ถูกปรับเปลี่ยนไปซึ่งเป็นผลจาก localization หรือความพยายามทำให้เป็นเกาหลี/เป็นไทย เช่น ทักษะการร่ำรวยมาลัยของกวินในภาคไทยกับทักษะการปั่นเครื่องปั่นดินเผาของโซอิจองในภาคเกาหลี บทบาทของกอฮงญาและกิมจันตีในความเป็นลูกที่ถูกพ่อแม่ฝากความคาดหวังซึ่งกอฮงญาไม่ต่อต้านพ่อแม่และเชื่อในความอดทนเพื่อฝ่าฟันอุปสรรคในโรงเรียน ในขณะที่กิมจันตีมีการต่อต้านพ่อแม่ในเรื่องของการเข้าเรียนที่โรงเรียนคนรวย การศึกษาละครโทรทัศน์ชุด F4 จึงช่วยให้เห็นถึงแนวคิดความเหลื่อมล้ำและการเลื่อนชั้นทางสังคม

ไม่เพียงเท่านั้น บริบทในละครยังสะท้อนบริบททางสังคมของทั้ง 2 ประเทศด้วย โดยพบว่าในบริบททางสังคมของทั้งในไทยและเกาหลี ความเหลื่อมล้ำทางสังคมซ่อนตัวอยู่จากการกระจุกตัวของความมั่งคั่งในไทยที่สูง การกระจายตัวของทรัพยากรและโอกาสที่ไม่เท่าเทียม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยที่ต่ำกว่าเกาหลี หรือแม้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเกาหลีที่ก้าวกระโดดแต่เกิดขึ้นจากคนเพียงกลุ่มเดียวที่ทำให้เกิดการกระจุกตัวของความมั่งคั่งซึ่งผลจากความเหลื่อมล้ำในสังคมส่งผลให้ประชาชนในประเทศเริ่มหมดความหวังต่ออนาคตและเกลียดชังประเทศของตนเองทั้งในไทยและเกาหลี โดยในเกาหลีได้เกิดกระแส Hell Joseon ที่คนรุ่นใหม่ในเกาหลี ในช่วงประธานาธิบดีปาร์คคินฮย จากแรงกดดันในการเรียน การทำงาน และ

ความคาดหวังจากครอบครัว ซึ่งแรงกดดันเหล่านี้เป็นผลจากการแข่งขันที่สูงในเกาหลี ในขณะที่ชนชั้นกลางและรากหญ้าในเกาหลีต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอด แต่คนรวยกลับมีอิทธิพลในการเข้าถึงโอกาสทางสังคมต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย เช่น การใช้ผลประโยชน์จากตำแหน่งทางการเมือง พรรคพวกทางการเมืองหรือทางธุรกิจ ทรัพย์สินเงินทอง เป็นต้น ในขณะเดียวกันด้วยสังคมเกาหลีที่มีความเป็นอนุรักษนิยมสูงและมีความอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่างในสังคมต่ำเนื่องจากเกาหลีซึ่งเป็นสังคมเอเชียที่ให้ความสำคัญกับความกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน (Harmony) ทั้งยังมีแนวคิดขงจื้อที่เข้มข้นที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดชายเป็นใหญ่ จึงนำไปสู่การสร้างแรงกดดันต่อเพศหญิง LGBTQ+ และเพศอื่นในสังคม ปัจจัยเหล่านี้เองยิ่งทำให้คนเกาหลีสิ้นหวังต่ออนาคตและอยากย้ายออกจากรุ่นนี้ หรือ Tal Jo เพื่อแสวงหาโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้นที่จะนำไปสู่การเลื่อนชั้นทางสังคมต่อไป

นอกจากเกาหลีแล้ว ประเทศไทยเองยังมีปรากฏการณ์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันที่คนรุ่นใหม่ในสังคมสิ้นหวังกับอนาคตของตนเองและของประเทศ โดยเริ่มจากแรงกดดันในการเรียนการทำงาน และการสร้างครอบครัว รวมไปถึงจนถึงการเอื้อผลประโยชน์ให้กับนายทุนซึ่งเป็นคนรวยในสังคมและเป็นผู้ที่มีช่องทางในการเข้าถึงโอกาสทางสังคมมากกว่าคนทั่วไปในสังคม แม้จะมีการต่อต้านกลุ่มนายทุนโดยคนรุ่นใหม่ที่มีการคว่ำบาตรไม่บริโภคสินค้าของนายทุน ซึ่งบริบทในการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มนายทุนยังปรากฏในเกาหลีด้วยเช่นกัน จากการที่กลุ่มแซบฮอลได้รับการอำนวยความสะดวกจากรัฐ รวมไปถึงจนถึงการใช้เส้นสายนักการเมืองเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ สิ่งเหล่านี้เองเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมยังปรากฏอยู่ และโอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมเป็นไปได้ยากขึ้น จึงไม่น่าแปลกใจที่ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นฐานจะเกิดขึ้นในสังคมไทยด้วยเช่นกัน ทั้งที่แม้ว่าคนไทยจะมีการย้ายถิ่นฐานออกไปต่างประเทศมาโดยตลอดและส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นฐานเพื่อแต่งงานหรือการทำงาน แต่ในปัจจุบัน การย้ายถิ่นฐานไปต่างประเทศกลายเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มของคนรุ่นใหม่ ในปี พ.ศ. 2563 ที่มีการตั้งกลุ่มในเฟซบุ๊กเพื่อเป็นพื้นที่แบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์ในการย้ายถิ่นฐานไปต่างประเทศเพื่อแสวงหาโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งนอกจาก ประเทศเกาหลีและไทยที่เป็นกรณีศึกษาผ่านบริบทในละครโทรทัศน์ชุด F4 แล้ว ประเทศอื่น ๆ โลกล้วนประสบเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันทั้งจากกรณีที่เกิดขึ้นในซิลี ที่ประสบปัญหาเงินเฟ้อรุนแรง รวมทั้งเหตุการณ์การประท้วงในตูนีเซีย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์อาหรับสปริงในช่วงทศวรรษที่ 2010 จากการใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่

แนวคิดเสรีนิยมใหม่ในทางเศรษฐกิจ เป็นแนวคิดและตัวแบบที่หลายประเทศนำไปปรับใช้เพื่อเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังตัวอย่างที่ได้ยกไปในบทที่ 3 ได้แก่ ประเทศชิลี และประเทศตูนีเซีย โดยเจ้าของแนวคิดเสรีนิยมใหม่คือสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี พ.ศ. 2551 ที่เกิดวิกฤต

แฮมเบอร์เกอร์ซึ่งเป็นผลจากภาวะหนี้เสียในกลุ่มซับไพรม์ และแนวคิดเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ได้สร้างผลกระทบอย่างมหาศาลต่อระบบเศรษฐกิจโลก ทั้งการยึดบ้าน เกิดหนี้เสียจำนวนมหาศาลในระบบเศรษฐกิจ เกิดการถอนการลงทุนในต่างประเทศขึ้น การเลิกจ้างงานแรงงาน ตลาดหุ้นได้รับผลกระทบ เช่น ตลาดหุ้นในเกาหลี เยอรมนี ฝรั่งเศส ทั้งเหตุการณ์ในชิลี ตุรกี และวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ได้นำไปสู่การตั้งคำถามต่อนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ว่าจะช่วยสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจริงหรือไม่? ในเมื่อมีกรณีศึกษาจำนวนมากที่สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของเสรีนิยมใหม่ นอกจากนี้ผลจากความล้มเหลวนั้นยังเพิ่มช่องว่างความเหลื่อมล้ำให้สูงขึ้น

ความเหลื่อมล้ำในสังคม ถูกมองว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนจนและคนรวยมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน ภายหลังเหตุการณ์วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ ความเหลื่อมล้ำยิ่งถ่างกว้างมากยิ่งขึ้น ความเหลื่อมล้ำสามารถสะท้อนผ่านได้ทั้งความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่ง ในปี พ.ศ. 2564 ความมั่งคั่งประชาชาติสูงกว่ารายได้ประชาชาติถึง 6 เท่า นั้นหมายความว่าแนวโน้มว่าการแบ่งสัดส่วนรายได้ระหว่างรายได้จากทุนและรายได้จากแรงงานยังคงมีความไม่เท่าเทียมกัน ในขณะที่รายได้จากทุนพัฒนาองเงยอย่างไม่หยุดยั้ง รายได้จากแรงงานกลับแทบจะไม่เพิ่มขึ้น และภายหลังจากวิกฤตแม้รายได้ของคนที่รวยที่สุดในโลกจะลดลงบ้างจนความเหลื่อมล้ำทางรายได้จะหดแคบลง แต่ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งกลับไม่ลดลงเลย จึงอาจกล่าวได้ว่าการสะสมความมั่งคั่งยังคงดำเนินต่อไป และยังทำให้ความเหลื่อมล้ำยิ่งรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ในมุมมองของความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และความมั่งคั่งแล้ว ความเหลื่อมล้ำทางด้านสิ่งแวดล้อมอย่างการปล่อยคาร์บอนยังส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในระดับโลกเพิ่มสูงขึ้น โดยจะพบว่าในบางประเทศที่แม้มีปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนที่ต่ำ แต่อาจได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติธรรมชาติที่เป็นผลจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพอากาศได้ และส่งผลให้ GDP ต่อหัวลดลง ซึ่งการที่ GDP ต่อหัวลดลงย่อมส่งผลต่อประเทศที่ยากจนมากกว่าประเทศร่ำรวย และจะยิ่งตอกย้ำสภาพความรุนแรงของความเหลื่อมล้ำให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

จากความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคม ได้นำไปสู่แนวคิดในการเลื่อนชั้นทางสังคม โดยบริบทจริงที่ปรากฏในสังคมจากทั้งที่เกิดขึ้นในเกาหลีและไทย โดยพบว่าแนวคิดการยอมแพ้ต่อโชคชะตาและอนาคตของตัวเอง นำไปสู่การย้ายหนีออกจากประเทศเพื่อแสวงหาโอกาสในชีวิตที่ดีกว่า อย่างไรก็ตามการย้ายถิ่นฐานได้ปรากฏมาตลอดจากสถิติการย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำในต่างประเทศ แต่จุดที่แตกต่างกันคือในปัจจุบันคนเริ่มประสบกับความยากลำบากจากเศรษฐกิจที่ถดถอยและภาวะเงินเฟ้อจนยากที่จะปลดหนี้สินได้ในเวลาอันสั้นและยากที่จะล้มตาอำปากสร้างเนื้อสร้างตัวและมีชีวิตที่ดีเทียบเท่ากับคนรุ่นพ่อแม่ ซึ่งเมื่อเทียบกับบริบทที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ชุด F4 จะพบว่า

แนวคิดของตัวละครในการยกระดับฐานะของตนเองคือการเข้าไปอยู่ในสังคมที่มีแต่คนรวยและใช้โอกาสนี้ในการหาแฟนที่มีฐานะร่ำรวย ซึ่งเป็นแนวคิดที่พบได้ทั่วไปทั้งในไทยและเกาหลี แต่อย่างไรก็ดีโดยทั่วไปแล้วทนายทระกูลใหญ่ที่ร่ำรวยมักจะแต่งงานกับคนในแวดวงเดียวกันหรือแวดวงนักการเมือง หรืออย่างน้อยแวดวงบันเทิง เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจที่จะเกิดขึ้น ดังที่ปรากฏในละครที่แม่พระเอกพยายามจับคู่พระเอกกับทนายทระกูลธุรกิจชื่อดังเพื่อขยายอิทธิพลทางธุรกิจ เราจะพบว่าในการแต่งงานระหว่างตระกูลธุรกิจหรือตระกูลนักการเมือง จะนำมาซึ่งผลตอบแทนผิดปกติของบริษัท นอกจากนี้ การแต่งงานยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการขยายอำนาจและเพิ่มพูนความมั่งคั่งมากกว่าเป็นสัญลักษณ์ของความรักที่แท้จริง เช่นในสังคมเกาหลีที่มีการแต่งงานระหว่างตระกูลแซบโอลิมหรือแม้กระทั่งในไทยเองที่ทนายทระกูลธุรกิจนายทุนแต่งงานกันโดยมีนักการเมืองเป็นสักขีพยานในการแต่งงาน ซึ่งแสดงออกให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างนักธุรกิจและนักการเมือง ดังนั้น การกระจายความมั่งคั่งในสังคมผ่านการแต่งงานข้ามชนชั้นจึงเป็นเรื่องยากที่จะเกิดขึ้น หากไม่ใช่ในละคร ชนชั้นกลางและคนจนหลายคนจึงเลือกที่จะเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนผ่านการแต่งงานกับชาวต่างชาติจนถูกเรียกว่า “เมียฝรั่ง” แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่าการแต่งงานกับชาวต่างชาติจะถูกมองว่าเป็นโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและเป็นวิธีในการแสวงหาโอกาสที่ดีในชีวิต แต่ไม่ใช่ทุกคนที่เป็น “เมียฝรั่ง” แล้วจะได้รับโอกาสที่ดี หลายกรณีที่แต่งงานแล้วแม้จะปลดหนี้สินไปได้แต่คุณภาพชีวิตและฐานะทางเศรษฐกิจยังคงเท่าเดิม ดีขึ้นเล็กน้อย หรืออาจแย่กว่าเดิมจากการประสบกับปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวแทน

ละครโทรทัศน์ชุด F4 ไม่เพียงเป็นสื่อที่ช่วยสร้างภาพรักโรแมนติกในวัยรุ่น รักข้ามชนชั้นสร้างภาพชวนฝัน นำหลงใหลให้กับเด็กสาวเท่านั้น แต่ละครโทรทัศน์ชุดนี้ยังสะท้อนภาพของความเหลื่อมล้ำและแนวคิดในการเลื่อนชั้นทางสังคมให้กับผู้ชมได้อย่างแนบเนียน โดยที่ผู้ชมไม่เคลือบแคลงหรือตั้งคำถามต่อความเหลื่อมล้ำเหล่านั้น อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นบริบทความเหลื่อมล้ำในสังคมรวมทั้งการศรัทธาต่อทุนของชนชั้นกลางและคนจน ซึ่งเป็นบริบทที่ปรากฏได้โดยทั่วไปไม่เพียงแคในไทยหรือในเกาหลีเท่านั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงเลือกหยิบละครโทรทัศน์ชุด F4 เพื่อชี้ให้เห็นและตั้งข้อสังเกตต่อความเหลื่อมล้ำที่ปรากฏในละครกับบริบทจริงในสังคมปัจจุบันที่นายทุนขยายอิทธิพลทางธุรกิจจนเข้าใกล้ภาวะผูกขาดมากขึ้น ๆ เกิดการสะสมความมั่งคั่งผ่านทุน ในขณะที่คนจนและชนชั้นกลางเป็นฟันเฟืองให้กับนายทุนเหล่านั้นไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ซึ่งไม่ว่าจะเพิ่มเงินเดือนให้สูงขึ้นแต่ก็ไม่ช่วยให้เพิ่มความสามารถในการสะสมความมั่งคั่งได้เทียบเท่ากับนายทุน และต่อให้พยายามคว่ำบาตรหรือต่อสู้นายทุนในรูปแบบใด แต่ด้วยสายสัมพันธ์ที่แนบแน่นอย่างตัดไม่ขาด

แยกไม่ออกระหว่างนายทุนและนักการเมือง อีกทั้งสภาพที่เข้าใกล้ภาวะผูกขาดทางธุรกิจ การต่อสู้กัน จึงต้องใช้พลังมหาศาลกว่าการต่อสู้โดยลำพังเพียงคน ๆ เดียวหรือกลุ่มเดียว

กล่าวโดยสรุปคือ ขนาดเศรษฐกิจของแต่ละประเทศไม่ใช่ปัจจัยที่จะบ่งชี้ได้ว่าสังคมนั้น มีความเหลื่อมล้ำหรือไม่ แต่เป็นปริมาณการขยายตัวของเศรษฐกิจ การกระจายความมั่งคั่ง และการเจริญเติบโตของขนาดประชากรในแต่ละประเทศนั้นเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงระดับความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น และปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมนอกจากช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ในทางประวัติศาสตร์และภาวะเงินเฟ้อที่คนรุ่นใหม่จะหาเงินได้อย่างยากลำบากมากขึ้นเพื่อสร้างเนื้อ สร้างตัวแล้ว ยังมีประเด็นในเรื่องของการกระจายความมั่งคั่ง การสร้างโอกาสและความเท่าเทียม โดยรัฐ โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่ไม่ทั่วถึงอีกด้วย ซึ่งต่อมาความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ได้พัฒนามาเป็น ความรุนแรงเชิงโครงสร้างจนยากที่รัฐจะจัดการด้วยตนเอง เมื่อไม่สามารถแก้ไขได้โดยเร็วจึงทำให้ คนเกิดความท้อแท้ต่อสังคมและระบบจึงนำไปสู่แนวคิดการเลื่อนชั้นทางสังคมซึ่งมีทั้งผ่านการศึกษา ระดับสูง การย้ายถิ่นฐาน และการแต่งงาน ซึ่งเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในสังคมไม่ใช่แค่ที่ไทย หรือเกาหลี แต่เกิดขึ้นทั่วโลกและเกิดขึ้นมานานแล้วเพียงแต่รายละเอียดปลีกย่อยและแนวคิดของคนแต่ละรุ่นนั้นแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม รายงานการเลื่อนชั้นทางสังคม โดย World Economic Forum ได้เสนอให้รัฐจัดสวัสดิการด้านการศึกษา เพื่อช่วยให้คนเข้าถึงการศึกษาได้โดยง่ายและ กว้างขวางซึ่งจะช่วยให้การเลื่อนชั้นทางสังคมเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

และจากวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ชุด F4 ในภาคเกาหลี และภาคไทย ที่ต้องการศึกษา (1) บริบททางสังคมด้านความเหลื่อมล้ำและการเลื่อนชั้นทางสังคม และ (2) บริบททางสังคมด้านความเหลื่อมล้ำและการเลื่อนชั้นทางสังคมที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ ชุด F4 ทั้งภาคเกาหลีและภาคไทย เพื่อตอบคำถามว่า บริบทความเหลื่อมล้ำและการเลื่อนชั้น ทางสังคมเป็นอย่างไร? และเนื้อหาในละครโทรทัศน์ชุด F4 ทั้งภาคเกาหลี (รักฉบับใหม่หัวใจสีดวง) และภาคไทย (หัวใจรักสีดวงดาว) สะท้อนความเหลื่อมล้ำและแนวคิดการเลื่อนชั้นทางสังคมของ เกาหลีและไทยอย่างไร? ทำให้ได้ข้อค้นพบที่ว่าละครโทรทัศน์ทั้ง 2 ภาคนี้ มีการสอดแทรกบริบท ทางสังคมที่สะท้อนภาพความเหลื่อมล้ำในสังคม การแบ่งแยกชนชั้น ซึ่งสะท้อนผ่านตัวละครกลุ่ม F4 และครอบครัวในฐานะภาพแทนของคนรวย กับครอบครัวของนางเอก รวมทั้งเพื่อนนางเอกด้วยที่ต้อง ทำงานพิเศษที่ร้านไอ้จิ้งในภาคเกาหลี และร้านดอกไม้ในภาคไทย ในฐานะภาพแทนของคนจน หรือจากที่แม่พระเอกมาที่บ้านของนางเอกเพื่อขอให้นางเอกเลิกยุ่งกับพระเอกโดยเสนอเงินให้ พร้อมพูดเหยียดหยามครอบครัวนางเอกว่าเป็นวัชพืช ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของงานศึกษาของ ชนารัตน์ ยิ้มแจ้ง และพรทิพย์ เย็นจะบก ที่ใช้ละครโทรทัศน์ชุด F4 ภาคเกาหลีมาเป็นกรณีศึกษา การศึกษาวัฒนธรรม โดยพบว่าการถ่ายทอดภาพความเหลื่อมล้ำทางสังคม การใช้ชีวิตของคนจน

ที่ดิ้นรนเอาชีวิตรอดและการใช้ชีวิตของคนรวยที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจ ในฐานะภาพแทนของวัฒนธรรมเกาหลี นอกจากนี้ยังมีแนวคิดในการใช้ชีวิตของคนจนที่สวนทางกับคนรวย ที่คนจนจะให้ความสำคัญกับเงินและการหาโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะที่คนรวยจะให้ความสำคัญกับการขยายทุน โดยเฉพาะทุนทางเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม และทุนทางสังคม และแนวคิดการเลื่อนชั้นทางสังคมผ่านการแต่งงานที่คนจนแต่งงานเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจในขณะที่คนรวย แต่งงานด้วยเหตุผลทางธุรกิจ ซึ่งสะท้อนผ่านแนวคิดและบทสนทนาของแม่นางเอกที่ต้องการให้นางเอกแต่งงานกับลูกคนรวยเพื่อยกระดับฐานะครอบครัวให้อยู่ดีกินดีขึ้น ในขณะที่ครอบครัวพระเอกต้องการให้พระเอกแต่งงานกับทายาทตระกูลธุรกิจขนาดใหญ่เพื่อขยายขนาดธุรกิจ ซึ่งวิธีการแต่งงานนี้สอดคล้องกับที่ สุรพงษ์ ได้กล่าวไว้ว่าเป็นวิธีหนึ่งในการเลื่อนชั้นทางสังคม ในรูปแบบเคลื่อนสูงขึ้นและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในฐานะอย่างชัดเจน

ท้ายที่สุดแล้ว ละครโทรทัศน์ชุด F4 นอกจากจะทำหน้าที่สะท้อนภาพความเหลื่อมล้ำและแนวคิดการเลื่อนชั้นทางสังคมทั้งในเกาหลีและไทยไว้ในละครได้อย่างแนบเนียนดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น F4 ยังได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการผลิตซ้ำและสร้างความชอบธรรมให้กับความเหลื่อมล้ำและแนวคิดการแต่งงานกับคนรวยเพื่อเลื่อนชั้นทางสังคมผ่านเนื้อเรื่องประเภทความรัก ตลกขบขัน (rom-com) ซึ่งกลายเป็นการลดทอนความรุนแรงของเนื้อหา อาจทำให้ผู้ชมเชื่อได้ว่าความเหลื่อมล้ำ การกดขี่ทางชนชั้น และความรุนแรงเป็นเรื่องธรรมดาสามัญทั่วไป สามารถเกิดขึ้นได้และเป็นเรื่องตลกขบขันที่สามารถนำมาหยอกล้อหรือเล่นตลกได้ ไม่กระตุ้นผู้ชมให้เกิดการคิดวิเคราะห์หรือการตระหนักรู้ในเรื่องของความเหลื่อมล้ำและความรุนแรงว่าแท้จริงแล้วความเหลื่อมล้ำแบบสุดโต่งและการกดขี่ทางชนชั้นจะทำให้ไม่เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Mobility) หรือไม่ว่าคนจนจะต่อสู้ดิ้นรนเพียงใดก็ไม่มีวันเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรได้เท่ากับที่คนรวยหรือชนชั้นนำทางสังคมได้รับ สุดท้ายแล้วความเหลื่อมล้ำและการกดขี่ทางชนชั้นจะกลายเป็นเครื่องมือในการสร้างผลงานด้านการกุศลของคนรวยต่อไป แต่ไม่เกิดการแก้ไขปัญหายั่งยืนและการเป็นวงจรสืบทอดความเหลื่อมล้ำต่อไป ประกอบกับเมื่อพิจารณาจากผู้ชมกลุ่มเป้าหมายอย่างวัยรุ่นตอนต้นไปจนถึงวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อและมีแนวโน้มที่จะได้รับอิทธิพลจากสื่อและละครที่นำไปสู่การเลียนแบบพฤติกรรมจากสังคม หรือไอดอล นักร้อง นักแสดงที่ชื่นชอบ ประกอบกับเป็นวัยที่เรียนรู้พฤติกรรมจากการเข้าสังคมกับคนวัยเดียวกัน จึงมีแนวโน้มที่ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายจะซึมซับแนวคิดต่าง ๆ จากการรับชมละครแบบไม่ทันรู้ตัว และให้ความสำคัญกับแนวคิดการแต่งงานเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจมากกว่าที่จะสนใจการศึกษา เพราะประเด็นด้านการศึกษาไม่ได้ถูกกล่าวถึงและให้น้ำหนักจากละครมากเท่าความจน-ความรวยและความรักข้ามชนชั้น มีเพียงการกล่าวถึงบริบทในละครที่เป็นนักเรียนและโรงเรียน อีกทั้งตัวละครใช้โอกาส

ในการศึกษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงคนรวยและหาแผนที่มีฐานะและมาจากตระกูลดี ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบและยอมรับแนวคิดดังกล่าวที่จะกลายเป็นการให้ความชอบธรรมต่อระบบและโครงสร้างที่ไม่เท่าเทียมต่อไป ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การกดขี่ทางชนชั้นกลายเป็นเรื่องธรรมดาที่ยอมรับได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาลายชั้นที่ได้อ้างอิงไป ได้แก่ การศึกษาการซึมซับค่านิยมและการเลียนแบบวัฒนธรรมเกาหลีของวนิดา ฉัตรสกุลไพรัช การศึกษาโครงสร้างการเล่าเรื่องความรักของอัญมณี ภักดีมवलชน และคมสัน รัตนะสีมากุล และการสำรวจพฤติกรรมเลียนแบบของวัยรุ่นในอินโดนีเซียจากอิทธิพลสื่อเกาหลี ของ Dita Kusumasari รวมทั้งทฤษฎีการเลียนแบบของ แบนดูรา ที่จัดให้ละครโทรทัศน์เป็นการเรียนรู้ในรูปแบบสัญลักษณ์ ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และยังเป็นเครื่องมือฝึกฝนในการเข้าถึงสังคมและการใช้ชีวิต และแนวคิดที่ผู้ชมได้รับจากละครหรือสื่ออาจดำรงอยู่ในสังคมไปอีกอย่างน้อย 50-60 ปี จนท้ายที่สุดความรุนแรงเชิงโครงสร้างเหล่านี้จะยังคงดำรงอยู่โดยไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง และความเหลื่อมล้ำอาจดำรงอยู่ในรูปแบบที่พิถีพิถันไม่ได้คาดหวังให้เป็นเช่นนั้นด้วย

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- พิเกิตติ, โทมัส, *ทุนนิยมในศตวรรษที่ 21 : Capital in the Twenty-First Century*. แปลโดย
นรินทร์ องค์กรินทร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2563.
- [ศิณีย์ สังข์ศรีศรี?]. บทที่ 6 วิฤตค่าเงินบาทแข็ง ปัญหาซับไพร์มสหรัฐฯ และวิฤตแฮมเบอร์เกอร์
ธุรกิจระหว่างประเทศกับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบ, 300-330. ม.ป.ท.: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.
- [สุรพงษ์ ลือทองจักร?]. บทที่ 14 การจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization) *หลักมานุษยวิทยา
และหลักสังคมวิทยา*, 243-265. ม.ป.ท.: ม.ป.พ., ม.ป.ป.

บทความวารสารออนไลน์

- กรกรัณย์ ชีวะตระกูลพงษ์ และ สมประวิณ มั่นประเสริฐ. “ผลกระทบต่อวิฤตการณ์ซับไพร์มต่อ
ประเทศไทย.” *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์* 30, ฉ. 117 – 118 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2551): 1-
23, https://cbsreview.cbs.chula.ac.th/Article/Download_Article.aspx?c=1 &file=YRbef0K3ST8%3D.
- กรณ์ภัทสรณ์ ไชกิจภิญโญ, มนตรี ศรีราชเลา, และ ปานใจ จิรวัชรเดช. “การเปลี่ยนแปลงทาง
เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ ในจังหวัด
นครราชสีมา.” *วารสารสมาคมนักวิจัย* 22, ฉ. 1 (มกราคม-เมษายน 2560): 114-123,
http://www.ar.or.th/ImageData/Magazine/10045/DL_10309.pdf?t=636580948130220192.

- นันทิกานต์ เหมือนจันทร์, กนกพร นุ่มทอง. “การศึกษาเปรียบเทียบละครโทรทัศน์ “รักใสใสหัวใจสีดวง” เวอร์ชันใต้หวัน ค.ศ. 2001 เวอร์ชันจีนแผ่นดินใหญ่ ค.ศ. 2009 และ 2018.” *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์* 12, ฉ. 2 (2562): 73-76, <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CSJ/article/download/231631/157912/781310>. ปณิ ฐั ศร์ ปทุมวัฒน์. “The Sub-Prime Mortgage Crisis วิฤตเศรษฐกิจแห่งสหรัฐอเมริกา ตอน วิฤตการณ์การเงิน เศรษฐกิจครั้งใหญ่แห่งศตวรรษที่ 21.” *จุลนิติ* 6, ฉ. 2 (มีนาคม-เมษายน 2552): 131 – 145, https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/13win/win8.pdf.
- “บัญชีกระแสการโอนประชาชาติกับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย.” เอกสารสัมมนาวิชาการสายงานสังคม ประจำปี 2564 “บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ (National Transfer Accounts: NTA) กับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย ณ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 21 ธันวาคม 2564. 10-15, https://www.nesdc.go.th/more_news.php?cid=938&filename=social.
- ปราณปริยา กำจัดภัย และ สมสุข หินวิมาน. “การถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทยที่ริเริ่มจาก ซีรีส์เกาหลี กรณีศึกษา เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว.” *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม* 8, ฉ. 2 (16) (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563): 88-101, <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/246556/167080>.
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. “ทุนกับการแต่งงาน.” *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา* 3, ฉ. 2: 31-54, <https://dspace.lib.buu.ac.th/bitstream/1234567890/3247/1/bpe3n2p31-54.pdf>.
- วนิดา ฉัตรสกุลไพรัช. “ผลการชมละครโทรทัศน์เกาหลีกับการซึมซับค่านิยม และการเลียนแบบวัฒนธรรมเกาหลี.” *วารสารปัญญาวิวัฒน์* 6, ฉ. 1 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2557): 175-185. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/24585>.
- สมชัย จิตสุชน. *ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบาย และแนวทางขับเคลื่อนนโยบายสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. อ้างถึงใน ภูริวัจน์ ภูณยุฒิปรีดา. “ความเหลื่อมล้ำ : แนวคิด สถานการณ์ในประเทศไทย และแนวทางแก้ไข.” วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์* 1, ฉ. 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561): 35-43. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/255805>.

อัญมณี รักดีมวชน และ คมสัน รัตนะสีมากุล. “การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องภาพความรักของวัยรุ่นที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง I hate you, I love you.” *วารสารการสื่อสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่* 1, ฉ. 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2561): 43-67, <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CRRUJC/article/download/176982/126131/>.

วิทยานิพนธ์

ชนารัตน์ ยิ้มแฉ่ง. “การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเกาหลีผ่านซีรีส์เกาหลี.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2557. <https://dric.nrct.go.th/Search/ShowFulltext/2/277502>.

พลอยพรรณ มาคะผล. “ละครโรแมนติกกับการถ่ายโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์ไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5607030300_3069_2779.pdf

มยุรา ไกรกริ่ง. “ศึกษาชีวิตการสมรสของผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ.” สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2556. https://ir.swu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/4116/2/Mayura_K.pdf.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กนกวรรณ มากเมฆ. “‘ไทย’ ติดอันดับ 11 ของโลก ประเทศเหมาะใช้ชีวิตหลังเกษียณ เหตุค่าครองชีพถูก ผู้คนเป็นมิตร.” *workpoint today*. 8 มกราคม 2565. <https://workpointtoday.com/thailand-11th-best-place-to-retire/>.

กรกิจ ดิษฐาน. “Crypto กำลังตามรอยฟองสบู่ Dot-com หรือเปล่า?.” *posttoday*. 18 พฤษภาคม 2564. <https://www.posttoday.com/world/653176>.

กรมการกงสุล. *จำนวนคนไทยในต่างประเทศ ปี 2564 (สถานะข้อมูล ณ วันที่ 21 ธันวาคม 2564)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ, 2564. <https://consular.mfa.go.th/th/publicservice/จำนวนคนไทยในต่างประเทศ-ปี-2564-สถานะข้อมูล-ณ-วันที่-21-ธันวาคม-2564?cate=5ddcafdb615f3b0bcb7cab84>.

- “กรมจิตฯ พบปี 63 ฆ่าตัวตายได้ระดับขึ้น.” Hfocus. 3 กุมภาพันธ์ 2564.
<https://www.hfocus.org/content/2021/02/20996>.
- กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม. *ดัชนีความก้าวหน้าของคน ประจำปี 2563*. ม.ป.ท.: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564. https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11971&filename=social.
- กานต์ธีรา ภูริวิกรัย. “ถ้าโลกวนวายแบบนี้แล้วจะมีลูกไปทำไม? : มองครอบครัวรุ่นใหม่ เมื่อ ‘ลูก’ ไม่ใช่คำตอบของคน Gen Y.” the101.world. 17 เมษายน 2563.
<https://www.the101.world/gen-y-no-child/>.
- ก้าวหน้า พงศ์พิพัฒน์. “ย้ายประเทศกันเถอะ : คุยกับผู้ก่อตั้งกลุ่มคนอยากย้ายถิ่นที่มีคนร่วมเกือบ 6 แสนคนภายใน 3 วัน.” บีบีซีไทย. 3 พฤษภาคม 2564. <https://www.bbc.com/thai/thailand-56973078>.
- “เขาบอกว่าเกาหลีใต้ไม่มีเกย์” ปีตาริปปิไย แอนไทเฟม โฮโมโฟเบีย อคติทางเพศในประเทศพัฒนาแล้ว.” The momentum. 19 กรกฎาคม 2565. <https://themomentum.co/gender-southkorea-homophobia/>.
- “คนไทยกับการทำบุญ.” ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2565.
<https://bangkokpoll.bu.ac.th/poll/result/poll297.php?pollID=106>.
- “เจ้าสัววิชัย : ประมวลภาพบุคคลสำคัญ และทีมเลสเตอร์ ซิตี้ ร่วมพิธีศพประธานสโมสรฯ.” บีบีซีไทย. 4 พฤศจิกายน 2561. <https://www.bbc.com/thai/thailand-46087928>.
- ฉัตร คำแสง. “รัฐสวัสดิการ: ของข้าราชการ vs ของประชาชน.” the101.world. 30 พฤษภาคม 2565. <https://www.the101.world/bureaucratic-state-welfare/>.
- ธิพร สิงห์ลอ. “SDG Vocab | 32 – Inequality – ความไม่เท่าเทียม/ความเหลื่อมล้ำ.” Sdgmovement. ปรับปรุงเมื่อ 3 มกราคม 2565. <https://www.sdgmovement.com/2021/07/13/sdg-vocab-32-inequality/>.
- “ทฤษฎี 4 ช้อน ทอง-เงิน-ทองแดง-ดิน ความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นในเกาหลีใต้ ที่คนไทยมองข้าม.” มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระราชูปถัมภ์. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565.
<https://home.maefahluang.org/17703412/kr>.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. *ยอดคงค้างเงินรับฝากแยกตามขนาดและอายุของเงินฝากของธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ 1*. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565.
https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/ReportPage.aspx?reportID=188&language=th.

- นันท์ชนก วงษ์สมุทร. “มีเขยฝรั่ง ไข่ตกถึงข้าวสารเสมอ.” ปีปี่ไทย. 17 กันยายน 2560.
<https://www.bbc.com/thai/thailand-41252033>.
- “นโยบายการเงิน.” ธนาคารแห่งประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2565.
<https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Pages/OverviewInflation.aspx>.
- เนื้อแพรว เล็กเฟื่องฟู และคณะ. “เจาะลึกความเหลื่อมล้ำตลอดสามทศวรรษของประเทศไทย: ตอนที่ 1 หลากมิติของความเหลื่อมล้ำ.” สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. 15 กรกฎาคม 2563. <https://www.pier.or.th/abridged/2020/17/>.
- ปกป้อง จันวิทย์ และ สุนทร ตันมันทอง. โรงเรียนทางเลือกกับทางเลือกในการศึกษาของประชาชน. เอกสารประกอบการนำเสนอในงานสัมมนาประจำปี 2554 ยกเครื่องการศึกษาไทย :สู่ การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ บี โรงแรมเซ็นทารา แกรนด์และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์, 15 กุมภาพันธ์ 2555. http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2012/10/SEC_4.2.pdf.
- ปริตตา หวังเกียรติ. การเลื่อนชั้นทางสังคมข้ามรุ่นของคนจนเมือง ในกรุงเทพมหานคร. เอกสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2564, ไทย, 2564. https://rsucon.rsu.ac.th/files/proceedings/nationalsoc2021/1802_20210511144937.pdf.
- “เปิดอาณาจักรค้าปลีก 2 เจ้าสัว ‘ธนินท์-เจริญ’.” ฐานเศรษฐกิจ. 15 พฤศจิกายน 2563. <https://www.thansettakij.com/business/456860>.
- “ผลพวงวิกฤตมะกันสู่แดนกิมจิ ปัจจัยลบสั่นคลอนแบงก์เกาหลี.” มติชนออนไลน์. 15 ตุลาคม 2551. <https://mgronline.com/mutualfund/detail/9510000122284>.
- “ผลวิจัยชี้ สาวอีสานแต่งงานกันฝรั่งหลายเหตุผล ไม่ใช่เพราะเงินเท่านั้น.” workpoint today. 26 ธันวาคม 2562. <https://workpointtoday.com/transnational-marriage-2019/>.
- พงศ์รินทร์ สุขแจ่ม. “สสช. รายงานสำรวจรายได้ครัวเรือนไทย ปี 2564 ชี้ เกินกว่าครึ่งมีหนี้สิน รายได้กลุ่มรวยสุดและจนสุด ‘ห่างกัน’ ถึงเกือบ 9 เท่า.” sdgmove. ปรับปรุงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565. <https://www.sdgmove.com/2022/04/26/thailand-nso-survey-income-household-rich-poor-inequality/>.
- เพ็ญพิชชา มุ่งงาม. “นรกไม่ใช่สถานที่แต่คือผู้คน: สำรวจนรกโซ่ของหนุ่มสาวเกาหลี.” the101.world. 20 กรกฎาคม 2564. <https://www.the101.world/hell-joseon/>.

รชต ตังนาราชชกิจ และ พิรญาณ์ รมภาพ. “หนี้ครัวเรือน : ปัญหาที่ทุกคนต้องช่วยกันแก้.” ธนาคารแห่งประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2565. <https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/25650157TheknowledgeHouseholdDebt.aspx>.

“รู้มั๊ย ที่ผ่านมา F4 มีกี่เวอร์ชัน? รวมทุกเวอร์ชันของซีรีส์ F4 รักใสใสหัวใจสีดวง จนถึงล่าสุด #F4Thailand.” Jeab. 17 กันยายน 2563. <https://www.jeab.com/life/trendy-life/f4-version-until-f4-thailand>.

รพีพัฒน์ อิงคสิทธิ์. “ใครคือ ‘คนไทยส่วนใหญ่’ ? เมื่อสถิติของประชากรไทยส่วนใหญ่อาจไม่ได้เป็นคนชนชั้นกลาง.” the matter. 22 เมษายน 2564. <https://thematter.co/thinkers/statistics-about-most-thai-people/140990>.

_____. “Business Proposal : ทำไมเหล่ามหาเศรษฐีถึงอยากให้ลูกหลานคบหากันเอง?” the matter. 1 เมษายน 2565. <https://thematter.co/thinkers/business-proposal-marriage/171553>.

วณัฐย์ พุฒนาค. “ความรักชนะทุกอย่างจริงไหม? ความโรแมนติกข้ามฐานะมีจริงหรือเปล่า.” the matter. 2 พฤศจิกายน 2561. <https://thematter.co/social/love-win-class-matter/63963>.

ศูนย์วิจัยความเหลื่อมล้ำและนโยบายสังคม คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำ 2563. ม.ป.ท: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ม.ป.ป. <http://www.crisp.econ.tu.ac.th/crisp/research/668>.

ศรีสิทธิ์ วงศ์วรจรรย์. “ปรากฏการณ์แห่ ‘ย้ายประเทศกันเถอะ’ คนไทยพร้อมย้ายจริง..แค่ไหน?” กรุงเทพธุรกิจ. 14 พฤษภาคม 2564. <https://www.bangkokbiznews.com/social/938102>.

สุวัฒน์ ทองธนากุล. “8 อุปนิสัยที่ดีของคนไทย.” ผู้จัดการออนไลน์. 11 กันยายน 2548. <https://mgronline.com/daily/detail/9480000123761>.

“สถิติสาวไทยแต่งงานเป็นส่วต่างชาติเฉียดล้าน ให้ทายประเทศไหนเยอะสุด.” mtoday. 1 กุมภาพันธ์ 2560. <https://www.mtoday.co.th/4745>.

สุทธิชัย หยุ่น. “ว่าด้วย “ความไม่เท่าเทียม” “ความเท่าเทียม” และ “ความเที่ยงธรรม”.” Matichonweekly. 5 กันยายน 2563. https://www.matichonweekly.com/column/article_343177.

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2564. กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565. https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13081&filename=social.

สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *สถิติด้านความยากจนและการกระจายรายได้*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565.

<https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=social>.

“อดีตซูเปอร์บอร์โดวิพากษ์จีดีพีเลขสวย แต่ไม่กระจายถึงคนเล็กคนน้อย.” Voice online. ปรับปรุงเมื่อ 29 สิงหาคม 2561. <https://voicetv.co.th/read/SyxJ5itLX>.

อินทร์แก้ว โอภาณุเคราะห์กุล. “เพราะยากจน จึงไม่ได้เรียนต่อ : สำนวนอัตราการเข้าเรียนของเด็กไทย.” workpoint today. 22 ธันวาคม 2564. <https://workpointtoday.com/educational-inequality-2/>.

“EIC Data Infographic : คนไทยใจบุญ.” SCBEIC. 30 สิงหาคม 2562. <https://www.scbeic.com/th/detail/product/6245>.

“[Eng Sub] F4 Thailand : หัวใจรักสี่ดวงดาว BOYS OVER FLOWERS.” GMMTV Official. 18 ธันวาคม 2564. https://www.youtube.com/watch?v=76JSXi5SwyU&list=P_LszepnkojZI4K_0CiMrdaqR46nKeTmfa2&index=6.

“Occupy Wall Street ต่อสู้เพื่ออะไรกันแน่?” voice online. ปรับปรุงเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2554. <https://www.voicetv.co.th/read/24144>.

waymagazine. “โอกาสทางการศึกษา บันไดสู่การเลื่อนชั้นทางสังคม.” สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. 28 กรกฎาคม 2563. <https://research.eef.or.th/โอกาสทางการศึกษา-บันไดส/>.

เอกสารอื่น ๆ

ทักษิณา เมฆไตรรัตน์. “การเคลื่อนไหวทางสังคมกับบทบาทของสหภาพยุโรป.” เอกสารประกอบการบรรยาย ร.ม.627 การเมืองการปกครองท้องถิ่น โครงการปริญญาโทสาขาวิชาการเมืองและการจัดการสำหรับนักบริหาร ภาคเรียนที่ 1/2565 ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 17 ธันวาคม 2565.

Electronic Articles

Africa Development Bank. *Income Inequality in Africa*. N.P.: Africa Development Bank, n.d. https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Generic-Documents/Revised-Income%20inequality%20in%20Africa_LTS-rev.pdf.

Columbia University Medical Center. "This Is Your Brain On Violent Media." *Sciencedaily*. December 10, 2007. <https://www.sciencedaily.com/releases/2007/12/071206093014.htm>.

Hummer, Tom. "Media Violence Effects on Brain Development: What Neuroimaging Has Revealed and What Lies Ahead." *American Behavioral Scientist* 59, no. 14 (July 2015): 1731 – 1865. <https://doi.org/10.1177/0002764215596553>.

Lee, Hangyong, and Changyong Rhee. "Lessons from the 1997 and the 2008 Crises in the Republic of Korea." *ADB Economics Working Paper Series*, no. 298 (January 2012): 1-19. <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/29659/economics-wp-298.pdf>.

Satya Narayan Misra. "Macro-economic Analysis of Global Economic Recession 2007-2009 and Policy Measures that Enabled Recovery of US Economy." *International Journal of Mechanical Engineering and Technology* 9, Iss. 3 (March 2018): 256 – 271, https://www.researchgate.net/publication/324221021_Macro-economic_Analysis_of_Global_Economic_Recession_2007-2009_and_Policy_Measures_that_Enabled_Recovery_of_US_Economy.

Shimeles, Abebe, and Tiguene Nabassaga. "Why is inequality high in Africa?." *Working paper series*, no. 246 (January 2017): 1-25. https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/WPS_No_246_Why_is_inequality_high_in_Africa_A.pdf.

Electronic Media

- Al-Shamahi, Abubakr. "How economic hardship fuelled the Arab Spring 10 years ago." Al Jazeera. December 17, 2020. <https://www.aljazeera.com/news/2020/12/17/bread-and-gas-economic-boost-needed-after-arab-spring>.
- Bodea, Cristina, Christian Houle, and Hyunwoo Kim. Do Financial Crises increase Income Inequality?. Paper presented at the 9th meeting of the European Political Science Association, Belfast, Ireland, June 20-22 2019. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3486470.
- Bonhomme, Edna. "The Evolution of Neoliberalism in Tunisia 1980-2017." Newsocialist. January 24, 2018. <https://newsocialist.org.uk/the-evolution-of-neoliberalism-in-tunisia/>.
- Boy over flowers*. directed by Jeon Ki-sang. Yoon Ji-ryun (2009). <https://www.netflix.com/title/70213130>.
- Budiman, Abby. "Thai in the U.S. Fact Sheet." Pew research center. April 29, 2021. <https://www.pewresearch.org/social-trends/fact-sheet/asian-americans-thai-in-the-u-s/>.
- Chancel, Lucas, Thomas Piketty, Emmanuel Seaz, and Gabriel Zucman. *World Inequality Report 2022*. N.P.: World Inequality Lab, 2022. https://wir2022.wid.world/www-site/uploads/2022/03/0098-21_WIL_RIM_RAPPORT_A4.pdf.
- Charities Aid Foundation. *World Giving Index 2022*. N.P.: Charities Aid Foundation, n.d. https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-research/caf_world_giving_index_2022_210922-final.pdf.
- "Cities with the Best Work-Life Balance 2021." Kisi. accessed October 10, 2022. <https://www.getkisi.com/work-life-balance-2021>.
- Colombo, Jesse. "Why U.S. Housing Bubble 2.0 Is About To Burst." Forbes. Accessed August 15, 2022. <https://www.forbes.com/sites/jessecolombo/2020/03/31/why-us-housing-bubble-20-is-about-to-burst/?sh=5c602e46b765>.

- ConsumerAffairs Research Team. “Comparing the costs of generations. ” ConsumerAffairs. Last updated August 18, 2022. https://www.consumeraffairs.com/finance/comparing-the-costs-of-generations.html?fbclid=IwAR0-2_5NDm03O4P1i2btKhxLnPSRINSOWDMnDIXKwLNnhMtZGVOctfuU8qw.
- “Corn Prices - 59 Year Historical Chart.” Macrotrends. Accessed August 19, 2022. <https://www.macrotrends.net/2532/corn-prices-historical-chart-data>.
- “Country Profile – Thailand.” The Department of Home Affairs. Last updated June 7, 2022. <https://www.homeaffairs.gov.au/research-and-statistics/statistics/country-profiles/profiles/thailand>.
- DePhillis, Lydia. “Climate change makes poor countries poorer, widening global inequality, researchers say.” CNN Business. April 22, 2019. <https://edition.cnn.com/2019/04/22/economy/inequality-climate-change/index.html>.
- Gathmann, Sandra. “What’s the flip side to Chile’s economic success.” Start Here. Al Jazeera English, March 11, 2020. https://www.youtube.com/watch?v=Y-JKy_9PfBg&feature=youtu.be.
- “GDP growth (annual %) – Chile.” World Bank. Accessed November 15, 2022. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=CL>.
- “GDP per capita growth (annual %).” World Bank. Accessed August 5, 2022. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?end=1989&start=1971&view=chart>.
- Graf Von Luckner, Clemens, Kathryn Holston, and Carmen Reinhart. “Is another food crisis unfolding?. ” World Bank Blog. Accessed April 15, 2022. <https://blogs.worldbank.org/developmenttalk/another-food-crisis-unfolding>.
- “Hana Yori Dango.” NEL. August 25, 2019. <https://www5.manganelo.tv/chapter/manga-js957553/chapter-10>.
- “INEQUALITY – BRIDGING THE DIVIDE.” United Nations. Accessed July 14, 2022. <https://www.un.org/en/un75/inequality-bridging-divide>.
- Ko, Dong-hwan. “Former Korean actress a 'real-life Cinderella'.” Koreatimes. Last updated July 5, 2015. http://www.koreatimes.co.kr/www/art/2019/03/688_182214.html.

- “Korea Today - School uniform costs becoming a financial burden 천정부지 교복값 논란.” Korea Today. Arirang Issue (Current Affairs), February 17, 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=h3-l-EqY6jc>.
- Kwak, Jung-soo. “Chaebol getting plumper, as so-called trickle-down effect wanes.” Hankyoreh. Last modified January 28, 2015. https://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_business/675684.html.
- Lee, Hae-rin. “More Koreans frustrated by 'broken social ladder'.” Koreatimes. Last updated December 1, 2021. https://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2022/10/113_319782.html.
- Lu, Marcus. “Is the American Dream over? Here's what the data says.” World Economic Forum. September 2, 2020. <https://www.weforum.org/agenda/2020/09/social-mobility-upwards-decline-usa-us-america-economics/#:~:text=The%20American%20Dream%20is%20the,seemingly%20deteriorated%20in%20recent%20decades>.
- Mari Mari. “6 Manga Like Hana Yori Dango [Recommendations].” Honeyanime. October 24, 2017. <https://honeysanime.com/6-manga-like-hana-yori-dango-recommendations/>.
- Mourdoukoutas, Panos. “'Arab Spring' In Vain: Tunisia And Egypt Remain Corrupt.” Forbes. May 20, 2017. <https://www.forbes.com/sites/panosmourdoukoutas/2017/05/20/arab-spring-in-vain-tunisia-and-egypt-remain-corrupt/?sh=340b5d47b9c3>.
- Nikki Finke. “Dinks--Double Income, No Kids--Is Baby-Boomers' Newest Moniker.” Los Angeles Times. February 8, 1987. <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1987-02-08-vw-1343-story.html>.
- Ohashi, Ted. “Cannabis Stocks: Not a dot-com bubble... yet.” Seeking Alpha. January 25, 2018. <https://seekingalpha.com/article/4140209-cannabis-stocks-not-dot-com-bubble-yet>.
- Online trading. “Great Depression คืออะไร?”. หลักทรัพย์บัวหลวง. 30 เมษายน 2563. <https://knowledge.bualuang.co.th/knowledge-base/greatdepression/>.

- “Population growth (annual %) - Euro area, North America, Latin America & Caribbean, Europe & Central Asia, East Asia & Pacific, South Asia, Sub-Saharan Africa, South Africa, Middle East & North Africa.” World Bank. Accessed August 15, 2022. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.GROW?end=2020&locations=XC-XU-ZJ-Z7-Z4-8S-ZG-ZA-ZQ&start=1965>.
- Ritchie, Hannah and Max Roser. “Emissions by sector.” Our world in data. accessed August 25, 2022. <https://ourworldindata.org/emissions-by-sector>.
- “Salaries by university,” emolument.com, accessed 10 August 2022, <https://www.emolument.com/salary-reports/universities>.
- Sam, Kim. “Korea Set to Crack Down on Chaebols With Corporate Reform.” Bloomberg. November 20, 2020. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-11-19/korea-set-to-crack-down-on-chaebols-with-corporate-reform-steps>.
- Serhat Kurt. “Social Learning Theory: Albert Bandura.” Educational Technology. Last updated January 6, 2020. <https://educationaltechnology.net/social-learning-theory-albert-bandura/>.
- Shorrocks, Anthony, James Davies, and Rodrigo Lluberas. *The Global Wealth Report 2021*. N.P.: Credit Suisse Group AG, 2021. <https://www.credit-suisse.com/about-us/en/reports-research/global-wealth-report.html>.
- “South Korea: Ex-president Park Geun-hye faces 30-year sentence.” Aljazeera, February 27, 2018. <https://www.aljazeera.com/news/2018/2/27/south-korea-ex-president-park-geun-hye-faces-30-year-sentence>.
- “The Arab spring: made in Tunisia, broken in Egypt.” The guardian. January 16, 2014. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/jan/16/leader-2-arab-spring-tunisia-egypt>.
- The Financial Crisis Inquiry Commission. *The Financial Crisis Inquiry Report*. N.P.: The Financial Crisis Inquiry Commission?, 2011?. <https://www.govinfo.gov/content/pkg/GPO-FCIC/pdf/GPO-FCIC.pdf#page=1>.
- “The Great Fall Of China's Housing Market: Who Will Pay The Price?.” Insight. CNA Insider, September 26, 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=jNRtOEujfQc>.

- “Top 10% average personal carbon footprint.” World Inequality Database. Accessed August 10, 2022. https://wid.world/world/#lpfghg_p90p100_z/QD;WO/2018/eu/k/p/yearly/l/false/26.804/32/curve/false/country.
- “Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate) – China.” World Bank. Accessed August 15, 2022. <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=CN>.
- United Nations. *The Sustainable Development Goals Report 2022*. New York: United Nations, 2022. <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2022.pdf>.
- United States Census Bureau. *Quarterly Residential Vacancies And Homeownership, Second Quarter 2022*. N.P.: U.S. Department of Commerce, 2022. <https://www.census.gov/housing/hvs/files/currenthvspress.pdf>.
- Van der Weide, Roy, and Ambar Narayan. “Intergenerational mobility across the world: Where socioeconomic status of parents matters the most (and least).” CEPR. July 2, 2018. <https://cepr.org/voxeu/columns/intergenerational-mobility-across-world-where-socioeconomic-status-parents-matters>.
- Vidal, John. “Climate change will overload humanitarian system, warns Oxfam.” The Guardian. April 21, 2009. <https://www.theguardian.com/environment/2009/apr/21/climate-change-natural-disasters>.
- Vineet John Samuel. “What is Inequality?.” oxfamindia. February 7, 2019. <https://www.oxfamindia.org/blog/what-inequality>.
- “Wealth Inequality in the world.” World Inequality Report 2022. accessed May 20, 2022. <https://wir2022.wid.world/>.
- “What is inequality.” International Monetary Fund. Accessed July 14, 2022. <https://www.imf.org/en/Topics/Inequality/introduction-to-inequality>.
- World Economic Forum. *The Global Social Mobility Report 2020*. Geneva: World Economic Forum, 2020. https://www3.weforum.org/docs/Global_Social_Mobility_Report.pdf.
- World Inequality Database. Accessed August 22, 2022. https://wid.world/world/#shweal_p0p50_z/WO/last/eu/k/p/yearly/s/false/1.399/2.25/curve/false/country.

- Xinhua. "US Fed cuts interest rates for first time since 2008." China Daily. August 1, 2019. <https://www.chinadailyhk.com/articles/183/89/150/1564646726737.html>.
- Yang, Hyunsoo, "Gender equality: Korea has come a long way, but there is more work to do." OECD. October 25, 2021. <https://www.oecd.org/country/korea/thematic-focus/gender-equality-korea-has-come-a-long-way-but-there-is-more-work-to-do-8bb81613/>.
- Yip, Christy, and Genevieve Woo. "From 996 to 'bai lan': Why China's young workers are choosing to 'rot' than work hard." channelnewsasia. Last updated September 3, 2022. <https://www.channelnewsasia.com/cna-insider/996-bai-lan-china-youths-workers-rot-work-slacker-2917476>.
- 共青团中央. "当代年轻人从未选择躺平." Weibo. May 27, 2021. <https://m.weibo.cn/status/4641543677805188>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ

อัญเชิญ โอภาพันธ์

วุฒิการศึกษา

ปีการศึกษา 2558: รัฐศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทุนการศึกษา

พ.ศ. 2562: ทุนการศึกษาของมหาวิทยาลัยหัวเฉียว

เมืองเซี่ยะเหมิน มณฑลฝูเจี้ยน สาธารณรัฐประชาชนจีน

